A Marxizmus-Leninizmus Klasszikusainak Kiskönyvtára

LENIN

Magyarországról

7

LENIN
MAGYARORSZÁGRÓL

A MARXIZMUS–LENINIZMUS KLASSZIKUSAINAK KISKÖNYVTÁRA

6.

LENIN MAGYARORSZÁGRÓL

II., átdolgozott kiadás

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1965

Átdolgozott és bővített kiadásban adjuk közzé ezt a gyűjteményt, amelyet a Párttörténeti Intézet segítségével állítottunk össze Leninnek Magyarországra vonatkozó írásaiból, megállapításaiból, megjegyzéseiből. A kötet megjelentetésével meg akartuk könnyíteni az olvasónak, hogy a magyar történelem tanulmányozása során hasznosítsa azt, amit Lenin Magyarországgal kapcsolatban mondott.

A gyűjteményt öt részre osztottuk. Az első részbe Leninnek az 1848—49-es magyar szabadságharcról és a dualizmus korszakának Magyarországáról tett megjegyzéseit és megállapításait vettük fel. A második részben az Osztrák—Magyar Monarchia felbomlásával, a munkásosztály 1919 márciusáig vívott harcával kapcsolatos anyagokat közöltük. A harmadik rész Leninnek a Magyar Tanácsköztársaság fennállása idején mondott beszédeit — illetve beszédeiből vett részleteket —, táviratait foglalja magában. A negyedik részben szereplő beszédekben és írásokban Lenin levonja a Magyar Tanácsköztársaság tanulságait, „amelyeket egyetlen kommunistának sem szabad elfelejtenie". Végül az ötödik rész anyagai a fehérterror és az ellenforradalom elleni harc időszakához kapcsolódnak.

A szemelvényeket az egyes részeken belül időrend-

ben közöljük, az első rész kivételével, ahol tárgykörök szerint csoportosítottuk az anyagot.

A Magyar Tanácsköztársaság fennállásának idejéből származó beszédek, cikkek kivételével a gyűjteményben kevés az olyan írás, amelyet Lenin kizárólag Magyarországnak szentel. Kötetünk ezért a csak Magyarországgal foglalkozó munkákon kívül bőven tartalmaz olyan anyagokat is, amelyekben Lenin más kérdések kapcsán foglalkozik többé-kevésbé részletesen hazánkkal vagy utal Magyarországra, a magyarországi eseményekre. Ebben az esetben olyan szemelvényeket közöltünk Lenin műveiből, amelyekből világosan kitűnik, milyen összefüggésben foglalkozott Lenin Magyarországgal, vagy milyen általános jelenségre hozta fel példaként hazánkat.

A gyűjteményben megjelent anyagok legnagyobb részét Lenin Műveinek magyar kiadásából vettük át, s a szemelvény utáni záradékban megjelöltük a megfelelő kötet számát és az oldalszámot. Az 1954-es, első kiadáshoz képest azonban e gyűjteményt javarészt olyan anyagokkal egészítettük ki, amelyek a Lenin Művek kiadásban nem szerepelnek. A forrást a záradékban itt is mindenütt megadjuk.

A gyűjteményt magyarázó jegyzetekkel, bibliográfiával és névmutatóval láttuk el. A bibliográfia feltünteti Lenin Műveinek azokat a helyeit, ahol említés történik Magyarországról; a kötetünkben szereplő írásokat dőlt betűvel szedettük.

Budapest, 1965 március.

A Kiadó

I

AZ 1848—49-ES MAGYAR FORRADALOMRÓL ÉS MAGYARORSZÁGRÓL 1917-IG

MEGÁLLAPÍTÁSOK, MEGJEGYZÉSEK, UTALÁSOK

A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről. 1914. december 12.

... Minket áthat a nemzeti büszkeség érzése, és éppen ezért *különösen* gyűlöljük *saját* rabszolga múltunkat (amikor a nemesi földesurak azért vitték háborúba a muzsikot, hogy vérbe fojtsák Magyarország, Lengyelország, Perzsia, Kína szabadságát), és gyűlöljük rabszolga jelenünket, mikor ugyanezek a földesurak, a tőkések támogatásával, háborúba visznek bennünket, hogy megfojtsák Lengyelországot és Ukrajnát, hogy elnyomják a demokratikus mozgalmat Perzsiában és Kínában, hogy erősítsék a Romanovok, Bobrinszkijok, Puriskevicsek nagyorosz nemzeti méltóságunkat meggyalázó bandáját ...

Lenin Művei. 21. köt. 95. old.

Előadói beszéd a moszkvai pártfunkcionáriusok gyűlésén a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyáról. 1918. november 27.

... Kiderült, hogy az a béke, amelyet ... a nyugati országok diktálnak, százszorta megalázóbb, erőszakosabb rablóbéke, mint a mi breszti békénk. Kiderült, hogy az angolok és amerikaiak az orosz szabadság hóhérának és zsandárának szerepét, amelyet

I. Miklós orosz hóhér betöltött, nem töltik be rosszabbul, mint azok a királyok, akik hóhérmunkát végeztek, amikor vérbe fojtották a magyar forradalmat. Most Wilson ügynökei vették át ezt a szerepet. Fojtogatják a forradalmat Ausztriában, a zsandár szerepét töltik be, ultimátumot küldenek Svájcnak: nem adunk gabonát, ha nem vesztek részt a bolsevik kormány elleni harcban. Kijelentik Hollandiának: ne merészeljetek beengedni szovjet követeket, különben jön a blokád. Egyszerű eszközzel dolgoznak: az éhség kötelével. Ezzel fojtják meg a népeket . . .

Lenin Művei. 28. köt. 208. old.

Beszéd a Presznya kerületi munkáskonferencián. 1918. december 14.

. . . Most az európai forradalom valósággá válik. A szövetségesek, akik azzal kérkedtek, hogy megszabadítják Németországot a császártól és a militarizmustól, odáig süllyedtek, hogy ugyanazt a szerepet töltik be, amelyet az orosz seregek I. Miklós idején betöltöttek, amikor Oroszország reakciós ország volt, amikor I. Miklós az orosz seregeket arra kényszerítette, hogy elfojtsák a magyar forradalmat. Ez a régi feudális rendszer idején, több mint 60 esztendővel ezelőtt történt. De most a szabad Anglia és más szabad országok lettek hóhérokká és azt gondolják, elég hatalmuk van ahhoz, hogy a forradalmat elfojtsák és az igazságot el-

hallgattassák, de ez az igazság le fog küzdeni minden akadályt Franciaországban is, Angliában is, s a munkások meg fogják érteni, hogy rászedték őket és nem Franciaország és Anglia felszabadítása, hanem egy idegen ország kifosztása érdekében sodorták őket háborúba . . .

Lenin Művei. 28. köt. 369. old.

A modern földművelés kapitalista rendszere. VII. fejezet: A munka alacsony termelékenysége a kisüzemben és a túlfeszített munka. 1910 vége.

A gépeknek a mezőgazdaságban való használatára vonatkozó adatok jelentőségét a közgazdasági irodalomban rendszerint nem értékelik kellően. Először is, lépten-nyomon (ha polgári közgazdászról van szó, mindig) figyelmen kívül hagyják a gépek használatának kapitalista jellegét, nem tanulmányozzák, sőt még csak *felvetni* sem tudják vagy nem akarják ezt a kérdést. Másodszor, a gépek használatát elszigetelten és nem mint a különböző gazdaságtípusok, a különböző művelési módszerek, a különböző *gazdasági* feltételek *mutatóját* vizsgálják.

Amikor például azt látjuk, hogy általános szabályképpen a nagyüzemben hasonlíthatatlanul több gépet használnak, mint a kisüzemben, és hogy a gépek óriási tömege a kapitalista gazdaságokban összpontosul, sőt a kapitalista gazdaságok olykor szinte monopolizálják a tökéletesített munkaeszközöket, ez azt mutatja, hogy a különböző típusú gazdaságokban *a földet különbözőképpen művelik*. A német összeírás során felvett gépek között olyan gépek szerepelnek, mint a gőzeke, a sorvetőgép, a burgonyaültetőgép. Az a körülmény, hogy ezeket főképpen a kapitalista földművelésben

használják, azt jelenti, hogy itt a *föld megművelése* jobb, a mezőgazdasági technika színvonala és a munka termelékenysége magasabb. Bensing, a mezőgazdasági gépekről szóló ismert monográfia szerzője, szakembereknek a különböző gépek használatára vonatkozó adataira támaszkodva kiszámította, hogy a gépházat már önmagában, a földművelés rendszerének megváltoztatása nélkül is *tízszeresére* emeli a gazdaság tiszta jövedelmét. Ezeket a számításokat senki sem cáfolta meg, és alapjában véve nem is lehet megcáfolni.

A kistermelő, akinek nincs lehetősége tökéletesített munkaeszközök alkalmazására, szükségképpen elmarad a *föld megművelésében*, s ha megmarad a régi munkaeszközök mellett, több munkával, a „szorgalom" fokozásával és a munkanap meghosszabbításával század és ezrek közül csak egy-egy, vagy néhány tucat tudja „utolérni" a nagygazdát. A gépek használatának statisztikája *rámutat* arra a tényre, amelyet a marxisták mindig hangsúlyoznak, hogy tudniillik a kisüzemben *túlfeszített munkát* végeznek. Semmiféle statisztika sem számolhat közvetlenül ezzel a ténnyel, de ha *gazdasági* jelentőségük szempontjából vizsgáljuk meg a statisztika adatait, világossá válik, *milyen típusú* gazdaságoknak *kell*, mégpedig szükségszerűen, kialakulniuk a modern társadalomban, ha használnak gépeket, illetőleg ha nem tudnak gépeket használni.

Az elmondottakat a magyar statisztika szemlélteti. Az 1907-es (valamint az 1882-es és 1895-ös) német összeíráshoz, a gépek használatára vonatkozó 1907-es dán statisztikához, vagy az 1909-es francia adatgyűj-

téshez hasonlóan, az 1895-ös magyar összeírás, amely először vett fel országszerte pontos adatokat, azt mutatja, hogy a kapitalista mezőgazdaság fölényben van, hogy a gépeket használó gazdaságok százaléka a gazdaság méreteinek növekedése arányában növekszik. Ebben a tekintetben e statisztika nem tartalmaz semmi újat, csak igazolja a német adatokat. De sajátossága a magyar statisztikának az, hogy nem csupán kisszámú tökéletesített munkaeszközről és gépről, hanem az *egész*, vagy csaknem az egész holt mezőgazdasági felszerelésről, a legegyszerűbb és legnélkülözhetetlenebb munkaeszközökről, ekékről, boronákról, szekerekről stb. is gyűjtött adatokat.

Ezek a rendkívül részletes adatok lehetővé teszik, hogy pontosan megállapítsuk a kisszámú mezőgazdasági gép és a technikai „ritkaság" (mint például a gőzeke) használatára vonatkozó adatok szemléltető, mondhatnók, a gazdaság egész szervezetét jellemző jelentőségét. Nézzük meg a magyar statisztika* adatait az ekék használatáról, a gőzekék kivételével (amelyekből 1895-ben egész Magyarországon mindössze 179 darab volt, köztük 120 a 3977 nagygazdaságban).

* Lásd „Landwirtschaftliche Statistik der Länder der ungarischen Krone", Budapest, 1900. 4. és 5. köt. (Vö. „A Magyar Korona országainak mezőgazdasági statisztikája", harmadik és negyedik rész. Magyar Statisztikai Közlemények. Új folyam. XXIV. és XXVII. köt. — *Szerk.*) A magyar statisztika a gazdaságokat 4 fő csoportra osztja: 1. törpegazdaságok (5 holdig; egy hold = 0,57 *ha*); 2. kisgazdaságok (5—100 hold); középgazdaságok (100—1000 hold) és 4. nagygazdaságok (1000 holdon felul). Világos, hogy a második csoport teljesen különböző fajta gazdaságokat foglal magában, s ezért négy alcsoportra osztom.

Nézzük meg az ekék *összes* számára és a legegyszerűbb, a legkezdetlegesebb, s az ilyenfajta eszközök között a legkevésbé tartós munkaeszközök számára vonatkozó adatokat (a legegyszerűbb eszközök közé kerültek egyes ekék fagerendellyel; egyebek: egyes ekék vasgerendellyel, kettős és hármas ekék, kultivátorok, töltögető ekék, mélyítő ekék).

Gazdaságcsoportok	A gazdaságok száma (összesen)	Az ekék száma (összesen)	Ezek közt a legegyszerűbbek száma
Törpegazdaságok (5 holdig) ...	1 459 893	227 241	196 852
5—10 hold	569 534	335 885	290 958
10—20 hold	467 038	398 365	329 416
20—50 hold	235 784	283 285	215 380
50—100 hold	38 862	72 970	49 312
Kisgazdaságok összesen	1 311 218	1 090 505	885 066
Középgazdaságok (100—1000 hold)	20 797	125 157	55 347
Nagygazdaságok (1000 holdon felul)	3 977	149 750	51 565
Összesen	2 795 885	1 592 653	1 188 830

Látjuk tehát, hogy a törpegazdaságokról nem is beszélve, a kisparaszti gazdaságoknál (5—10 hold, vagyis 2,8—5,7 *ha*) 569 000 közül 233 000-ben, a középparaszti gazdaságokban 467 000 közül 69 000-ben egyáltalán nincs eke. Csak a felső csoportok, vagyis a nagyparaszti és a kapitalista gazdaságok vannak ellátva ekékkel, s csak a 100 holdasnál nagyobb gazdaságokban (az ilyen gazdaságok száma csak 25 000 = 0,9%!) vannak *túlsúlyban* a tökéletesebb eszközök. A parasztgazdaságokban túlsúlyban

vannak (s minél kisebb a gazdaság, annál jelentősebb ez a túlsúly) a legegyszerűbb, a legkevésbé tartós, a legrosszabb munkát végző eszközök.

Ha figyelmen kívül hagyjuk a törpegazdaságokat, amelyek a gazdaságok többségét (52%-át) alkotják, de a földterület elenyésző részével (7%-ával) rendelkeznek, a következő eredményre jutunk:

Több mint egymillió kis- és középparaszti gazdaság (5—20 hold) *nincs kellőképpen* ellátva még a talaj megműveléséhez szükséges legegyszerűbb eszközökkel sem.

Negyedmillió nagyparaszti gazdaság (20—100 hold) tűrhetően el van látva a legegyszerűbb eszközökkel. S csak a 25 000 kapitalista gazdaság (igaz ugyan, hogy ezeké az egész földterület 55%-a) van teljesen ellátva tökéletesített eszközökkel.

Másrészt, a magyar statisztika kiszámítja, hány hold szántóföld jut egy mezőgazdasági eszközre, és a következő számadatokat kapja (csak az ekékre, a boronákra és a szekerekre vonatkozó adatokat idézzük, és előrebocsátjuk, hogy az egyes gazdaságok közötti megoszlásuk képe *teljesen* megegyezik azzal, amelyet az ekékkel kapcsolatban láttunk).

	Szántóföld holdakban		
	1 ekére	1 boronára	1 szekérre
a törpegazdaságokban	7	8	7
a kisgazdaságokban	12	13	15
a középgazdaságokban	27	45	40
a nagygazdaságokban	28	61	53

Ez azt jelenti, hogy a *minden* mezőgazdasági eszközzel *teljesen elégtelenül* ellátott proletár és paraszti gazdaságoknak ezekből a legegyszerűbb eszközökből *mértéktelenül sok* van a gazdaságuk egész szántóföldjének területéhez képest. A kisüzemek igen rosszul vannak ellátva mezőgazdasági eszközökkel, és ezeknek az eszközöknek a tartása elviselhetetlenül drága — ez a kisüzem osztályrésze a kapitalizmusban . . .

. . . Ha a kisszámú tökéletesített munkaeszköz és mezőgazdasági gép használatára vonatkozó adatok azt mutatják, hogy ezek használata a gazdaság méreteinek növekedésével növekszik, akkor ez azt jelenti, hogy a mezőgazdasági kisüzem rosszul van ellátva *minden* szükséges munkaeszközzel. Ez azt jelenti, hogy a kisüzemben a rossz és elavult, csak egészen kis méretű gazdálkodás folytatására alkalmas munkaeszközök óriási tömegének tartására *pazarolják* a munkát, s ugyanakkor *nyomasztó szükség* uralkodik, amely miatt a paraszt kénytelen inaszakadtáig dolgozni, hogy ezekkel az elavult, barbár eszközökkel valahogyan fenntartsa magát talpalatnyi földjén.

Erről tanúskodnak a mezőgazdasági gépek használatának oly egyszerű és mindenki előtt ismeretes adatai, ha fontolóra vesszük ezeknek az adatoknak társadalomgazdasági jelentőségét.

A kapitalizmus fejleszti és előreviszi a mezőgazdasági technikát, de ezt nem teheti másként, mint úgy, hogy tönkreteszi, nyomorba dönti és elnyomja a kistermelők tömegét . . .

Lenin Művei. 16. köt. 456—461. old.

A vas a parasztgazdaságban.
1913. szeptember 4.

... Nézzük meg a magyar mezőgazdasági statisztika adatait, amelyek szemléltetően mutatják, milyen nagy jelentősége van a parasztok földesúri elnyomásának a vasfogyasztás mértékében, *vagyis* abban a kérdésben, hogy milyen szilárd a szóban forgó országban a kultúra vaspillére.

Magyarország tudvalevően nemcsak földrajzilag áll a legközelebb Oroszországhoz, hanem a reakciós földbirtokosok mindenhatósága tekintetében is, akik óriási kiterjedésű földbirtokaikat átmentették a középkorból.

Németországban például a 100 *ha*-on felüli gazdaságok száma 5½ millióból 23 000, s az egész földnek nem egészen ¼ része az övék, Magyarországon viszont 2,8 millióból 24 000 ilyen gazdaság van, s ezek az ország egész földjének 45%-ával rendelkeznek!! Négyezer magyar mágnásnak fejenként több mint ezer gyeszjatyina föld, együttesen pedig az ország földjének csaknem *egyharmada* van a birtokában. Amint látjuk, ez már megközelíti a „szent Oroszhont".

A magyar statisztika (az 1895-ös) különösen behatóan vizsgálta a vasfogyasztást a parasztgazdaságban. És kiderült, hogy 2,8 millió gazdaság közül *másfélmillió* béresgazdaság (vagy proletárgazdaság) (5 holdnál, vagyis 2,85 gyeszjatyinánál kisebb gazdaság), továbbá *egymillió* kisparaszti gazdaság (20 holdnál, vagyis 11 gyeszjatyinánál kisebb gazdaság) kénytelen beérni *fából* készült szerszámokkal.

Kétségtelen az, hogy a 2½ millió gazdaságnak (2,8 millió közül) túlnyomórészt fagerendelyes ekéje, fakeretes boronája van, és csaknem a fele fatengelyes szekeret használ.

Oroszországra vonatkozólag nincsenek teljes adatok. Az egyes vidékekkel kapcsolatban rendelkezésünkre álló adatokból láthatjuk, hogy parasztgazdaságaink óriási többsége még hasonlíthatatlanul szegényebb, kezdetlegesebb és elhanyagoltabb, mint Magyarországon.

Ez nem is lehet másként. Ahhoz, hogy a vastengelyes szekér ne legyen ritkaság — szabad, művelt, merész farmerre van szükség, aki meg tud birkózni a rabszolgatartókkal, aki szakítani tud a maradisággal, és aki az állam minden földjével rendelkezik. De „kultúrát" várni attól a paraszttól, akit mindmáig elnyomnak a Markovok és Puriskevicsek nagybirtokukkal, ugyanolyan, mint Szalticsihától* emberiességet várni . . .

Lenin Művei. 19. köt 304—305. old.

* Egy kegyetlenségéről hírhedt XVIII. századbeli földbirtokosnő (D. N. Szaltikovaja) gúnyneve. — *Szerk.*

A NEMZETI KÉRDÉSRŐL A DUALISTA MAGYARORSZÁGON

A nemzetek önrendelkezési jogáról. 3. fejezet: A nemzeti kérdés konkrét sajátosságai Oroszországban és Oroszország polgári demokratikus átalakulása. 1914 február—május.

. . . A különböző országok politikai és gazdasági fejlődésének, valamint marxista programjuknak összehasonlítása roppant nagy jelentőségű a marxizmus szempontjából, mert kétségtelen, hogy a modern államoknak kapitalista jellegük és közös fejlődési törvényük van. De az efféle összehasonlítást hozzáértéssel kell végezni. Elemi feltétel ebben az esetben annak a kérdésnek a tisztázása, hogy *összehasonlíthatók-e* az összehasonlítandó országok fejlődésének történelmi korszakai . . .

Ugyanez vonatkozik a nemzeti kérdésre is. A legtöbb nyugati országban ezt már réges-régen megoldották. Nevetséges dolog nem létező kérdésekre keresni feleletet a nyugati programokban. Rosa Luxemburg éppen a legfontosabbat tévesztette itt szem elől: azt, hogy mi a különbség azok között az országok között, amelyekben már régen befejeződött a polgári demokratikus átalakulás és azok között, amelyekben még nem fejeződött be.

S ez a különbség a lényeg. E különbség teljes semmibe vevése miatt válik Rosa Luxemburg terjengős cikke üres, tartalmatlan közhelyek gyűjteményévé.

Nyugat-Európa kontinentális részében a polgári demokratikus forradalmak korszaka eléggé pontosan meghatározott időszakot ölel fel, körülbelül 1789-től 1871-ig. Éppen ez a korszak volt a nemzeti mozgalmaknak és a nemzeti államok kialakulásának korszaka. E korszak lezárulta után Nyugat-Európa burzsoá államok, mégpedig többnyire nemzeti szempontból egységes államok kialakult rendszerévé vált. Aki tehát a nyugat-európai szocialisták programjaiban ma az önrendelkezési jogot keresi, az nem ismeri a marxizmusnak még az ábécéjét sem.

Kelet-Európában és Ázsiában a polgári demokratikus forradalmak korszaka csak 1905-ben kezdődött. Forradalmak Oroszországban, Perzsiában, Törökországban, Kínában, a balkáni háborúk — ilyen a nemzetközi események láncolata a mi „keletünk" *mai* korszakában. És az eseményeknek ebben a láncolatában csak a vak nem látja, hogy *egész sor* polgári demokratikus nemzeti mozgalom indult el, hogy mindenütt nemzeti szempontból független és egységes államok megalakítására törekednek. Éppen azért és csakis azért, mert Oroszország a szomszédos országokkal együtt ebben a korszakban van, szükséges, hogy programunkba felvegyük a nemzetek önrendelkezési jogáról szóló pontot.

De idézzünk még néhány sort Rosa Luxemburg cikkéből:

„. . . Különösen annak a pártnak a programjában — írja —, amely rendkívül tarka nemzeti összetételű államban működik, és amelynek szempontjából a nemzeti kérdés elsőrendű jelentőségű, vagyis az osz-

rák szociáldemokrácia programjában nem szerepel a nemzetek önrendelkezési jogának elve."

Az olvasót tehát „különösen" az osztrák példával akarják meggyőzni. Nézzük meg konkrét történelmi szempontból, van-e valami értelme ennek a példának.

Először is vessük fel a legfontosabb kérdést, a polgári demokratikus forradalom befejeződésének kérdését. Ausztriában a polgári demokratikus forradalom 1848-cal kezdődött és 1867-tel fejeződött be. Azóta, csaknem fél évszázada, ott nagyjában és egészében megállapodott burzsoá alkotmány uralkodik, amelynek talaján legálisan működik a legális munkáspárt.

Ezért Ausztria fejlődésének belső körülményei közt (vagyis általában az ausztriai kapitalizmusnak, különösen pedig az Ausztriában élő egyes nemzetek kapitalizmusának fejlődése szempontjából) *nincsenek* olyan ugrásokat létrehozó tényezők, amelyeknek egyik velejárója lehet a nemzetileg önálló államok kialakulása. Amikor Rosa Luxemburg ezzel az összehasonlítással azt tételezi fel, hogy Oroszország ebben a tekintetben hasonló körülmények közt van, nemcsak velejéig helytelen, történelemellenes feltevésből indul ki, hanem egyúttal akaratlanul is a likvidátorság hibájába esik.

Másodszor, különösen nagy jelentősége van annak, hogy a bennünket foglalkoztató kérdés szempontjából egészen más a nemzetiségek viszonya Ausztriában, mint Oroszországban. Ausztria hosszú ideig német többségű állam volt, sőt az ausztriai németek a hegemóniára is igényt tartottak általában a német

nemzeten belül. Ezt az „igényt" — talán lesz szíves emlékezni erre Rosa Luxemburg (aki állítólag szörnyen utálja a közhelyeket, a sablonokat, az absztrakciókat . . .) — szétzúzta az 1866-os háború. Ausztria uralkodó nemzete, a német, az 1871-ben véglegesen megalakult önálló német állam *határain kívül* rekedt. Másrészt a magyaroknak az a kísérlete, hogy önálló nemzeti államot alakítsanak, már 1849-ben meghiúsult a feudális orosz hadsereg támadása következtében.

Ilyenformán rendkívül sajátos helyzet alakult ki: a magyarok, majd a csehek is, nem az Ausztriától való különválásra, hanem Ausztria épségének megőrzésére törekednek, éppen a nemzeti függetlenség érdekében, amelyet kapzsibb és erősebb szomszédok esetleg teljesen eltiporhattak volna! E sajátos helyzet következtében Ausztria két központú (dualista) állammá alakult, most pedig három központú állammá (trialistává: németek, magyarok, szlávok) alakul át . . .*

Lenin Művei. 20. köt. 416—418. old.

* *Dualizmus* — az Osztrák—Magyar Monarchia kormányzati rendszere 1867—1918 között, melynek lényege az, hogy az osztrák uralkodó osztályok kiegyeztek a magyar uralkodó osztályokkal a többi nemzetiség elnyomására, a dolgozó tömegek fékentartására. — *Trializmus* — az Osztrák—Magyar Monarchia területén élő szláv nemzetek kizsákmányoló osztályainak az a törekvése, hogy a hatalomban ők is a magyar uralkodó osztályokhoz hasonlóan részesedjenek, az osztrák és a magyar uralkodó osztályok velük is kiegyezzenek. A trialista törekvéseket az osztrák uralkodó osztályok egy része szintén támogatta, mert ezzel is csökkenteni akarta a magyar uralkodó osztályok befolyását. A magyar uralkodó osztályok a leghevesebben ellene szegültek annak, hogy a dualizmus rendszerét trializmus váltsa fel. — *Szerk.*

A szocialista forradalom és a nemzetek önrendelkezési joga. (Tézisek.) 6. fejezet: Három országtípus a nemzetek önrendelkezése tekintetében. 1916 január—február.

... Ebben a tekintetben az országok három fő típusát kell megkülönböztetni:

Először, Nyugat-Európa előrehaladott tőkés országai és az Egyesült Államok. A haladó polgári nemzeti mozgalmak itt rég befejeződtek. Ezek közül a „nagy" nemzetek közül mindegyik elnyom idegen nemzeteket a gyarmatokon és saját országában. Az uralkodó nemzetek proletariátusának feladatai itt ugyanolyanok, amilyenek a proletariátus feladatai Angliában a XIX. században Írországgal kapcsolatban voltak*.

* Egyes kis államokban, amelyek kívül maradtak az 1914—16-os háborún, például Hollandiában és Svájcban, a burzsoázia fokozottan kihasználja a „nemzetek önrendelkezési jogának" jelszavát az imperialista háborúban való részvétel igazolása érdekében. Ez egyike azoknak az indokoknak, amelyek az ilyen országok szociáldemokratáit az önrendelkezési jog elvetésére késztetik. A helyes proletár politikát, nevezetesen a „haza védelmének" az *imperialista* háborúban való elvetését, helytelen érvekkel védelmezik. Ennek eredménye elméletileg a marxizmus kiforgatása, gyakorlatilag pedig bizonyos fajta kisnemzeti szűkkeblűség, megfeledkezés a „nagyhatalmi" nemzetek által leigázott nemzetek lakosságának *százmillióiról*. Gorter elvtárs „Az imperializmus, a háború és a szociáldemokrácia" című kitűnő brosúrájában helytelenül elveti a nemzetek önrendelkezésének elvét, de helyesen *alkalmazza* azt, amikor követeli Holland-India *haladéktalan* „politikai és *nemzeti* függetlenségét" és leleplezi a holland opportunistákat, akik vonakodnak attól, hogy felállítsák ezt a követelést és harcoljanak érte.

Másodszor, Európa keleti része: Ausztria, a Balkán és különösen Oroszország. Ezekben az országokban éppen a XX. század különösen kifejlesztette a burzsoá-demokratikus nemzeti mozgalmakat és kiélezte a nemzeti harcot. Ezeknek az országoknak proletariátusa sem az ország burzsoá-demokratikus átalakulásának betetőzése terén, sem pedig más országok szocialista forradalmának támogatása terén nem teljesítheti feladatait, ha nem száll síkra a nemzetek önrendelkezési joga mellett. Különösen nehéz és különösen fontos itt az elnyomó és az elnyomott nemzetek munkássága részéről folytatott osztályharc egybeolvasztásának feladata.

Harmadszor, a félgyarmati országok, mint Kína, Perzsia, Törökország és valamennyi gyarmat, összesen vagy 1000 millió lakossal. Itt a burzsoá-demokratikus mozgalmak részben alig hogy elkezdődnek, részben pedig még korántsem fejeződtek be. A szocialistáknak nemcsak hogy követelniük kell a gyarmatok feltétlen, megváltás nélküli és haladéktalan felszabadítását — márpedig ez a követelés politikai értelemben nem jelent egyebet, mint éppen az önrendelkezési jog elismerését; a szocialistáknak a leghatározottabban támogatniuk kell ezekben az országokban a burzsoá-demokratikus nemzeti szabadságmozgalmak legforradalmibb elemeit és segíteniük kell felkelésüket — alkalomadtán pedig forradalmi háborújukat is — az őket elnyomó imperialista hatalmak *ellen*.

Lenin Művei. 22. köt. 153—154. old.

Junius brosúrájáról. 1916 július.

. . . Az imperializmus korszakában nemcsak lehetségesek, hanem *elkerülhetetlenek* a gyarmatok és félgyarmatok nemzeti háborúi. A gyarmatokon és a félgyarmatokon (Kína, Törökország, Perzsia) körülbelül 1000 millió ember él, azaz a föld lakosságának *több mint fele*. A nemzeti szabadságmozgalmak itt már vagy nagyon erősek, vagy pedig növekednek és érlelődnek. Minden háború a politika folytatása más eszközökkel. A gyarmatok nemzeti felszabadító politikájának folytatása *elkerülhetetlenül* a gyarmatoknak az imperializmus *ellen* viselt nemzeti háborúi lesznek. Ezek a háborúk elvezet*hetnek* a mostani imperialista „nagy"-hatalmak imperialista háborújához, de az is lehetséges, hogy nem vezetnek el oda; ez sok körülménytől függ.

Egy példa: Anglia és Franciaország a hétéves háborúban a gyarmatokért háborúskodtak, azaz imperialista háborút folytattak (amely a rabszolgaság alapján is, a kezdetleges kapitalizmus alapján is, a mai igen fejlett kapitalizmus alapján is lehetséges). Franciaország vereséget szenvedett és elvesztette gyarmatainak egy részét. Néhány évvel később elkezdődött az Északamerikai Egyesült Államok szabadságharca Anglia ellen. Franciaország és Spanyolország, amelyek továbbra is hatalmukban tartották a jelenlegi Egyesült Államok egyes részeit, az Angliával szemben táplált ellenséges érzülettől fűtve, azaz saját imperialista érdekeik által vezettetve, barát-

sági szerződést kötöttek az Anglia ellen fellázadt amerikai államokkal. A francia seregek az amerikai seregekkel együtt verték az angolokat. Ez nemzeti felszabadító háború volt, amelyben az imperialista versengés csak mellékkörülmény, amelynek nincs komoly jelentősége — az ellenkezője annak, amit az 1914—16-os háborúban látunk (a nemzeti elemnek az osztrák—szerb háborúban nincs komoly jelentősége a mindent meghatározó imperialista versengéshez képest). Láthatjuk ebből, milyen oktalan dolog volna, ha az imperializmus fogalmát sablonosan alkalmaznánk és azt a következtetést vonnánk le belőle, hogy a nemzeti háborúk „lehetetlenek". Nemzeti felszabadító háború, például Perzsia, India és Kína szövetsége az egyik vagy a másik imperialista hatalmi csoport ellen, teljesen lehetséges és valószínű, mert hiszen ez az említett országok nemzeti szabadságmozgalmából következik, az ilyen háborúnak a jelenlegi imperialista hatalmak közötti imperialista háborúba való átcsapása azonban igen sok konkrét körülménytől függ majd, amelyek kialakulásáért nevetséges dolog volna kezeskedni.

... Az imperializmus korszakában még Európában sem tarthatjuk lehetetleneknek a nemzeti háborúkat. Az „imperializmus korszaka" tette a mostani háborút imperialista háborúvá, az imperializmus korszaka elkerülhetetlenül (amíg be nem következik a szocializmus) új imperialista háborúkat szül, az imperializmus korszaka tette a mostani nagyhatalmak politikáját keresztül-kasul imperialista politikává, de ez a „korszak" a legkevésbé sem zárja ki a nemzeti

háborúkat, például a kis (mondjuk annektált vagy nemzetileg elnyomott) államok részéről az imperialista hatalmak *ellen*, mint ahogy nem zárja ki a nagyszabású nemzeti mozgalmakat sem Európa keleti részén. Ausztriát például Junius igen józanul ítéli meg, minthogy nemcsak azt veszi számításba, ami „gazdasági" jellegű, hanem azt is, ami sajátosan politikai jellegű, megállapítja, hogy „Ausztria belsőleg életképtelen", leszögezi, hogy a „Habsburg-monarchia nem egy burzsoá állam politikai szervezete, hanem csak a társadalmon élősködők néhány klikkjének laza szindikátusa" és hogy „Ausztria—Magyarország felszámolása történelmileg csak Törökország széthullásának a folytatása s egyben a történelmi fejlődés követelménye". Egyik-másik balkáni állammal és Oroszországgal sem kedvezőbb a helyzet. És ha a „nagy"-hatalmak erősen kimerülnének ebben a háborúban, vagy ha Oroszországban győzne a forradalom, teljes mértékben lehetségesek a nemzeti, sőt a győzelmes nemzeti háborúk. Egyrészt az imperialista hatalmak beavatkozása gyakorlatilag *nem* minden körülmények között keresztülvihető. Másrészt pedig, ha „csak úgy kapásból" azzal hozakodnak elő, hogy egy kis állam háborúja valamely államóriás ellen kilátástalan, akkor erre csak azt válaszolhatjuk, hogy a reménytelen háború is háború; azután meg bizonyos jelenségek az „államóriásokon" belül — például forradalom kitörése — a „kilátástalan" háborút nagyon is „reményteljes" háborúvá tehetik . . .

Lenin Művei. 22. köt. 322—324. old.

Az önrendelkezésről folyó vita eredményei. 7. fejezet: Marxizmus vagy proudhonizmus? 1916 július.

...Mint tudjuk, Marx Lengyelország függetlensége mellett foglalt állást abból a szempontból, hogy mi az *európai* demokrácia érdeke a cárizmus ereje és befolyása — mondhatnánk: mindenható ereje és túlnyomó reakciós befolyása — ellen folytatott harcában. E szempont helyességének legszemléltetőbb ténybeli igazolása 1849 volt, amikor az orosz jobbágyokból álló hadsereg elnyomta a nemzeti-felszabadító és forradalmi-demokratikus felkelést Magyarországon. És azóta, egészen Marx haláláig, sőt azután is, egészen 1890-ig, amikor Franciaországgal szövetségben a cárizmus reakciós háborúja fenyegette a *nem imperialista,* hanem nemzetileg független Németországot, Engels elsősorban és leginkább a cárizmus elleni harc mellett foglalt állást. Ezért és csakis ezért lépett fel Marx meg Engels a csehek és a délszlávok nemzeti mozgalma ellen. Egyszerű betekintés mindabba, amit Marx és Engels 1848—49-ben írt, megmutatja mindenkinek, aki a marxizmus iránt nem azért érdeklődik, hogy hátat fordítson a marxizmusnak, hogy Marx és Engels akkor „egész reakciós népeket", amelyek Európában „orosz előőrsök" voltak, nyíltan és határozottan *szembeállított* a „forradalmi népekkel": a németekkel, a lengyelekkel és a magyarokkal. Ez tény. És erre a tényre *akkor vitathatatlanul* helyesen mutattak rá: 1848-ban a forradalmi népek a szabadságért verekedtek, amelynek

fő ellensége a cárizmus volt, a csehek stb. pedig valóban reakciós népek, a cárizmus előőrsei voltak.

Mit mutat hát nekünk ez a konkrét példa, melyet *konkrétan* kell elemezni, ha hívek akarunk lenni a marxizmushoz? Csak azt, hogy 1) néhány nagy és igen nagy európai nép felszabadulásának érdekei előbbrevalók a kis nemzetek szabadságmozgalmának érdekeinél; 2) hogy a demokrácia követelését európai méretekben — most úgy kell mondani: világméretekben — kell tekinteni, nem pedig elszigetelten.

Semmi többet. Még a nyoma sincs azon elemi szocialista elv cáfolatának, amelyről a lengyelek* megfeledkeznek és amelyhez Marx *mindig* hű volt: nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom. Ha a konkrét helyzet, amely előtt Marx abban a korban állt, amikor a nemzetközi politikában a cárizmus befolyása túlnyomó volt, megismétlődne, például olyan formában, hogy néhány nép elkezdi a szocialista forradalmat (mint ahogy Európában 1848-ban megkezdték a polgári demokratikus forradalmat), *más* népek pedig a burzsoá reakció fő bástyáinak bizonyulnak — akkor ezekkel szemben nekünk is a forradalmi háború álláspontjára kellene helyezkednünk, síkra kellene szállnunk azért, hogy „eltiporjuk" őket, hogy szétzúzzuk minden előőrsüket, bármilyen kis-nemzeti mozgalmak lépnének is itt fel. Eszerint egyáltalán nem elvetnünk kell a marxi

* Lenin a Lengyel Szocialista Párt (PPS) azon tagjaira gondol, akik a nemzeti kérdésben Rosa Luxemburg álláspontján voltak. — *Szerk.*

taktika példáit — ez azt jelentené, hogy szavakban marxizmust prédikálunk, tettekben pedig szakítunk vele —, hanem konkrét elemzésük alapján le kell vonnunk belőlük a felbecsülhetetlen tanulságokat a jövőre nézve. A demokrácia egyes követelései, közöttük az önrendelkezés, nem örökérvényű igazságok, hanem *részei* az általános demokratikus (manapság: általános szocialista) *világ*mozgalomnak. Lehetséges, hogy egyes konkrét esetekben a rész ellentmond az egésznek, ilyenkor el kell azt vetni. Lehetséges, hogy valamelyik országban a köztársasági mozgalom csak más országok klerikális vagy finánckapitalista-monarchista intrikáinak szolgál eszközül — akkor nekünk ezt az adott, konkrét mozgalmat *nem* szabad támogatnunk, de nevetséges volna ezen az alapon törölni a nemzetközi szociáldemokrácia programjából a köztársaság jelszavát . . .

Lenin Művei. 22. köt. 356—357. old.

A marxizmus karikatúrájáról és az „imperialista ökonomizmusról". 5. fejezet: „A monizmusról és a dualizmusról". 1916 augusztus—október.

. . . Minden nemzeti elnyomás ellenállást vált ki a nép *nagy tömegeiben*, márpedig a nemzeti tekintetben elnyomott lakosság mindennemű ellenállásának *tendenciája* a nemzeti felkelés. Ha nemritkán (különösen Ausztriában és Oroszországban) azt tapasztaljuk,

hogy az elnyomott nemzetek burzsoáziája *csak* fecseg a nemzeti felkelésről, ténylegesen pedig saját népe háta mögött és saját népe *ellen* reakciós alkudozásokba bocsátkozik az elnyomó nemzet burzsoáziájával, akkor az ilyen esetekben a forradalmi marxisták bírálatának nem a nemzeti mozgalom ellen, hanem e mozgalom szétforgácsolása, ellaposítása, kicsinyes marakodássá való elfajulása ellen kell irányulnia. Mellesleg megjegyezve, igen sok osztrák és orosz szociáldemokrata megfeledkezik erről és *jogos* gyűlölete, amely a kicsinyes, közönséges és szánalmas nemzeti marakodás, például az olyan viták és civakodások ellen irányul, hogy az utcatáblán az utca neve melyik nyelven legyen felül és melyiken alul — az ez ellen irányuló jogos gyűlölete átcsap a nemzeti harc támogatásának elvetésébe. Mi nem fogjuk „támogatni" a köztársaságosdi komédiát, holmi Monaco hercegségben, vagy a „tábornokok" „köztársasági" kalandjait a kis dél-amerikai államokban vagy a Csendes-óceán valamelyik szigetén, de ebből nem az következik, hogy meg szabad feledkezni a köztársaság jelszaváról, ha komoly demokratikus és szocialista mozgalmakról van szó. Kinevetjük és ki is kell nevetnünk az oroszországi és ausztriai nemzetek szánalmas nemzeti marakodását és nemzeti alkudozását, de ebből nem az következik, hogy meg szabad tagadni valamely nemzeti felkelésnek vagy a nemzeti elnyomás ellen irányuló bármely komoly, az egész népre kiterjedő harcnak a támogatását . . .

Lenin Művei, 23. köt. 56. old.

Statisztika és szociológia. I. fejezet: Egy kis statisztika. II. pont. 1917 január.

A kelet-európai államok csoportja — Oroszország, Ausztria, Törökország (ez utóbbit földrajzilag most helyesebb ázsiai államnak, gazdaságilag pedig „félgyarmatnak" tekinteni) és 6 kis balkáni állam: Románia, Bulgária, Görögország, Szerbia, Montenegró és Albánia — az államok előbbi csoportjától* gyökeresen eltérő képet mutat. *Egyik* állam *sem* tiszta nemzeti összetételű! Csak a kis balkáni államokat lehet nemzeti államoknak nevezni, ugyanakkor azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy a lakosság 5—10%-a ezekben is más nemzetiségű, hogy (az illető nemzethez tartozók számához képest) nagyon sok román és szerb „saját" államának határain kívül él, hogy általában a Balkánon az „államalakulás" burzsoá-nemzeti irányban nem fejeződött be, még a — hogy úgy mondjuk — „tegnapi", az 1911—12-es háborúkban sem. Egyetlen *olyan* nemzeti állam sincs a kis balkáni államok között, mint Spanyolország, Svédország stb. A nagy kelet-európai államokban pedig, mind a háromban, a „saját", s emellett vezető nemzetiséghez tartozó lakosság számaránya csupán 43%. Ennek a három államnak mindegyikében a lakosság több mint fele, 57%-a, a „más nemzetiségű" (hivatalos orosz nyelven szólva — idegen) lakossághoz tartozik. Az államok nyugat-európai és kelet-európai csoportja

* Lenin a nemzeti összetétel egyöntetűsége szempontjából „tiszta" államokra — pl. Anglia, Franciaország, Németország — utal. — *Szerk.*

közötti különbség statisztikailag a következőképpen fejezhető ki:

Az első csoportban 10 tiszta vagy majdnem teljesen tiszta nemzeti állam van, 231 millió lakossal; és csak 2 nemzeti szempontból „tarka" állam, de nemzeti elnyomás nélkül, alkotmányos és a gyakorlatban is keresztülvitt nemzeti egyenjogúsággal, 11½ millió lakossal.

A második csoportban 6 majdnem tiszta állam van, 23 millió lakossal, és 3 „tarka" vagy „kevert" állam, nemzeti egyenjogúság nélkül, 249 millió lakossal.

Nagyjában és egészében a más nemzetiségű (vagyis nem a vezető nemzethez* tartozó) lakosság számaránya Nyugat-Európában 6%, ha pedig az Egyesült Államokat és Japánt is hozzászámítjuk, akkor 7%. Kelet-Európában ez a számarány — 53%!

Lenin Művei. 23. köt. 300—301. old.

A népoktatásügyi minisztérium politikájának kérdéséhez. 1913. július 31.

. . . A fiatal nemzedék négyötödét írástudatlanságra kárhoztatja Oroszország feudális államberendezése. Azzal a körülménnyel, hogy a földesúri hatalom elbutítja a népet, együtt jár az oroszországi írás-

* Oroszországban a nagyoroszok, Ausztriában a németek és a magyarok, Törökországban a törökök.

tudatlanság. Ugyancsak a hivatalos „Oroszországi Évkönyv" kiszámítja (a 88. oldalon), hogy Oroszországban a lakosságnak mindössze 21 százaléka írástudó, ha pedig (a lakosságból) az iskolás kort *még el nem ért*, vagyis a 9 éven aluli gyermekeket leszámítjuk, mindössze 27%-a.

A civilizált országokban viszont vagy egyáltalán nincs írástudatlan, mint például Svédországban és Dániában, vagy pedig arányuk mindössze 1—2%, mint Svájcban és Németországban. Még az elmaradt Ausztria—Magyarország is *hasonlíthatatlanul* kulturáltabb létfeltételeket teremtett szláv lakosságának, mint a feudális Oroszország: Ausztriában az írástudatlanok aránya 39%, Magyarországon 50%. Soviniszt áinknak, jobboldaliainknak, nacionalistáinknak és októbristáinknak* *gondolkodniuk* kellene ezeken a számokon, ha nem tűznék maguk elé azt az „állami" célt, hogy a gondolkozásról maguk is leszoknak és a népet is leszoktatják róla. De ha már ők maguk le is szoktak a gondolkozásról, a nép Oroszországban egyre inkább *megtanul* gondolkozni — gondolkozni azon is, melyik osztály ítéli az orosz parasztokat anyagi és szellemi nyomorra azzal, hogy uralkodik az államban . . .

Lenin Művei. 19. köt. 124—125. old.

* Az októbristák pártja, vagy „Október 17-e Szövetsége", az ipari nagytőke és a tőkés gazdálkodást űző nagybirtokosok érdekeit képviselte. — *Szerk.*

ANDRÁSSY GYULÁRÓL MINT A DEMOKRATIKUS FORRADALOM ÁRULÓINAK KÉPVISELŐJÉRŐL

A fehérkesztyűs „forradalmárok". 1905. június 23.

... A külföldi lapokban már olvashatunk némi értékelést a zemsztvo*-küldöttség cári fogadásáról. A burzsoá sajtó szokás szerint kifejezi hódolatát, ellágyulva a cár engedékenységétől és a zemsztvo-képviselők józan eszétől, bár itt-ott mégis átszivárog némi kétely az ilyen határozatlan formában tett ígéretek komolyságát illetőleg. A szocialista újságok nyíltan és határozottan kijelentik, hogy a fogadás komédia.

Az önkényuralomnak előnyös az, hogy időt nyerjen és a liberális burzsoáziát orránál fogva vezesse. Egyfelől diktátori teljhatalom Trepovnak. Másfelől semmitmondó és semmitérő ígéretek a liberálisoknak, hogy még jobban megingassa amúgy is ingadozó soraikat. Az önkényuralmi kormány taktikája nem együgyű. A liberálisok lojálisaknak, mérsékelteknek és szerényeknek tüntetik fel magukat. Csakugyan, miért ne használná ki a kormány a liberálisok együgyűségét és gyávaságát? „Ha már háború, viseljük katonás módon." Nincs háború hadicselek nélkül. És amikor az „ellenség" (a liberális burzsoázia) félig-meddig ellenség, félig-meddig meg együgyű barát — miért ne vezesse orránál fogva?

Gaston Leroux úr, akiről már a vezércikkben szól-

* Helyi önkormányzati szerv. A zemsztvókban a liberális földbirtokosoké volt a vezető szerep. — *Szerk.*

tunk, a küldöttség fogadásáról az alábbi részleteket közli, amelyek bár nem nagyon megbízhatók, mégis mindenesetre jellemzők és figyelemre méltók. „Fredericks báró, a cár személye körüli miniszter, azt mondta a küldötteknek, hogy bármennyire is szeretné, nehezen tudja elérni, hogy a cár fogadja Petrunkevics urat, akinek, mint mondják, forradalmi összeköttetései vannak. A miniszternek azt válaszolták, hogy az osztrák császárnak még a miniszterei közt is ott volt Andrássy, bár annak idején elítélték. Ez az érv eltávolította az utolsó akadályt is, és a küldötteket mind fogadták."

Jó érv. A nyugat-európai burzsoázia kezdetben mégis amúgy igazán harcolt, hébe-hóba még köztársasági is volt, vezéreit „elítélték" — elítélték *államellenes bűntettekért*, azaz nemcsak forradalmi összeköttetésekért, hanem *igazi forradalmi cselekedetekért*. Később, évekkel, olykor évtizedekkel utóbb ezek a burzsoák teljesen megbékültek a legszánalmasabb és legfukarabb alkotmánnyal, amely nemhogy köztársaságot, de általános választójogot, igazi politikai szabadságot sem adott. A liberális burzsoák végleg kibékültek a „trónnal" és a rendőrséggel, maguk kerültek hatalomra és állati kegyetlenséggel nyomták és nyomják el állandóan a munkások minden szabadság- és szociális reformtörekvését.

Az orosz liberális burzsoázia össze akarja kötni a kellemeset a hasznossal: a kellemes az, hogy „forradalmi összeköttetésekkel" rendelkező embereknek *tartsák* őket, a hasznos pedig az, hogy elfoglalhatják a miniszteri széket Véreskezű Miklós cár kormányá-

ban. Az orosz liberális burzsoák egyáltalán nem akarják megkockáztatni azt, hogy államellenes bűntettekért „elítéljék" őket. Jobbnak látják, hogy *egyenesen átugorjanak* azokba az időkbe, amikor az Andrássyhoz hasonló volt forradalmárok a rend pártjának miniszterei lettek! Andrássy gróf 1848-ban olyan erélyesen vett részt a forradalmi mozgalomban, hogy a forradalom leverése után *halálra* ítélték *és távollétében* (*in effigie*) *felakasztották*. Azután mint emigráns élt Franciaországban és Angliában, és csak az 1857-es amnesztia után tért vissza Magyarországra. Ekkor kezdődött meg „miniszteri" pályafutása. Az orosz liberálisoknak nincs ínyükre a forradalom, félnek tőle, azt szeretnék, hogy rögtön, anélkül hogy forradalmárok lettek volna, *volt forradalmárok* hírében álljanak! 1847-ből rögtön 1857-be szeretnének átugrani! Rögtön szeretnének kiegyezni a cárral olyan alkotmányban, amilyenek Európában a reakció rémuralma idején voltak az 1848-as forradalom *veresége* után.

Igen, igen, Andrássy példája nagyszerűen megválasztott példa. Mint a nap a parányi esőcseppen, úgy tükröződik Andrássynak és Petrunkevicsnek ebben az összehasonlításában az egykor forradalmi és köztársaságpárti európai polgári demokrácia és az oroszországi monarchista alkotmánypárti (még 1905. január 9. után is ilyen) burzsoá „demokrácia" közti párhuzam. Az európai burzsoák előbb barikádokon harcoltak a köztársaságért, majd száműzetésben éltek, végül elárulták a szabadságot, eladták a forradalmat, és az alkotmányos uralkodók szolgálatába szegődtek. Az orosz burzsoák „tanulni akarnak a

történelemből" és „meg akarják kurtítani a fejlődés szakaszait": ők rögtön el akarják árulni a forradalmat, azonnal a szabadság árulói akarnak lenni. Meghitt beszélgetésekben azt mondogatják egymásnak, amit Jézus mondott Júdásnak: amit teszel, tedd meg mihamarább!

„Amikor a küldötteket bevezették a palotának abba a termébe, amelybe a cárt várták — folytatja Gaston Leroux úr —, észrevették, hogy a forradalmár Petrunkevicsnek nincs fehér kesztyűje. Putyatyin testőrezredes azonnal levette saját kesztyűjét és gyorsan átadta a forradalmár Petrunkevicsnek."

Megkezdődött a fogadás. Trubeckoj herceg elmondta beszédét . . .

A cár válasza ismeretes. „A cár, beszédét bevégezvén, igen szívélyesen elbeszélgetett mindegyik küldöttel — táviratozza Gaston Leroux úr. — Sőt, odáig ment, hogy megkérdezte a híres forradalmárt (Petrunkevicset), nemesi elöljáró-e. Az azt válaszolta, hogy nem. A cár akkor kifejezte azt a reményét, hogy eljön a nap, amikor Petrunkevics nemesi elöljáróvá lesz, azután a következő küldötthöz lépett. Amikor a cár távozott a teremből, a küldötteket átvezették a palota hátsó termébe, s ott reggelivel kínálták őket, ami véleményük szerint vagy 75 kopekbe kerülhetett. Akárhogy is, a küldöttek elégedettek voltak a történtekkel." (Mégis ígéretet kaptak, ha nem is mindjárt miniszteri, de legalább nemesi elöljárói kinevezésre! Hiszen bizonyára Andrássy is valami nemesi elöljárósággal kezdte!) . . .

Lenin Művei. 8. köt. 534—537. old.

II

AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA FELBOMLÁSÁNAK ÉS A SZOCIALISTA FORRADALOMÉRT VÍVOTT HARCNAK IDŐSZAKÁRÓL

Beszéd az V. szovjetkongresszus kommunista frakciójában. 1918. július 3. Rövid újságtudósítás.

. . . Az egész világot sújtó mészárlásról szólva Lenin megjegyezte, hogy a német fegyver győzelme az imperialista országok közötti béke feltételeit lehetetlenné teszi. Az angol—francia tőkések nem nyugodhatnak bele abba, hogy Németország olyan rengeteget rabolt. Ehhez járul még az, hogy Franciaországban, ahol Németország többszázezer katonát vetett be, több támadás után bizonyos erőegyensúly jött létre, és a német katonák nem jelentenek közvetlen veszélyt. Az antant imperialistái ezen kívül számításba veszik azt a bomlást, azt a katasztrofális helyzetet, amely Ausztria—Magyarországon bekövetkezett.

Az általános helyzetből egy következtetést vonhatunk le — a háború kiúttalanná válik. E kiúttalanság folytán szocialista forradalmunknak komoly alapja van arra, hogy kitartson addig a pillanatig, amikor kitör a világforradalom, arra pedig, hogy a világforradalom kitör, garancia a háború, amelynek csak a munkástömegek vethetnek véget. Feladatunk az, hogy megtartsuk a Szovjethatalmat, amit, visszavonulva és lavírozva, meg is teszünk. Ha jelenleg nyílt harcra vállalkoznánk, rontanánk a világforradalom helyzetén. . .

Lenin Művei. 27. köt. 515—516. old.

Beszéd a varsói forradalmi ezred gyűlésén. 1918. augusztus 2. Újságtudósítás.

. . . Az elvtársak feladata, amikor a frontra mennek, az, hogy mindenekelőtt és elsősorban arra gondoljanak, hogy ez az elnyomottak és kizsákmányoltak egyedül jogos, igazságos, szent háborúja a bitorlók és a fosztogatók ellen.

Most megvalósul a különböző nemzetek forradalmárainak szövetsége, melyről a legjobbak álmodoztak, a munkások igazi szövetsége, nem pedig az intellektuel álmodozóké.

A nemzeti gyűlölet és bizalmatlanság leküzdése a győzelem záloga.

Az elvtársaknak az a nagy tisztesség jutott osztályrészül, hogy fegyverrel a kezükben védjék a szent eszméket és hogy együtt harcolva azokkal, akik tegnap a fronton ellenfeleik voltak — németekkel, osztrákokkal, magyarokkal —, gyakorlatilag valósítsák meg a népek nemzetközi testvériségét.

És én, elvtársak, biztos vagyok abban, hogy ha minden katonai erejüket egyesítik egy hatalmas nemzetközi vörös hadseregben és ezeket a vas-zászlóaljakat felvonultatják a kizsákmányolók ellen, a bitorlók ellen, az egész világ feketeszázai ellen ezzel a harci jelszóval: „halál vagy győzelem!" — akkor az imperialisták semmiféle ereje sem tud nekünk ellenállni! . . .

Lenin Művei. 28. köt. 26. old.

Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Népbiztosok Tanácsa és a Moszkvai Szovjet felhívása az osztrák—magyar állam dolgozó népéhez.

Mi, Oroszország munkásai, parasztjai és katonái, akik a földbirtokosokon, tőkéseken, tábornokokon és bürokratákon aratott győzelmünk első évfordulójának megünneplésére készülünk, testvéri üdvözletünket küldjük önöknek, elvtársak, a volt Osztrák—Magyar Monarchia munkásainak, parasztjainak és katonáinak az elnyomókon aratott győzelmük alkalmából. Megdobban a szívünk annak a hírnek hallatára, hogy kezükbe vették a béke ügyét, hogy ráléptek arra az útra, amely a régi császári bürokrácia megsemmisítéséhez és Habsburg Károly elűzéséhez vezet, hogy kikiáltják a szocialista köztársaságot és létrehozzák a munkás- és katonaküldöttek tanácsait. Üdvözöljük ezeket a tanácsokat, amelyek kezében lesz holnap a hatalom. Köszöntjük önöket, akik lerázták magukról a nemzeti elnyomás jármát. Üdvözöljük a volt Osztrák—Magyar Monarchia népeit a császári és királyi fekete-sárga bürokrácia alóli felszabadulásuk alkalmából. Mélységes meggyőződésünk, hogy Magyarország munkásai, katonái és parasztjai nem azért szabadították fel magukat a bécsi bürokrácia és a bécsi kapitalizmus hatalma alól, hogy a magyar földbirtokosoktól, bankároktól és tőkésektől hagyják magukat kizsákmányolni. Szilárd hitünk, hogy a magyar munkások és parasztok leszámolnak a

magyar tőkésekkel, és a magyar kormány a magyar munkások, katonák és parasztok kormánya lesz.

Szilárd meggyőződésünk, hogy a bátor és becsületes cseh munkások nem azért rázták le a bécsi császár igáját, hogy a Kramař vezette cseh burzsoáziától hagyják magukat becsapni, s hogy politikájukat továbbra is a bankárok irányítsák, élükön Preiss-szel. Biztosan hisszük, hogy Ausztria német munkásai és katonái nem azért döntik meg Ausztria—Magyarország császárának, a Habsburgoknak a trónját, hogy alárendeljék magukat Németország császárának, a Hohenzollerneknek, s nem azért keltek fel, hogy a régi hatalom helyett a Weisskirchnerek, Wolffok és az osztrák burzsoázia más képviselői üljenek a nyakukra. Mélységes meggyőződésünk, hogy a román parasztok, akik lerázták a magyar mágnások igáját, nem lesznek a román bojárok, ügyvédek és pópák szolgái.

Mélységes meggyőződésünk, hogy ha a német, cseh, horvát, magyar, szlovén munkások, katonák és parasztok kezükbe veszik a hatalmat és végigviszik a nemzeti felszabadítás művét, akkor megkötik a szabad népek testvéri szövetségét és egyesült erővel legyőzik a tőkéseket. Bécs éhező munkásai kenyeret fognak kapni a magyar parasztoktól, akiknek oda fogják adni munkájuk termékeit. A cseh munkások csakhamar meg fogják látni, hogy a földbirtokosok és a kulákok nemcsak a német munkásoktól tagadják meg a kenyeret, hanem a cseh munkásoktól is; fel fogják ismerni, hogy nem a saját nemzeti burzsoáziá-

val való szövetségben, hanem az Ausztriában élő összes nemzetek proletariátusának szövetségében van a győzelem záloga. Ahhoz, hogy ez a győzelem végleges legyen, minden ország munkásainak egyesülniük kell a világtőke elleni közös harcra. Ausztria—Magyarország munkásai, parasztjai és katonái nem fogják eltűrni, hogy burzsoáziájuk az angol—amerikai tőke szekerébe fogja őket. A cseh, a magyar, a német burzsoák, akik tegnap még a Habsburgok előtt hajbókoltak, a német és magyar burzsoák, akik tegnap még a Hohenzollernek előtt csúsztak-másztak, most ezt kiáltják: „Éljen Wilson!" Az amerikai tőke, hogy segítse ezt a csalást, kenyeret ígér önöknek, mi azonban azt mondjuk a német, cseh, magyar, horvát, szlovén munkásoknak, parasztoknak és katonáknak:

Az amerikai, a francia, az angol tőke éppen olyan ellensége a munkásosztálynak, mint a német tőke. Ha az amerikai, angol, francia tőke győztesen kerül ki a háborúból, nemcsak a burzsoázia felhalmozódott háborús adósságainak megfizetésére kényszeríti majd önöket, hanem óriási hadisarcot is kivet önökre. Az amerikai, angol, francia tőke jelenleg bűnös háborút visel Oroszország munkásai és parasztjai ellen, hogy az orosz burzsoázia és a cárizmus adósságainak megfizetésére kényszerítse őket.

Ilyen segítséget ad az amerikai tőke az ígért kenyér helyett. Az amerikai tőke az olasz munkásoknak még akkor sem tudott kenyeret adni, amikor a saját érdekei céljából véreztette őket. Segítséget és kenyeret önöknek csak az orosz munkások adhatnak, akik

kezükbe vették a hatalmat és egy éven át tartó harc után létrehozták a Vörös Hadsereget, amely kiverte a fehérgárdista bandákat a gazdag gabonatermő vidékekről. Az orosz munkásoknak lesz kenyerük saját maguk számára is, az önök számára is, ha közös erővel meghiúsítjuk az angol—amerikai tőke győzelmét. Szilárd meggyőződésünk: az osztrák és magyar proletárok megértik, hogy egyetlenegy állam gyárosainak, bankárainak, tábornokainak sem lehet hinni, s hogy a dolgozó tömegek csak a nemzetközi proletárforradalom útján szabadulhatnak fel. A proletárforradalom már győzött Oroszországban, s a győzelem felé halad Ausztriában. Mi felhívjuk önöket, egyesüljenek az orosz munkásokkal, katonákkal és parasztokkal.

Szövetségünkhöz csatlakozni fognak minden ország munkásai és együttes erővel biztosítjuk a dolgozó tömegek győzelmét a tőkén, melyhez a szegények vére tapad. Oroszország munkásai, katonái és parasztjai egymaguk egy éven át kemény harcok árán védelmezték meg a proletariátus hatalmát. Segítséget vártak nyugat-európai testvéreiktől, és ez a segítség jönni fog. Önök ráléptek a forradalom útjára, haladjanak bátran ezen az úton előre, a győzelem felé.

Éljen Ausztria népeinek — a magyaroknak, cseheknek, szlovéneknek, ruszinoknak — szabadsága!

Éljenek Ausztria—Magyarország munkás-, katona- és parasztküldötteinek tanácsai!

Éljen Ausztria—Magyarország tanácsainak szövet-

sége, éljen Ausztria—Magyarország tanácsainak és Oroszország szovjetjeinek harci szövetsége!

A Népbiztosok Tanácsának nevében:
V. Uljanov (Lenin)

Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében:
J. Szverdlov

A Moszkvai Szovjet nevében:
L. Kamenyev

Pravda. 1918. november 3.

Beszéd az osztrák—magyar forradalom tiszteletére rendezett felvonuláson. 1918. november 3. Rövid újságtudósítás.

... Az események mutatják, hogy a nép szenvedései nem voltak hiábavalók.

Mi nemcsak az orosz kapitalizmus ellen harcolunk. Mi valamennyi ország kapitalizmusa, a világkapitalizmus ellen küzdünk — valamennyi munkás szabadságáért.

Ha nehezünkre esett is az éhínség és az ellenség elleni küzdelem, most látjuk, hogy sok millió szövetségesünk van.

Ezek — Ausztria, Magyarország és Németország munkásai. Amíg mi itt gyűlést tartunk, a börtönéből kiszabadított Friedrich Adler valószínűleg útban van Bécs felé. Bécs terein bizonyára az osztrák munkásforradalom első napját ünneplik.

Közel van már az az idő, amikor mindenütt ünnepelni fogják a világforradalom első napját.

Nem hiába dolgoztunk és szenvedtünk. A nemzetközi világforradalom győzni fog!

Éljen a nemzetközi proletárforradalom! . . .

Lenin Művei. 28. köt. 124. old.

Beszéd a forradalom évfordulóján a munkás-, paraszt-, kozák- és vöröskatonaküldöttek szovjetjeinek VI., rendkívüli összoroszországi kongresszusán. 1918. november 6.

. . . A nemzetközi imperializmus fő feladatát a bolsevizmus megdöntésében látja. Ez nem azt jelenti, hogy csak Oroszországot kell legyőzniük, — ez azt jelenti, hogy minden országban le kell győzniük saját munkásaikat. Ez nem fog nekik sikerülni, akármilyen bestialitások és erőszakosságok kövessék is ezt az elhatározást. És ők, ezek a vadállatok, készülődnek, hadjáratot készítenek elő Oroszország ellen délről, a Dardanellákon, vagy Bulgárián és Románián keresztül. Azért folytatnak tárgyalásokat, hogy Németországban fehérgárdista csapatokat szervezzenek és bevessék ezeket Oroszország ellen. Teljesen tudatában vagyunk ennek a veszélynek és nyíltan kijelentjük: elvtársak, nem hiába dolgoztunk egy évig; leraktuk az alapokat, elérkeztünk a döntő ütközetekhez, amelyek valóban eldöntik a harcot. De nem vagyunk

egyedül: Nyugat-Európa proletariátusa talpra állott, és Ausztria—Magyarországon kő kövön nem maradt. Az ottani kormányt ugyanaz a tehetetlenség jellemzi, ugyanaz a kétségbeesett tanácstalanság, ugyanaz a fejvesztettség, amelyet annak idején, 1917 február vége felé, Romanov Miklós kormányánál tapasztaltunk. Jelszavunk ez legyen: újra meg újra feszítsük meg minden erőnket, és ne feledjük, hogy közeleg az idő, amikor a végső, a döntő ütközetet fogjuk megvívni — nem az orosz, hanem a nemzetközi szocialista forradalomért!. . .

Lenin Művei. 28. köt. 145—146. old.

Beszéd a nemzetközi helyzetről a munkás-, paraszt-, kozák- és vöröskatonaküldöttek szovjetjeinek VI., rendkívüli összoroszországi kongresszusán. 1918. november 8.

. . . Nemzetközi politikánk mérlege úgy alakult, hogy egy félévvel a breszti béke után mi a burzsoázia szempontjából levert ország voltunk, proletár szempontból azonban a gyors fejlődés útjára léptünk, és annak a proletár hadseregnek élén állunk, amely kezdte megingatni Ausztriát és Németországot. Ez a siker megerősítette és a proletártömegek bármely képviselője szemében teljesen igazolta mindazokat az áldozatokat, amelyeket hoztunk. Ha megtörténne, hogy hirtelen elsöpörnének minket, hogy vége szakad-

na tevékenységünknek, — ez persze nem lehetséges: nincsenek csodák, — de ha ez megtörténne, joggal elmondhatnánk, anélkül hogy a hibákat lepleznénk, hogy azt az időszakot, amelyet a sors adott nekünk, teljes egészében a szocialista világforradalom érdekében használtuk fel. Mindent megtettünk az orosz dolgozó tömegek érdekében, és többet tettünk, mint bárki más a proletár világforradalom érdekében...

És ha sikerült fennmaradnunk egy esztendeig az Októberi Forradalom után, ezt annak köszönhetjük, hogy a nemzetközi imperializmus a rablók két csoportjára szakadt: az angol—francia—amerikai és a német csoportra, amelyek élethalálharcot vívtak egymással, amelyek nem tudtak velünk foglalkozni...

...Addig a pillanatig, amíg az angol—amerikai imperialisták le nem győzték a másik csoportot, teljesen lefoglalta őket az egymás közötti harc és éppen ezért nem gondolhattak a Szovjetunió elleni döntő hadjáratra. Most nincs többé a másik csoport: csak a győztesek csoportja maradt a porondon. Ez teljesen megváltoztatta nemzetközi helyzetünket, és ezzel a változással számolnunk kell. Hogy ez a változás milyen vonatkozásban van a nemzetközi helyzet fejlődésével, arra a tények válaszolnak. Azok az országok, amelyek vereséget szenvedtek, most a munkásforradalom győzelmét élik át; hiszen mindenki előtt világos a forradalom óriási fejlődése. Amikor mi Októberben kezünkbe vettük a hatalmat, nem voltunk több Európában egyetlen szikránál. Igaz, a szikrák megsokasodtak, és ezek a szikrák tőlünk indultak ki. Óriási dolog az, melyet sikerült véghezvinnünk, de

mégsem mondhatjuk többnek, mint egyes szikráknak. Most viszont lángba borult a német—osztrák imperializmus körébe tartozó országok legnagyobb része (Bulgária, Ausztria, Magyarország). Tudjuk, hogy Bulgária után a forradalom átcsapott Szerbiába. Tudjuk, hogy ezek a munkás-paraszt forradalmak végigsöpörtek Ausztrián és eljutottak Németországig. Számos országot lángba borított a munkásforradalom. E tekintetben erőfeszítéseink és áldozataink igazolva vannak. Bebizonyosodott, hogy mindez nem kaland volt, amint azt az ellenséges rágalmak terjesztették, hanem elkerülhetetlen átmenet a nemzetközi forradalomhoz, átmenet, amelyet át kellett élnie annak az országnak, mely fejletlensége és elmaradottsága ellenére az élre került.

... Anglia és Amerika politikusai, parlamenti tényezői, ezek az államférfiak, mesterek a csalásban. Nekik a csalás egyáltalán nem esik nehezükre. A munkástömegek, amelyeket a szabadság nevében feltüzeltek, egyszerre észre térnek majd, és ez még megmutatkozik majd, amikor a munkások tömegesen, nem proklamációkból, amelyek segítik, de nem hajtják előre igazán a forradalmat, hanem saját tapasztalataikból látni fogják, hogy rászedik őket, — amikor látni fogják az Ausztriának diktált békefeltételeket.

Ilyen béke az, amelyet most egy viszonylag gyenge, máris széthulló államra ráerőszakolnak azok, akik azt harsogták, hogy a bolsevikok árulók, mert aláírják a breszti békét! Amikor a németek el akarták küldeni a katonáikat ide, Moszkvába, azt mondottuk, hogy inkább mindannyian essünk el a harcban, de ebbe

sohasem fogunk beleegyezni. Mi azt gondoltuk magunkban, hogy a megszállt területeknek súlyos áldozatokat kell majd hozniuk, de mindenki tudja, hogy Szovjet-Oroszország segítette és ellátta őket azzal, amire szükségük volt. Most azonban Anglia és Franciaország demokratikus csapatainak kell majd „fenntartaniuk a rendet", — és ezt akkor mondják, amikor Bulgáriában és Szerbiában megalakultak a munkásküldöttek tanácsai, Bécsben és Budapesten megalakultak a munkásküldöttek tanácsai. Tudjuk, miféle rend ez. Ez azt jelenti, hogy az angol—amerikai csapatokra azt a feladatot bízzák, hogy a világforradalom elnyomóinak és hóhérainak szerepét töltsék be.

Elvtársak, amikor az orosz jobbágy-csapatok 1848-ban hadba vonultak a magyar forradalom megfojtására, ez megtörténhetett, éppen mert jobbágy-csapatok voltak; ez megtörténhetett Lengyelországgal kapcsolatban*, — de hogy egy nép, amely már egy évszázad óta szabad, amelyben felszították a gyűlöletet a német imperializmussal szemben, azt hangoztatva, hogy az vadállat, amelyet meg kell fojtani, hogy egy ilyen nép ne értse meg, hogy az angol—amerikai imperializmus ugyanolyan vadállat, amelyet igazság szerint ugyanúgy meg kell fojtani — ez lehetetlen!

És most, hogy a történelem azzal a gonosz iróniával, amely sajátja, eljutott oda, hogy a német imperializmus leleplezése után sor került az angol—francia imperializmusra, amely teljesen leleplezi magát, mi kijelentjük az orosz, német, osztrák munkástömegek

* Lenin az 1863-as lengyel felkelésre céloz, amelyet a cári orosz csapatok elfojtottak. — *Szerk.*

előtt: ez nem az 1848-as orosz jobbágy-hadsereg! Ezt ők nem viszik el szárazon! El akarnak nyomni egy népet, amely a kapitalizmusról áttér a szabadságra, el akarják fojtani a forradalmat. És mi teljesen bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a fenevad, amely teletömte bendőjét, ugyanúgy belezuhan most a szakadékba, mint ahogy a német imperialista fenevad belezuhant...

Lenin Művei. 28. köt. 150—152., 155—156. old.

Beszéd a nemzetközi helyzetről a munkás-, paraszt-, kozák- és vöröskatonaküldöttek szovjetjeinek VI., rendkívüli összoroszországi kongresszusán. 1918. november 8.

...Elvtársak, átvészeltünk egy esztendőt és sikereket arattunk, de ez még kevés ahhoz a hatalmas ellenséghez képest, amely ellenünk támad. Ez az ellenség — a hatalmas angol—francia világimperializmus, mely legyőzte az egész világot. Nem azért vesszük fel ellene a harcot, mintha gazdasági és technikai szempontból Európa előrehaladott országaihoz akarnók mérni magunkat. Nem. De tudjuk, hogy ez az ellenség ugyanazon szakadék felé halad, amelyhez az osztrák—német imperializmus is eljutott, tudjuk, hogy ez az ellenség, amely most gúzsba kötötte Törökországot, megszállta Bulgáriát és azzal van elfoglalva, hogy egész Ausztria—Magyarországot megszállja és

ott cári, csendőri rendszert vezessen be — vesztébe rohan. Tudjuk, hogy ez történelmi tény és ezért legkevésbé sem tűzünk magunk elé kétségtelenül képtelen célokat, amikor így gondolkodunk: az angol—francia imperializmust vissza tudjuk verni!

Minden egyes lépésnek, amellyel a mi Vörös Hadseregünket erősítjük, az lesz a visszhangja, hogy ennél a látszólag olyan erős ellenfélnél tíz lépéssel halad előre a bomlás és a forradalom. Ezért a legcsekélyebb ok sincs arra, hogy kétségbeessünk vagy borúlátóan ítéljük meg a dolgokat. Tudjuk, hogy nagy a veszély. Lehet, hogy a sors még súlyosabb megpróbáltatásokat tartogat számunkra. Lehet, hogy egy országot szét tudnak zúzni, de sohasem fogják szétzúzni a nemzetközi proletárforradalmat, még nagyobb lángra lobbantják és mindannyian elpusztulnak tüzében!...

Lenin Művei. 28. köt. 161. old.

Pityirim Szorokin értékes beismerései. 1918. november 20.

...A német imperializmus, amely az egyetlen ellenségnek látszott, összeomlott. A német forradalom, amely (Plehanov ismert kifejezésével élve) „félig ábrándnak, félig bohózatnak" látszott, ténnyé vált. Az angol—francia imperializmus, amelyet a kispolgári demokraták képzelete a demokrácia barátjaként, az elnyomottak oltalmazójaként tüntetett fel, a valóságban fenevadnak bizonyult, amely a német köz-

társaságra és Ausztria népeire a breszti békefeltételeknél is rosszabb feltételeket kényszerített rá — fenevadnak, amely a „szabad" republikánusok, a franciák és az amerikaiak csapataival zsandároknak és hóhéroknak, kis és gyenge nemzetek függetlensége és szabadsága eltipróinak a szerepét tölteti be. A világtörténelem könyörtelen alapossággal és nyíltsággal leplezte le ezt az imperializmust...

Lenin Művei. 28. köt. 184—185. old.

Beszéd a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet meghatalmazottainak gyűlésén. 1918. november 26.

...Valóban roppant nagy fontosságú események játszódtak le. Romániában és Ausztria—Magyarországon munkástanácsok alakultak. Németországban pedig a tanácsok az alkotmányozó gyűlés ellen foglalnak állást, és lehet, hogy néhány héten belül megbukik a Haase—Scheidemann-kormány*, s Liebknecht kormánya lép a helyébe. Ugyanakkor az angol—francia kapitalizmus minden erejét megfeszíti, hogy eltiporja az orosz forradalmat és ezzel feltartóztassa a világforradalmat. Most már mindenki világ-

* Hugo Haase és Philipp Scheidemann német szociáldemokraták vezette kormány, amely 1918 novemberétől 1918. december 29-ig állt fenn. Ez a kormány a forradalmi mozgalom elnyomásának politikáját folytatta. — *Szerk.*

gosan látja, hogy az antant-imperializmusnak még nagyobb az étvágya, mint Németországnak: azok a feltételek, amelyeket Németországnak szabtak, a breszti békénél is rosszabbak, és azonkívül általában meg akarják fojtani a forradalmat és a világ zsandárainak szerepét akarják betölteni...

Lenin Művei. 28. köt. 195—196. old.

Beszéd a Presznya kerületi munkáskonferencián. 1918. december 14.

...Ugyanaz, ami a német imperializmus összeomlását előidézte, ami előidézte a forradalmat Németországban, ugyanaz most napról napra és óráról órára közelebb hozza a forradalmat Franciaországban, Angliában és más országokban. Egyedül voltunk. Most nem vagyunk egyedül. Most forradalom van Berlinben, Ausztriában, Magyarországon; sőt Svájcban, Hollandiában és Dániában is, ezekben a szabad országokban, amelyek nem ismerték a háborút, még ezekben is növekszik a forradalmi mozgalom, a munkások ott már a szovjetek megszervezését követelik. Most kitűnt, hogy nincs már kivezető út. A forradalom az egész világon érlelődik. Mi elsők voltunk ezen a téren, és az a dolgunk, hogy védelmezzük ezt a forradalmat addig, amíg meg nem érkeznek szövetségeseink, ezek a szövetségesek pedig — valamennyi európai ország munkásai. Ezek a szövetségesek annál

közelebb lesznek hozzánk, minél nagyobbat buknak kormányaik. . .

Lenin Művei. 28. köt. 371—372. old.

A németországi Spartacus-csoportnak és a kommunisták német—ausztriai és magyarországi pártjainak.

Igen tisztelt Elvtársak! Nagy örömmel kísérjük figyelemmel az Önök fellépését és az Önök küzdelmét a forradalmi szocializmus zászlója alatt. Szokatlanul nehéz viszonyok között kell Önöknek folytatni ezt a küzdelmet. Az angol—francia—amerikai imperializmus barbárul beavatkozik, sőt színes csapatokat küld a világforradalom tűzvésze ellen. A kormányszocialistáknak a „szociális köztársaság" cégére alatt folytatott áruló politikája, amely változatlanul megőrzi a kapitalista „rend" politikáját és a magántulajdon szentségét, a hivatalos szociáldemokráciára közvetlenül támaszkodó ellenforradalmi erők gyors mozgósítása, végül és legfőképpen az úgynevezett „bal" és „független" csoportok, amelyek határozottan akadályozzák a szociális forradalom erőinek kifejlődését és a kormányban való részvételükkel támogatják a gonosztevőket a sárga szociáldemokráciából — mindez rendkívül súlyos helyzetet teremt a mi közös ügyünk részére.

Mi egyébként nemcsak hisszük, de tudjuk: a német, az osztrák és a magyar proletariátus el fog hárítani

mindent az útból, aminek segítségével akadályozza őt a burzsoázia, szociáldemokrata ügynökei útján.

A német, osztrák és magyar proletariátus gyorsan megláthatja, hogy a demokrata köztársaság és a nemzetgyűlés nem más, mint gát, amelyen meg kell törni a forradalmi hullámoknak.

A német, osztrák és magyar proletariátusnak meg kell érteni, hogy számára az egyetlen megoldás — a saját hatalmában van, amely könyörtelenül meg fogja törni a burzsoá hatalom minden ellenállását és amely nem szavakból, hanem tettekből áll, a társadalom szociális átépítésének jövendő mozgatójából.

A reális hatalom Németországban is és Ausztriában is, de még Magyarországon is ez idő szerint a Monarchia régi hivatalnokainak kezében van. Az Ebertek és a Rennerek, akik egész életükben a rendőrök előtt „rémként" szerepeltek, — teljes érintetlenségében meghagyták az egész régi apparátust, amely századokon át gyűlt és épült mint fegyver a néptömegek elleni küzdelemre.

A burzsoázia reális hatalmát, amelyet most a hálás szocialista pojácák védelmeznek, föl kell cserélni és kétségtelenül föl is cserélődik a proletariátus reális hatalmával. Ez erősebb, amint forradalmi diktatúrává válik, nem tekintve a szocialista-árulók szemrehányásaira, akik a német tanácsok első kongresszusán a burzsoázia javára használták föl a hatalmat.

Az orosz munkásosztály átélvén az ellenforradalomra mindenkor kész burzsoáziával kötött megalkuvás korát, a saját kárán tanulta meg, hogy a szociális mérkőzés e legnagyobb idejében, amilyent csak ismert

valaha a világtörténelem, csak egy a kettő közül lehetséges: vagy a tábornokok borzalmas, vadállatiasan kegyetlen véres diktatúrája, amely menteni igyekszik a kapitalista világot, — vagy az államok háborús romjain új világot építő munkások diktatúrája.

És a proletariátus pártja, a mi pártunk, amelyet a forradalom kezdetén az „őrültek kis csoportjának" számítottak és amelyik most erős kézzel több mint egy éve tartja már az államhatalmat, különös örömmel látja, hogy Németországban is, Ausztriában és Magyarországon is erősödnek a testvérpártok, amelyek a mi közös célunkhoz, a szocializmushoz vezetnek, a mi közös utunkon: a munkásosztály diktatúráján át.

„A burzsoázia pusztulása és a proletariátus győzelme egyaránt kikerülhetetlen."

Kikerülhetetlen a mi győzelmünk, elvtársak! Mi hisszük és tudjuk, hogy Önökkel együtt sikerülni fog felépíteni a kapitalista rablás romjain a mi emberi testvériségünk és az összes népek szolidaritásának új világát.

Éljen a világforradalom! Éljen a proletárdiktatúra!

Éljen a nemzetközi szociális köztársaság!

Éljen a kommunizmus!

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága nevében:

Lenin
Trockij
Sztálin
Buharin
Szverdlov

Vörös Újság. 1919. január 15.

Levél Európa és Amerika munkásaihoz. 1919. január 21.

Elvtársak! Az amerikai munkásokhoz szóló 1918. augusztus 20-i levelem végén azt írtam, hogy ostromlott erődben vagyunk, amíg a nemzetközi szocialista forradalom más hadseregei segítségünkre nem jönnek. A munkások szakítanak szociálárulóikkal, a Gompersekkel és a Rennerekkel, tettem hozzá. A munkások lassan, de feltartóztathatatlanul közelednek a kommunista és bolsevik taktikához.

Még öt hónapja sincs annak, hogy ezeket a szavakat leírtam, és meg kell mondanom, hogy ez alatt az idő alatt a proletár világforradalom érlelődése a különböző országok munkásainak a kommunizmushoz és bolsevizmushoz való átállásával kapcsolatban igen gyors ütemben haladt előre.

Akkor, 1918. augusztus 20-án, még csak a mi bolsevik pártunk szakított véglegesen a régi, 1889—1914-es II. Internacionáléval, amely olyan csúfosan csődbe jutott az 1914—18-as imperialista háború idején. Csak a mi pártunk tért rá teljesen az új útra, tért át teljesen a rabló burzsoáziával kötött szövetséggel bemocskolt szocializmustól és szociáldemokratizmustól a kommunizmushoz, — a kispolgári reformizmustól és opportunizmustól, amely a hivatalos szociáldemokrata és szocialista pártokat keresztülkasul átitatta és átitatja, a valóban proletár, forradalmi taktikához.

Most, 1919. január 12-én, már számos kommunista proletár párt működik, nemcsak a volt cári birodalom határai közt, például Lettországban, Finnország-

ban, Lengyelországban, hanem Nyugat-Európában is, Ausztriában, Magyarországon, Hollandiában, s végül Németországban. Amikor a német „Spartacus Szövetség"*, olyan világszerte ismert és világhírű vezérekkel, a munkásosztálynak olyan odaadó híveivel, mint Liebknecht, Rosa Luxemburg, Klara Zetkin, Franz Mehring, végleg megszakította a kapcsolatait az olyanféle szocialistákkal, mint Scheidemann és Südekum, ezekkel a szociálsovinisztákkal (akik szavakban szocialisták, valójában soviniszták), akik örökre bemocskolták magukat a Németország rabló, imperialista burzsoáziájával és II. Vilmossal kötött szövetséggel, — amikor a „Spartacus Szövetség" felvette a „Németország Kommunista Pártja" nevet — akkor a valóban proletár, valóban internacionalista, valóban forradalmi III. Internacionálénak, a *Kommunista Internacionálénak a megalapítása ténnyé* vált. Forma szerint ez a megalakulás még nincs kimondva, de ténylegesen a III. Internacionálé most már létezik...

Most, 1919. január 12-én, hatalmas „szovjet" mozgalmat látunk nemcsak a volt cári birodalom egyes részeiben, például Lettországban, Lengyelországban, Ukrajnában, hanem a nyugat-európai orszá-

* Az első világháború idején alakult meg; 1917-ben a spartakisták beléptek a centrista Németországi Független Szocialista Pártba, de megőrizték szervezeti önállóságukat. Az 1918-as novemberi német forradalom után a spartakisták szakítottak a „függetlenekkel" és ugyanazon év decemberében megalakították a Németországi Kommunista Pártot. A Spartacus Szövetség vezetői Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Klara Zetkin és mások voltak. — *Szerk.*

gokban is, mind a semleges országokban (Svájc, Hollandia, Norvégia), mind azokban, amelyek szenvedtek a háborútól (Ausztria, Németország). A németországi forradalom, amely különösen fontos és jellemző — hiszen egyik leghaladottabb kapitalista országról van szó —, azonnal „szovjet" formákat öltött. A német forradalom fejlődésének egész menete és kiváltképpen a „spartakisták", vagyis a proletariátus őszinte és egyedüli képviselőinek harca az áruló csőcseléknek, a Scheidemannoknak és Südekumoknak a burzsoáziával kötött szövetsége ellen, — mindez világosan megmutatja, hogyan *vetette fel* a történelem a kérdést Németországgal kapcsolatban: „Szovjethatalom" — avagy burzsoá parlament, akármilyen cégérrel (akár mint „nemzetgyűlés", akár mint „alkotmányozó" gyűlés) lép is fel.

Ez a *világtörténelmi* kérdésfeltevés...

Lenin Művei. 28. köt. 450—452. old.

Tézisek és előadói beszéd a Kommunista Internacionálé I. kongresszusán a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról. 1919. március 4.

...A nyugat-európai országokból való elvtársak egyik legfontosabb feladata, hogy megmagyarázzák a tömegeknek a szovjet rendszer jelentőségét, fontosságát és szükségességét... Az orosz forradalom első nyolc hónapjában a szovjet szervezet kérdését

nagyon sokat tárgyalták és a munkások számára nem volt világos, hogy voltaképpen mi az új rendszer és lehet-e vajon a szovjetekből államapparátust csinálni. Mi forradalmunkban nem elméleti, hanem gyakorlati úton haladtunk előre. Például az Alkotmányozó Gyűlés kérdését régebben nem vetettük fel elméletileg és nem mondtuk, hogy nem ismerjük el az Alkotmányozó Gyűlést. Csak később, amikor a szovjet szervezetek elterjedtek az egész országban és meghódították a politikai hatalmat, csak akkor határoztuk el az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetését. Most azt látjuk, hogy Magyarországon és Svájcban a kérdés sokkal élesebben vetődött fel.* Ez egyrészt nagyon jó: mi ebből azt a szilárd meggyőződést merítjük, hogy a forradalom a nyugat-európai államokban gyorsabban halad és nagy győzelmeket hoz majd nekünk. Másrészt viszont ebben van némi veszély is, mégpedig az, hogy a harc olyan gyors lefolyású lesz, hogy a munkástömegek öntudata nem tud majd lépést tartani ezzel a fejlődéssel. A szovjet rendszer jelentősége még most sem világos a politikailag képzett német munkások nagy tömegei előtt, mivel ezek a parlamentarizmus szellemében és polgári előítéletek közt nevelkedtek.

* Magyarországon a polgári-szociáldemokrata koalíciós kormány a kommunisták növekvő tömegbefolyásának visszaszorítása és a tanácsok befolyásának felszámolása céljából napirendre tűzte a burzsoá nemzetgyűlési választásokat. A kormány a KMP illegalitásba kényszerítése után (1919. február 20.), 1919. március 1-én kiírta a választásokat április 13-ra. — *Szerk.*

. . . Mikor halljuk, hogy milyen gyorsan terjed a szovjetek eszméje Németországban, sőt még Angliában is, akkor ebben igen fontos bizonyítékát látjuk annak, hogy a proletárforradalom győzni fog. A forradalom menetét csak rövid időre lehet feltartóztatni. Más dolog az, amikor Albert és Platten elvtársak kijelentik nekünk, hogy náluk a falun, a falusi munkások és a kisparasztság körében alig vannak szovjetek. A „Rote Fahne"-ban olvastam egy cikket, mely a parasztszovjetek ellen, de igen helyesen, a mezőgazdasági munkások és a falusi szegénység szovjetjei mellett foglal állást. A burzsoázia és lakájai, mint Scheidemann és társai, már kiadták a jelszót: parasztszovjetek. Nekünk azonban csak a mezőgazdasági munkások és a falusi szegénység szovjetjeire van szükségünk. Sajnos, Albert és Platten elvtárs és mások beszámolóiból azt látjuk, hogy Magyarország kivételével igen kevés történik a szovjetrendszernek a falun való elterjesztése érdekében. Lehet, hogy ebben még egy gyakorlati és elég nagy veszedelem rejlik, amely a német proletariátus biztos győzelmét fenyegeti. A győzelmet csak akkor lehet biztosítottnak tekinteni, amikor nemcsak a városi munkások, de a falusi proletárok is meg lesznek szervezve, mégpedig nem úgy, mint régebben — szakszervezetekben és szövetkezetekben —, hanem szovjetekben. . .

Lenin Művei. 28. köt. 496—498. old.

Amit kivívtunk és írásba foglaltunk. 1919. március 5.

... A III., Kommunista Internacionálé megalakulása Moszkvában 1919. március 2-án annak írásba foglalása volt, amit nemcsak az orosz, nemcsak az oroszországi, hanem a német, osztrák, magyar, finn, svájci — egyszóval a nemzetközi proletártömegek vívtak ki.

S éppen ezért a III., Kommunista Internacionálé megalakulása maradandó dolog.

Alig négy hónappal ezelőtt még nem lehetett azt mondani, hogy a szovjethatalom, a szovjet államforma nemzetközi vívmány. Volt benne valami, mégpedig lényeges valami, ami nemcsak Oroszországban, hanem minden kapitalista országban is fellelhető. De nem lehetett még megmondani, amíg a gyakorlatban ki nem próbáltuk, hogy milyen változásokat, milyen mély és milyen fontos változásokat fog hozni a világforradalom további fejlődése.

... A III., Kommunista Internacionálé megalapítása a nemzetközi szovjetköztársaságnak, a kommunizmus nemzetközi győzelmének előhírnöke.

Lenin Művei. 28. köt. 502., 504. old.

Az OK(b)P programjának tervezete. 1919 február—március.

... Az 1917. október 25-i (november 7-i) oroszországi forradalom megvalósította a proletariátus diktatúráját, s a proletariátus — a szegényparaszt-

ságnak, vagyis a félproletariátusnak a támogatásával — hozzákezdett a kommunista társadalom alapjainak megteremtéséhez. A proletariátus forradalmi mozgalmának növekedése valamennyi előrehaladott országban, e mozgalom szovjet formájának, vagyis olyan formájának a jelentkezése és fejlődése mindenfelé, amely közvetlenül a proletárdiktatúra megvalósítására irányul, végül a forradalom kezdete és fejlődésmenete különösen Ausztria—Magyarországon és Németországban, mindez szemléltetően megmutatta, hogy megkezdődött a proletár, kommunista világforradalom korszaka...

Lenin Művei. 29. köt. 110. old.

A Központi Bizottság beszámolója az OK(b)P VIII. kongresszusán. 1919. március 18.

... Fel kell hívnom figyelmüket a külföldi csoportok szövetségének tevékenységéről szóló beszámolóra. Ezt a munkaterületet annyiban ismerem, amennyiben alkalmam volt futólag átnézni a külföldi csoportok anyagát. Ilyen eleinte hét volt, most kilenc van. Azok az elvtársak, akik tiszta nagyorosz vidékeken élnek és nem volt lehetőségük arra, hogy közvetlenül ismerjék meg ezeket a csoportokat, akik nem látták az újságtudósításokat, szíveskedjenek átnézni az újságszemelvényeket, amelyeket én nem fogok részletesen ismertetni. ...Propagandát és agitációt foly-

tattunk az Oroszországban tartózkodó külföldiek között és egész sor külföldi csoportot szerveztünk. Ezeknek a csoportoknak elég jelentős számú tagját teljes egészében beavattuk a fő politikai tervekbe és az általános politikai feladatokba olyan értelemben, hogy megismertettük velük a vezérvonalakat. Azokból a hadseregekből, amelyeket az imperialisták kizárólag saját érdekeikben létesítettek, többszázezer hadifogoly ment vissza Magyarországra, Németországba, Ausztriába és munkájuk eredményeképpen a bolsevizmus bacilusai teljesen elárasztották ezeket az országokat. És ha ott velünk rokonszenvező csoportok és pártok vannak uralmon, ez annak a láthatatlan és a szervezeti beszámolóban csak sommásan és röviden érintett munkának köszönhető, amelyet az oroszországi külföldi csoportok végeztek és ami az Oroszországi Kommunista Párt mint a Világ Kommunista Pártja egyik sejtje tevékenységének egyik legfontosabb lapja. . .

Lenin Művei. 29. köt. 155—156. old.

Előadói beszéd a pártprogramról az OK(b)P VIII. kongresszusán. 1919. március 19.

. . . Most olyan helyzetben vagyunk, hogy óriási tartalékaink vannak. Tudjuk, hogy mind a lengyel, mind a magyar forradalom érlelődik, mégpedig nagyon gyorsan. E forradalmak proletár tartalékokat

adnak majd nekünk, megkönnyítik helyzetünket és óriási mértékben megszilárdítják proletárbázisunkat — amely nálunk bizony gyenge. Ez a legközelebbi hónapokban bekovetkezhet, de nem tudjuk, mikor fog bekövetkezni. . .

Lenin Művei. 29. kot. 171—172. old.

III

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁGRÓL

Az OK(b)P VIII. kongresszusa nevében a Magyar Tanácsköztársaság kormányához küldött távirat (német nyelven)

Kisebbítve

Üdvözlet drótnélküli távírón a Magyar Tanácsköztársaság kormányának. 1919. március 22.

Itt Lenin. Őszinte üdvözletem a Magyar Tanácsköztársaság proletárkormányának és külön Kun Béla elvtársnak. Üdvözletüket átadtam az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt kongresszusának. A lelkesedés óriási. A III., Kommunista Internacionálé moszkvai kongresszusának határozatait, valamint a katonai helyzetről szóló jelentést, amilyen gyorsan csak lehetséges, közölni fogjuk. Feltétlenül szükség van az állandó drótnélküli távirati összeköttetésre Budapest és Moszkva között. Kommunista üdvözlettel és kézszorítással

Lenin

Lenin Művei. 29. köt. 224. old.

Üdvözlő szikratávirat az OK(b)P VIII. kongresszusa nevében a Magyar Tanácsköztársaság kormányának. 1919. március 22.

A Magyar Tanácsköztársaság kormányának, Budapest

Az Oroszországi Kommunista Párt VIII. kongresszusa forró üdvözletét küldi a Magyar Tanácsköztársaságnak. Kongresszusunk meg van győződve róla,

hogy nincs már messze az az idő, amikor a kommunizmus az egész világon győzedelmeskedni fog. Oroszország munkásosztálya minden erejével segítségükre fog sietni. Az egész világ proletariátusa feszült figyelemmel kíséri további harcukat és nem fogja megengedni az imperialistáknak, hogy kezet emeljenek az új Tanácsköztársaságra.

Éljen a nemzetközi kommunista köztársaság!

A kongresszus elnöksége:

Lenin, Zinovjev, Kamenyev, Szmidovics, Jevdokimov, Pjatakov, Preobrazsenszkij

Lenin Művei. 29. köt. 194. old.

Előadói beszéd az OK(b)P VIII. kongresszusán a falusi munkáról. 1919. március 23.

. . . Természetes, hogy a forradalom — a proletárforradalom — kezdetén a forradalmárok minden figyelme a legfőbb kérdésre, az alapvető kérdésre összpontosul: a proletariátus uralmára és arra, hogy ezt az uralmat a burzsoázia legyőzésével biztosítsák, — biztosítsák azt, hogy a burzsoázia ne kerülhessen újra hatalomra. Nagyon jól tudjuk, hogy a burzsoázia kezében mind a mai napig megmaradtak mindazok az előnyök, amelyek a más országokban levő vagyonával, sőt egyes esetekben a nálunk készpénzben fekvő vagyonával függnek össze. Jól tudjuk, hogy vannak a proletariátusnál tapasztaltabb társadalmi elemek, amelyek a burzsoáziát támogatják. Jól tudjuk, hogy a burzsoázia nem mondott le arról a gondo-

latról, hogy hatalmát visszaszerezze, nem hagyott fel az uralma visszaállítására irányuló kísérletekkel.

Ez azonban még korántsem minden. A burzsoázia, amelynek fő elve: „Ott a haza, ahol jó dolgom van", az a burzsoázia, amely pénzügyi dolgokban mindig nemzetközi volt — *ez a burzsoázia világméretekben ma még erősebb, mint mi.* Hatalma gyorsan gyengül, olyan példák állnak előtte, mint a magyar forradalom — amelynek hírét tegnap volt szerencsénk önökkel közölni és amelyről ma megerősítő hírek érkeznek —, a burzsoázia már kezdi megérteni, hogy hatalma inog. Nem teheti szabadon azt, amit akar. Jelenleg azonban, ha az anyagi eszközöket világméretekben figyelembe vesszük, lehetetlen el nem ismerni, hogy a burzsoázia anyagi tekintetben most még erősebb, mint mi.

Ezért szenteltük és kellett szentelnünk figyelmünk, gyakorlati tevékenységünk kilenctizedét annak az alapvető kérdésnek, hogy hogyan döntsük meg a burzsoáziát, hogyan erősítsük meg a proletárhatalmat, hogyan küszöböljük ki minden lehetőségét annak, hogy a burzsoázia újra hatalomra jusson. Ez egészen természetes, törvényszerű, elkerülhetetlen, és e tekintetben igen sok mindent hajtottunk végre sikeresen.

. . . A mi utunkat mindenekelőtt az erők osztályszempontból való felmérése szabja meg. A kapitalista társadalomban kibontakozik a burzsoázia és a proletariátus harca. Mindaddig, amíg ez a harc befejezést nem nyer, fokozott figyelmünket arra összpontosítjuk, hogy végigvigyük. Még nem vittük végig. Ebben

a harcban máris sikerült sok mindent elérnünk. Jelenleg a nemzetközi burzsoáziának már nincs szabad keze a cselekvésre. Legjobb bizonyítéka ennek az, hogy végbement a magyar proletárforradalom. . .

Lenin Művei. 29. köt. 198., 200. old.

Beszéd az OK(b)P VIII. kongresszusán a kongresszus befejezése alkalmából. 1919. március 23.

. . . Meggyőződésünk, hogy *ez lesz az utolsó nehéz félesztendő.* Ebben a meggyőződésünkben különösen megerősít bennünket az a hír, amelyet a napokban közöltünk a kongresszussal — a magyarországi proletárforradalom győzelméről szóló hír. Ha eddig a szovjethatalom csak országunkon belül, a volt Orosz Birodalomhoz tartozó népek között győzött, ha eddig azok a rövidlátó emberek, akiknek különösen nehéz megváltniok a régi, megszokott gondolkodásmódtól (még ha a szocialisták táborához tartoztak is), azt gondolhatták, hogy csakis Oroszország sajátos körülményei idézhették elő ezt a váratlan fordulatot a proletár szovjet-demokrácia felé, hogy ennek a demokráciának a sajátosságaiban talán, mint valami görbe tükörben, a cári Oroszország régi sajátosságai tükröződnek, ha eddig az ilyen vélemény még tarthatta magát, most teljes egészében megdőlt. Elvtársak, a ma kapott hírek képet adnak nekünk a magyar forradalomról. A mai közleményekből megtud-

juk, hogy az antanthatalmak egészen brutális formában ultimátumot intéztek Magyarországhoz, hogy engedje át csapataikat*. A burzsoá kormány, amikor látta, hogy az antanthatalmak Magyarországon át akarják felvonultatni csapataikat, amikor látta, hogy egy újabb háború hallatlan terhei zúdulnak Magyarországra — akkor a burzsoá-megalkuvó kormány maga adta be lemondását, maga bocsátkozott tárgyalásokba a kommunistákkal, a magyar elvtársakkal, akik börtönben voltak, és maga ismerte el, hogy nincs más megoldás, át kell adni a hatalmat a dolgozó népnek...

Elvtársak! Ha azt mondták rólunk, hogy bitorlók vagyunk, ha 1917 végén és 1918 elején a burzsoázia és sok híve nem talált más szót forradalmunkra, mint azt, hogy „erőszak" és „bitorlás", ha még mind a mai napig hallatszanak olyan hangok, hogy a bolsevik hatalom erőszak útján tartja magát, aminek értelmetlenségét nemegyszer bebizonyítottuk, ha ezelőtt lehetett ilyen esztelenségeket szajkózni — most Magyarország példája elhallgattatja az ilyen beszédeket. Még

* Lenin az ún. Vyx-jegyzékre céloz. 1919. március 20-án Vyx francia alezredes, a budapesti antant-misszió vezetője, jegyzéket nyújtott át a magyar kormánynak. A jegyzék Kelet-Magyarország nagy részének, részben színmagyar területeknek, a kiürítését követelte. A jegyzékből végképp nyilvánvalóvá vált, hogy a kormány antantbarát külpolitikája csődbe jutott. A polgári-szociáldemokrata kormány nem harcolt a Vyx-jegyzékben foglalt követelések ellen. Miután belső helyzete is tarthatatlanná lett az erősödő forradalmi mozgalom miatt, lemondott és a hatalmat átadta az SZDP-nak, amely egyesült a kommunista párttal. — *Szerk.*

a burzsoázia is belátta, hogy nem lehet más hatalom, mint a szovjetek hatalma. Egy kulturáltabb ország burzsoáziája világosabban ismerte fel, mint a mi burzsoáziánk október 25. előestéjén, hogy az ország a pusztulás útját járja, hogy a népre egyre súlyosabb és súlyosabb megpróbáltatások zúdulnak — tehát a hatalomnak a tanácsok kezében kell lennie, tehát a magyar munkásoknak és parasztoknak, az új, szovjet, proletár demokráciának kell megmentenie az országot.

A magyar forradalom, elvtársak, óriási nehézségekkel küzd. Ezt az Oroszországhoz képest kis országot sokkal könnyebben megfojthatják az imperialisták. De bármilyenek legyenek is a Magyarországra még kétségtelenül váró nehézségek, mi itt, a szovjethatalom győzelmén kívül, *erkölcsi győzelmet* is arattunk. A legradikálisabb, a legdemokratikusabb, megalkuvó burzsoázia beismerte, hogy a legnagyobb válság pillanatában, amikor a háborúban kimerült országot újabb háború fenyegeti, a tanácshatalom történelmi szükségszerűség, beismerte, hogy az ilyen országban nem lehet más hatalom, mint tanácshatalom, mint a proletariátus diktatúrája.

Elvtársak, a forradalmárok egész serege áll mögöttünk, akik életüket áldozták Oroszország felszabadításáért. E forradalmárok legnagyobb részének súlyos sors jutott osztályrészül. Végigszenvedték a cárizmus üldözéseit és nem részesültek abban a szerencsében, hogy tanúi lehessenek a győzelmes forradalomnak. Mi pedig nemcsak ezt értük meg, minket még ennél is nagyobb szerencse ért. Mi nemcsak forradalmunk győzelmét láttuk, nemcsak azt láttuk,

hogyan erősödött meg forradalmunk hallatlan nehézségek közepette és hogyan hozta létre a hatalom új formáit, amelyek az egész világ rokonszenvét felénk fordítják, hanem azt is látjuk, hogy az a mag, melyet az orosz forradalom elvetett, kikél Európában. Ez azt a feltétlen, rendíthetetlen meggyőződést érleli meg bennünk, hogy bármilyen súlyosak legyenek is azok a megpróbáltatások, amelyek még ránkzúdulhatnak, bármilyen nagyok legyenek is azok a bajok, melyeket a nemzetközi imperializmus döglődő fenevadja még ránkhozhat — ez a fenevad elpusztul és a szocializmus győzni fog az egész világon. . .

Lenin Művei. 29. köt. 221—223. old.

Szikratávirat Kun Bélának.
1919. március 23.

Lenin Kun Bélának, Budapestre

Kérem, közölje, milyen tényleges biztosítékai vannak arra vonatkozóan, hogy az új magyar kormány valóban kommunista, nem pedig csak egyszerűen szocialista, azaz szociálároló kormány lesz?

Többségük van-e a kommunistáknak a kormányban? Mikor lesz a tanácskongresszus? Mit jelent a valóságban az, hogy a szocialisták elismerték a proletariátus diktatúráját?

Teljesen kétségtelen, hogy a magyar forradalom sajátos feltételei között hibás lenne a mi orosz taktikánknak minden részletében való puszta utánzása.

Ettől a hibától óvnom kell, de szeretném tudni, miben látja Ön a tényleges biztosítékokat.

Hogy pontosan tudjam, hogy Ön személyesen válaszol nekem, kérem, közölje, milyen értelemben beszélgettem Önnel a nemzetgyűlésről, amikor utoljára volt nálam a Kremlben.

Kommunista üdvözlettel

Lenin

Lenin Művei. 29. köt. 225. old.

Tájékoztatás a Kun Bélával szikratávírón folytatott beszélgetésről. Hanglemezre felvett beszéd. 1919 március vége.

Kun Béla elvtársat jól ismertem már akkor, amikor hadifogoly volt Oroszországban, és nemegyszer jött hozzám beszélgetni a kommunizmusról és a kommunista forradalomról. Ezért, amikor értesítés jött a magyar kommunista forradalomról, méghozzá egy olyan értesítés, amelyet Kun Béla elvtárs írt alá, azonnal arra gondoltunk, hogy beszélni kell vele és pontosabban kell tisztázni ennek a forradalomnak a körülményeit. A forradalomról kapott első értesítések valamelyes aggodalomra késztettek abban a tekintetben, hogy nem történt-e csalás az úgynevezett szocialisták, azaz a szociálárulók részéről, nem játszották-e ki a kommunistákat, annál is inkább, mert a kommunisták börtönben ültek. Nos, mindjárt a magyar forradalomról kapott első értesítés utáni

napon szikratáviratot küldtem Budapestre, amelyben megkértem Kun Bélát, hogy jöjjön a készülékhez, olyan természetű kérdéseket tettem fel neki, hogy ellenőrizhessem, ő van-e ott, és megkérdeztem, hogy milyen reális biztosítékok vannak a kormány jellegére, tényleges politikájára vonatkozóan. Az a válasz, amelyet Kun Béla elvtárs adott, teljesen kielégítő volt és eloszlatta minden kételyünket.* Kiderült, hogy Kun Bélához a börtönbe baloldali szocialisták jöttek tanácskozni a kormányalakításról. És csak ezek a kommunistákkal rokonszenvező baloldali szocialisták, továbbá a centrum emberei alakították meg az új kormányt, míg a jobboldali szocialisták, az úgyszólván engesztelhetetlen és javíthatatlan szociálárulók teljesen otthagyták a pártot anélkül, hogy a munkások közül bárkit is magukkal vittek volna. További értesítések azt mutatták, hogy a magyar kormány politikája igen határozott volt és olyannyira kommunista irányt vett, hogy addig, míg mi a munkásellenőrzéssel kezdtük és csak fokozatosan tértünk át az ipar szocializálására, Kun Béla a maga tekintélyével, abban a biztos tudatban, hogy óriási tömegek állanak mögötte, egyszerre életbe tudott léptetni egy

* Kun Béla válaszát lásd: A magyar munkásmozgalom története válogatott dokumentumai. 6/a köt. Kossuth 1959. 63. old. — Kun Béla táviratára rányomta bélyegét a KMP vezetőinek az a hibája, hogy túlságosan derűlátóan ítélték meg a jobboldali szociáldemokraták egy részének és a centristáknak csatlakozását az egyesült munkáspárthoz. Igaz, hogy a reformistákat ekkor befolyásolta a munkásság forradalmi lelkesedése, mikor azonban a Tanácsköztársaság helyzete válságosra fordult, megalkuvó politikájukkal belülről bomlasztották a pártot. — *Szerk.*

olyan törvényt, amely szerint Magyarország minden kapitalista ipari vállalata társadalmi tulajdonba megy át. Elmúlt két nap, és mi teljes mértékben meggyőződtünk arról, hogy a magyar forradalom egyszerre, rendkívül gyorsan, kommunista irányba terelődött. A burzsoázia Magyarországon maga adta át a hatalmat a kommunistáknak. A burzsoázia ország-világ előtt bebizonyította, hogy amikor súlyos válság áll be, amikor a nemzet veszélyben van, nem tud kormányozni. És csakis egy olyan hatalom van, amely valóban népi hatalom, amelyhez a nép valóban ragaszkodik — a munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjeinek hatalma.

Éljen a magyarországi Tanácshatalom!

Lenin Művei. 29. köt. 242—243. old.

Felhívás a Vörös Hadsereghez. Hanglemezre felvett beszéd. 1919. március 29.

Elvtársak! Vöröskatonák! Anglia, Amerika és Franciaország tőkései háborút viselnek Oroszország ellen. Bosszút állanak a munkás-paraszt Szovjet Köztársaságon azért, mert megdöntötte a földbirtokosok és tőkések hatalmát és ezzel példát mutatott a földkerekség valamennyi népének. Anglia, Franciaország és Amerika kapitalistái pénzzel és hadifelszereléssel támogatják az orosz földbirtokosokat, akik Szibériából, a Don-vidékről és Észak-Kaukázusból csapatokat vonultatnak fel a Szovjethatalom ellen, mert visz-

sza szeretnék állítani a cár hatalmát, a földbirtokosok hatalmát, a tőkések hatalmát. Nem. Ez nem fog megtörténni. A Vörös Hadsereg felzárkózott, nekilendült, elűzte a földbirtokos seregeket és a fehérgárdista tiszteket a Volga mellől, visszafoglalta Rigát, visszafoglalta csaknem egész Ukrajnát, s Odesszához és Rosztovhoz közeledik. Még egy kis erőfeszítés, még néhány hónapi harc az ellenséggel és mienk lesz a győzelem. A Vörös Hadsereg erős, mert tudatosan és egy emberként indul a harcba a parasztok földjéért, a munkások és parasztok hatalmáért, a szovjethatalomért.

...A forradalom mindenütt közeledik, érlelődik. A napokban Magyarországon győzedelmeskedett. Magyarországon létrejött a tanácshatalom — a munkáskormány. Egészen biztosan minden nép el fog jutni ide.

Elvtársak! Vöröskatonák! Tartsatok ki szilárdan, állhatatosan, egy emberként! Bátran előre az ellenség ellen! A győzelem a miénk lesz. A földbirtokosok és tőkések hatalmát, amelyet Oroszországban megdöntöttünk, le fogják győzni az egész világon!...

Lenin Művei. 29. köt. 244—245. old.

Előadói beszéd a Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének rendkívüli plenáris ülésén a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről. 1919. április 3.

. . . Anglia, Franciaország és Amerika imperialistái egy utolsó kísérletet tesznek arra, hogy torkon ragadjanak bennünket, de ez nem fog nekik sikerülni. Akármilyen nehéz a helyzet, meggyőződéssel mondhatjuk, hogy le fogjuk győzni a nemzetközi imperializmust. Le fogjuk győzni az egész világ milliárdosait. Két oknál fogva tudjuk őket legyőzni. Először is azért, mert ezek vadállatok, akik annyira beletüzelték magukat az egymás elleni harcba, hogy továbbra is marják egymást és nem látják, hogy szakadék szélén állanak. Másodszor pedig azért, mert a szovjethatalom szüntelenül terjed az egész világon. Nem múlik el egyetlen nap, hogy ne olvasnánk erről az újságokban. . .

. . A Szovjet Köztársaság helyzete napról napra javul. Ellenségeink nem tudnak kibékülni egymással. Öt hónap múlt el azóta, hogy győztek. És nem kötik meg a békét. A francia képviselőház nemrégiben újabb százmilliókat szavazott meg a háborús készülődésekre. Ők maguk ássák maguknak a sírt, és náluk már ott vannak azok az emberek, akik őket ebbe a sírba leeresztik és gondosan elhantolják. Ez azért van, mert a szovjetmozgalom minden országban fejlődik, és a magyar forradalom megmutatta, hogy amikor mi azt mondjuk, hogy nemcsak magunkért harcolunk,

hanem harcolunk a szovjethatalomért az egész világon, hogy itt a vöröskatonák nemcsak az éhező elvtársakért ontják vérüket, hanem a szovjethatalom győzelméért az egész világon — Magyarország példája megmutatta, hogy ez nemcsak jövendölés és ígéret, hanem a legelevenebb, legközvetlenebb valóság.

Magyarországon a forradalom rendkívül eredeti módon ment végbe. A magyar Kerenszkij, akit ott Károlyinak hívnak, maga mondott le, és a magyar megalkuvók — mensevikek és eszerek — megértették, hogy el kell menni a börtönbe, ahol Kun Béla magyar elvtárs, az egyik legjobb magyar kommunista ült. Odamentek hozzá és azt mondták neki: „Önöknek át kell venniük a hatalmat!" A burzsoá kormány lemondott. A burzsoá szocialisták, a magyarországi mensevikek és eszerek, beolvadtak a magyar bolsevikok pártjába és egységes pártot, egységes kormányt alakítottak. Kun Béla elvtárs — a mi elvtársunk és olyan kommunista, aki Oroszországban teljesen végigjárta a bolsevizmus gyakorlati útját —, amikor szikratávíró útján beszélgettem vele, a következőket mondta: „Nincs többségem a kormányban, de győzni fogok, mert a tömegek mellettem vannak; és tanácskongresszust hívunk egybe." Ez világtörténelmi jelentőségű fordulat.

Eddig az európai munkásoknak hazudtak, amikor azt mondták Szovjet-Oroszországról: „Ott nincs semmiféle hatalom, hanem egyszerűen anarchia van, azok ott egyszerűen verekedő emberek!" Pichon francia miniszter nemrégiben kijelentette Szovjet-Oroszországról: „Ez — anarchia, azok ott az erőszak

emberei, bitorlók!" — „Nézzétek Oroszországot — mondták a német mensevikek munkásaiknak —, háború, éhínség, pusztulás! Ilyen szocializmust akartok?" És ezzel megfélemlítették a munkásokat. Magyarország pedig egy olyan forradalom példáját mutatta, amely egészen másképpen születik. Magyarországnak kétségtelenül súlyos harcot kell majd vívnia a burzsoáziával — ez elkerülhetetlen. De tény, hogy amikor ezek a vadállatok, az angol és a francia imperialisták, látták, hogy Magyarországon forradalom várható, meg akarták semmisíteni, nem akarták engedni, hogy megszülessen. Nálunk a helyzet nehézsége abban rejlett, hogy nekünk a patriotizmus ellenében kellett létrehoznunk a szovjethatalmat. Csapást kellett mérni a patriotizmusra, meg kellett kötni a breszti békét. Ez igen vakmerő, brutális, véres csapás volt. A szomszédos országokban a burzsoázia meglátta, kinek kell kormányoznia. Kinek, ha nem a szovjetnek? Ez olyasvalami, mint amikor a régi időben a királyok, a cárok és a hercegek látták, hogy hatalmuk gyengül, azt mondták: „Alkotmányra van szükség, jöjjön a burzsoázia és kormányozzon!" Ha pedig a király lejáratta magát, nyugdíjat vagy zsíros állást kapott. Ami 50—60 esztendővel ezelőtt a királyokkal és a cárokkal történt, ugyanaz történik most a világburzsoáziával. Amikor az angol és a francia imperialisták hallatlan követelésekkel léptek fel a magyar tőkésekkel szemben, ezek azt mondták: „Mi nem tudunk háborút folytatni. A nép nem követ minket, de mi mint magyar hazafiak ellenállást akarunk tanúsítani. Milyen hatalomnak kell hát

lennie? — Tanácshatalomnak." A magyar burzsoázia az egész világ színe előtt elismerte, hogy önkéntesen lemond, és hogy csak *egy* hatalom van a világon, amely nehéz pillanatokban képes vezetni a népeket és ez — a szovjethatalom. Ezért a magyar forradalom azzal, hogy egészen másképpen született meg, mint a miénk, megmutatja az egész világnak azt, ami Oroszország tekintetében nem volt világos: nevezetesen, hogy a bolsevizmus az új, proletárdemokráciával, munkásdemokráciával függ össze, amely a régi parlament helyébe lép. Ez olyan idő volt, amikor a munkásokat becsapták, kapitalista igában tartották. A régi burzsoá parlament helyébe a szovjet világhatalom lép, amely meghódította minden munkás rokonszenvét, mert a szovjethatalom a dolgozók hatalma, a millióké, akik maguk uralkodnak, maguk kormányoznak. Lehet, hogy rosszul kormányoznak, mint mi Oroszországban, de mi hihetetlenül nehéz viszonyok között vagyunk. Abban az államban, amelyben a burzsoázia nem fog ilyen veszett ellenállást tanúsítani, a szovjethatalom feladatai könnyebbek lesznek, munkája során elkerülheti majd azt az erőszakot, azt a véres utat, amelyre Kerenszkij úrék és az imperialisták kényszerítettek bennünket. Mi még nehezebb utat is végig fogunk járni. Ám legyen Oroszországnak osztályrésze, hogy más országoknál több áldozatot kell hoznia. Ez nem meglepő, tekintve, hogy ránk csak ócska romhalmaz maradt örökségül. Más országok más, emberibb úton jutnak el ugyanahhoz — a szovjethatalomhoz. Épp ezért lesz Magyarország példájának döntő jelentősége.

Az emberek tapasztalat útján tanulnak. A szovjethatalom igazát szavakkal bebizonyítani nem lehet. Egyedül Oroszország példája nem volt érthető az egész világ munkásságának. Tudták, hogy Oroszországban szovjet van — mindnyájan a szovjet mellett vannak, de megijedtek a véres harc borzalmaitól. Magyarország példája döntő lesz a proletártömegek számára, az európai proletariátus és dolgozó parasztság számára, mert azt bizonyítja, hogy nehéz pillanatokban a szovjethatalmon kívül senki más nem tudja kormányozni az országot.

Öreg emberek azt szokták mondani: „Felnőttek a gyerekek, emberré lettek, most már meghalhatunk." Mi nem készülünk meghalni, mi haladunk a győzelem felé, de amikor olyan gyermeket látunk, mint Magyarország, ahol már szovjethatalom van, akkor azt mondjuk, hogy mi már megtettük a magunkét nemcsak orosz, hanem nemzetközi méretekben is és hogy mi kibírunk minden szörnyű nehézséget, hogy teljes győzelmet arassunk, hogy az orosz és magyar szovjet köztársaság kiterebélyesedjék — és meglátjuk, ki is fog terebélyesedni — nemzetközi szovjet köztársasággá . . .

Lenin Művei. 29. köt. 268—273. old.

Távirat Vacetisz főparancsnoknak és Aralovnak, a Forradalmi Katonai Tanács tagjának Szerpuhovba. 1919 április.

A Galícia és Bukovina egy részébe történő előnyomulás a Tanács-Magyarországgal való kapcsolat miatt szükséges. E feladatot minél gyorsabban és tartósabban meg kell oldani, e feladat határain túl azonban Galíciának és Bukovinának semmiféle elfoglalása nem kell, ugyanis az ukrán hadseregnek semmilyen körülmények között sem szabad eltérnie két legfőbb feladatától. Éspedig: az első, legfontosabb és legsürgetőbb — segítséget nyújtani a Donyec-medencének. E segítséget gyorsan és nagy arányban kell elérni. A második feladat — szilárd vasúti kapcsolatot teremteni Tanács-Magyarországgal.

Tájékoztassanak az Antonovnak adott utasításaikról és a végrehajtásuk ellenőrzésére tett intézkedéseikről.

A Védelmi Tanács elnöke:

Lenin

Litye raturnaja Gazeta. 1957. április 21.

Határozati javaslat a Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének rendkívüli plenáris ülésén a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről mondott előadói beszéddel kapcsolatban. 1919. április 3.

A Szovjet Köztársaság abban a nehéz és dicső harcban, amelyet valamennyi nép előtt járva folytat, életének legnehezebb időszakába lép. A következő hónapok a válság hónapjai lesznek. Az antant az utolsó kétségbeesett erőfeszítéseket teszi, hogy fegyveres erővel tiporjon el bennünket. A közellátási helyzet nagymértékben kiéleződik. A közlekedés erősen leromlott.

Csakis minden erő végső megfeszítése menthet meg bennünket. A győzelem azonban teljes mértékben lehetséges. A magyarországi forradalom végleges bizonyítékát szolgáltatta az európai szovjetmozgalom gyors növekedésének és küszöbönálló győzelmének. Több szövetségesünk van a világ valamennyi országában, mint mi magunk feltételezzük . . .

Lenin Művei. 29. köt. 274. old.

Lenin rádiótávirata Kun Bélához.* 1919. április 5.**

Továbbítom Önnek annak a rádiótáviratnak*** a másolatát, amelyet a Franciaországgal való cseréről ma Pichonnak küldtünk.

Vöröskereszt bizottságunkat, amely Manuilszkij vezetésével Franciaországba utazott, hogy megszervezze a mieink hazatelepítését, feltartóztatták. Mi megígértük, hogy hazatelepítjük a nálunk maradt francia katonákat, ha megszervezik és minél gyorsabban végrehajtják a mieink hazatelepítését Franciaországból. A francia kormány megakadályozta Manuilszkij bizottságát ennek megszervezésében. A Franciaországban, Afrikában és Szalonikiben maradt 35 000 orosz katonából Franciaország jelenleg 900-at akar hazatelepíteni és üres ígéreteket tesz, hogy a lehetőségekhez képest később hazatelepíti a mieinket; ennek fejében azonban Franciaország azt köve-

* A német nyelvű okmány gépírásos nem hitelesített másolatát közöljük. Az okmányon a következő lengyel nyelvű megjegyzés olvasható: „Másolat. Csak a külügyminisztériumnak és a Törzskarnak. Moszkvából Budapestre, 1919 4/5." Ennek a dokumentumnak a másolatát a Lengyel Népköztársaság 1953-ban adta át a szovjet nagykövetségnek Lengyelországban, közölve, hogy Paderewskinek, Lengyelország egykori külügyminiszterének levéltárában találták meg. — *Szerk.*

** Az okmány keltezése az előző lábjegyzetben említett lengyel nyelvű megjegyzés alapján történt. — *Szerk.*

*** Valószínűleg arról a rádiótáviratról van szó, amelyet G. V. Csicserin külügyminiszter 1919. április 4-én küldött Pichonnak, Franciaország külügyminiszterének. — *Szerk.*

teli, hogy mi haladéktalanul hazaengedjük az összes franciát.

Franciaország a 900 [orosz katonával] egyidejűleg ki akarja utasítani Manuilszkij misszióját, bár a további hazatelepítés megszervezése érdekében semmi sem történt. Franciaország mindent meg akar kapni, de jóformán semmit sem akar adni, s meg akar szabadulni Manuilszkijtól.

Emellett tudomásunk van arról, hogy azok a Franciaországban maradt katonáink, akik megtagadják a hadseregbe való belépést, szörnyű megtorlásoknak vannak kitéve, és Manuilszkijnak megtiltották, hogy bármiféle kapcsolatot létesítsen velük.

Ilyen körülmények között nem vagyunk hajlandók a franciákat hazaküldeni. Ez annak a rádiótáviratnak a tartalma, amelynek másolatát Önnek elküldöm. A franciák segítségért fognak kiáltani és különféle undorító hazugságot fognak mondani rólunk az amerikaiaknak. Kérem, adja át jegyzékünk másolatát az amerikai megbízottnak kormányához való továbbítás végett.

Lenin

A Szovjetunió külpolitikai dokumentumai.
II. köt. 117. old. (oroszul).

Előadói beszéd az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács teljes ülésén a szakszervezeteknek a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatos feladatairól. 1919. április 11.

. . . Általános helyzetünk a délen és a Don mellett aratott győzelmek után és a nemzetközi helyzettel kapcsolatban napról napra javul. Nincs olyan nap, hogy ne kapnánk híreket nemzetközi helyzetünk javulásáról.

Az angol, francia és amerikai tőkések három hónappal ezelőtt nemcsak óriási erőnek tűntek, hanem valóban óriási erőt is képviseltek, amely, természetesen, meg tudott volna fojtani bennünket, ha akkor fel tudták volna ellenünk használni óriási anyagi erőiket. Ezt megtehették volna. Most világosan látjuk, hogy ezt nem tették meg és nem is tudják megtenni. Legutóbbi odesszai vereségük világosan mutatja, hogy bármilyen nagy anyagi erővel rendelkeznek is az imperialisták, tisztán katonai szempontból teljes kudarcot vallottak az Oroszország ellen indított hadjáratban. Ha figyelembe vesszük, hogy Európa szívében tanácsköztársaságok vannak és hogy a szovjet forma feltartóztathatatlanul terjed, teljesen józanul mérlegelve a helyzetet minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy győzelmünk nemzetközi méretekben teljesen biztosítva van.

. . . Amióta a német forradalom megmutatta, miképpen fest a gyakorlatban, amióta Németország

kormánya a többség szociálpatriótáinak támogatásával meggyilkolta a proletariátus legjobb vezetőit és semmi egyebet sem tudott felmutatni, amióta a tanácshatalom számos európai országban győzött — azóta a kérdés gyakorlatilag megoldódott. Tanácshatalom, vagy a régi, burzsoá rendszer — ez a kérdés. Történelmi méretekben ez a kérdés gyakorlatilag eldőlt. A munkások ösztöne megoldotta a dolgot; arra van szükség, hogy ez az ösztön megtízszerezett agitációvá alakuljon át . . .

Lenin Művei. 29. köt.
286—287., 292—293. old.

Beszéd az első moszkvai szovjet-parancsnoki tanfolyamon. 1919. április 15. Rövid újságtudósítás.

Lenin emlékeztet egy német tábornok szavaira, aki azt mondta, hogy ha a katonák tudnák, miért hadakoznak, akkor nem volna háború. Most más a helyzet. A Vörös Hadsereg elé nagy, meghatározott feladatokat tűztek — a munkásosztály felszabadítását. A mi munkás-paraszt Vörös Hadseregünk napról napra nő és erősödik. Ez az erősödés annak köszönhető, hogy a munkások és parasztok mélységesen tudatában vannak céljaiknak, és bár most a Keleti Fronton több kudarc ért minket, mindenesetre meg kell állítanunk és szét kell zúznunk Kolcsakot, és szét is fogjuk zúzni. Krasznov bandái nemegyszer hozták

nehéz helyzetbe Szovjet-Oroszországot, s ezeket a bandákat az egész burzsoá világ támogatása ellenére mégis szétvertük és hamarosan végleg meg fogjuk semmisíteni. Ezt csak a munkások és parasztok tudatos magatartása következtében érhettük el. Önöknek a kerületi bizottságtól kapott vörös zászlót kemény léptekkel és magabiztosan kell előre vinniük. Nap nap után kapunk hírt arról, hogy hol itt, hol ott emelik magasra a felszabadulás vörös zászlaját. Szemük előtt alakult meg a Magyar Tanácsköztársaság, a Bajor Tanácsköztársaság, a Harmadik, Kommunista Internacionálé, és mihamar tanúi lesznek a föderatív szovjet világköztársaság megalakulásának.

Éljen a föderatív szovjet világköztársaság!

Éljen a Vörös Hadsereg!

Éljenek a vörös parancsnokok! . . .

Lenin Művei. 29 köt. 307. old.

Beszéd a moszkvai csomópont vasutasainak konferenciáján. 1919. április 16.

. . . Most az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársasághoz más szocialista szovjet köztársaságok társultak. A Lett Szocialista Szovjet Köztársaság helyzete a legutóbbi időben megszilárdult; a német csapatok között, amelyek olyan gyorsan nyomultak előre, megkezdődött a bomlás, és a német katonák azt mondják, hogy nem mennek harcolni a bárók hatal-

mának visszaállításáért. Ukrajnát, amelyet a petljuristák rövid időre megszálltak, egészen megtisztítottuk a petljuristáktól, és a vörös csapatok Besszarábia felé nyomulnak előre. Tudjuk, hogy a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete napról napra, mondhatni, óráról órára szilárdul. Önök valamennyien tudják, hogy Magyarországon is szovjethatalom van, hogy ott Tanácsköztársaság létesült, hogy amikor kitűnt, hogy az antanthatalmak meg akarják rabolni az országot, a burzsoázia lemondott a hatalomról és a munkásság állt a helyére . . .

Lenin Művei. 29. köt. 320. old.

Beszéd a Kolcsak elleni harcról a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek konferenciáján. 1919. április 17. Újságtudósítás.

. . . A proletárforradalom a világ valamennyi országát magával ragadja; ha az antanthatalmak ténylegesen lemondanak az Oroszország ügyeibe való nyílt katonai beavatkozásról, ez csak azért történt, mert nem tudnak uralkodni hadseregeiken, amelyek ösztönösen átérezték az orosz forradalmat. Az antanthatalmak félnek saját katonáiktól és munkásaiktól, meg akarják óvni őket az orosz forradalom befolyásától. A legutóbbi időben az antant országokba még a bolsevizmus sikereiről szóló újsághíreket sem engedik be. Olaszországban sorompót állítottak fel, amelyen

még az Olaszországból küldött magánlevelek sem jutnak át. Lenin elmondja, hogy a napokban levelet kapott Morgaritól, az ismert olasz szocialistától, aki a zimmerwaldi konferencián igen mérsékelt álláspontot foglalt el. Ezt a levelet titokban küldte, kis papírszeletekre írva, ahogy a cári időkben a pártlevelezést bonyolították le. Ebben a konspiratív levélben Morgari a következőket írja: „Az olasz párt nevében legforróbb üdvözletemet küldöm az orosz elvtársaknak és a Szovjethatalomnak." ... Magyarországon, mint tudjuk, a burzsoá kormány önként lemondott, önként kiengedte a börtönből Kun Bélát, a magyar kommunista tisztet, aki orosz fogságban volt, aktívan harcolt az orosz kommunisták soraiban és részt vett a tavaly júliusi baloldali eszer felkelés leverésében. Ez az üldözéseket, rágalmazásokat és bántalmakat elszenvedett magyar bolsevik most ténylegesen a Magyar Tanácskormány vezetője. Magyarország, Oroszországhoz képest, kis ország, de a magyar forradalom talán nagyobb szerepet játszik a történelemben, mint az orosz forradalom. Ebben a kulturált országban figyelembe veszik az orosz forradalom minden tapasztalatát, keményen végrehajtják a szocializálást, és annak következtében, hogy a talaj jobban elő van készítve, tervszerűbben és sikeresebben épül a szocializmus ...

Lenin Művei. 29. köt. 325. old.

Lenin zárószava a Magyar Tanácsköztársaságnak a Vörös Hadseregben harcoló magyar katonákhoz intézett felhívásához. 1919. április 23. után.

Csatlakozom a felhívás egész szövegében foglaltakhoz, és bízom benne, a magyar proletárság a frontokon nem fogja szem elől téveszteni, hogy még néhány hónapig küzdjön a nemzetközi proletárérdekekért, és akkor mienk a győzelem, az utolsó, a biztos győzelem.

Lenin

A Párttörténeti Intézet Archívuma.
F: 638

Beszéd a Vörös téren. 1919. május 1. Újságírói feljegyzés.

. . . Lenin, miután üdvözölte Moszkva proletariátusát és a világproletariátust, párhuzamot von a tavalyi és a mostani május elsejei ünnepségek között. Ebben az évben a politikai helyzet jelentősen megváltozott a Szovjethatalom javára. Tavaly május elsején a német imperializmus fenyegetett bennünket. Most a német imperializmus meg van döntve, földre van terítve.

A proletárnap megünneplése nemcsak nálunk változott meg. A munkások világszerte az imperializmus elleni harc útjára léptek. A felszabadult munkás-

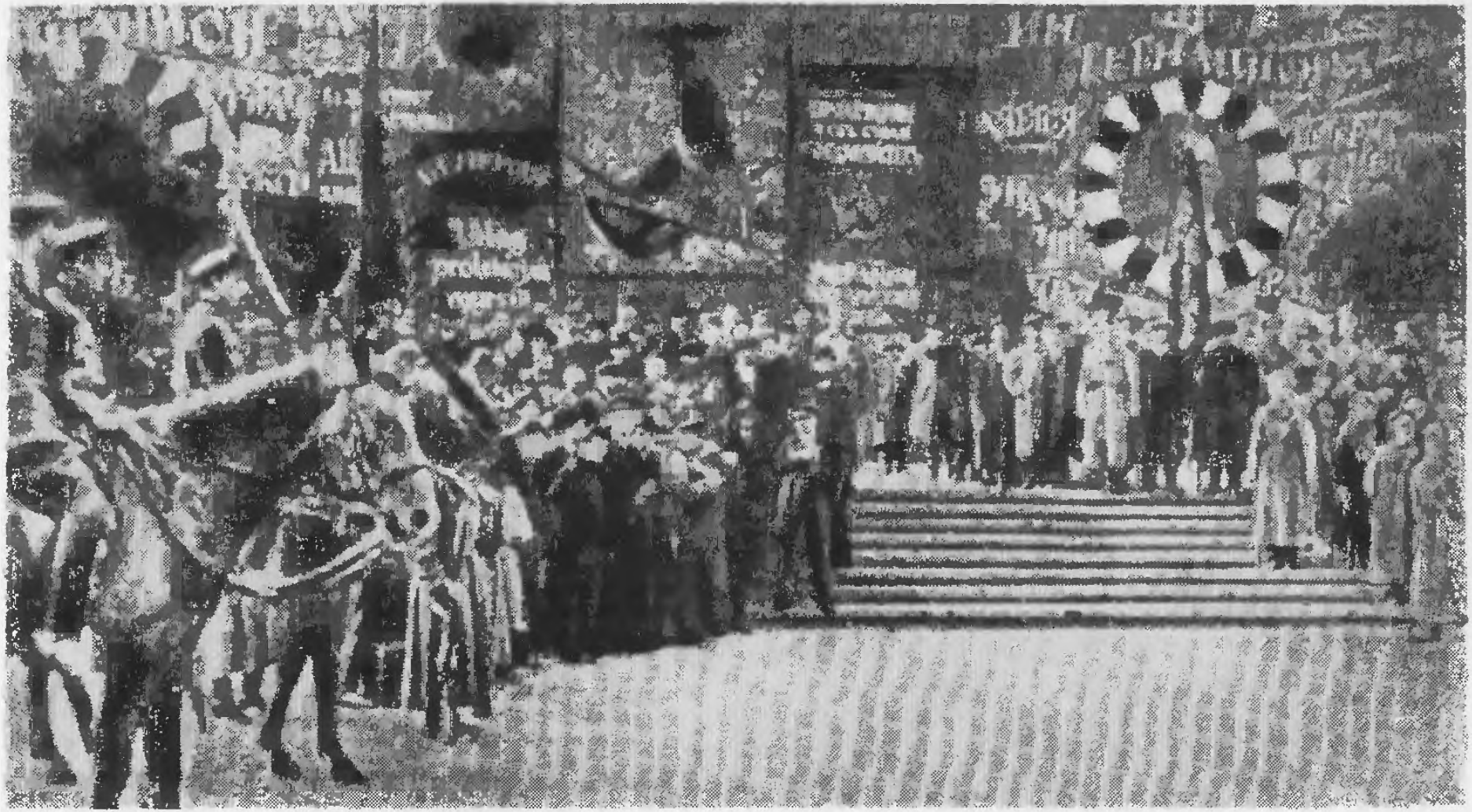

Lenin a Moszkvában 1919. május 1-én tartott felvonuláson.
A háttérben az egyik zászlón magyar nyelven olvasható:
Világ proletárjai egyesüljetek!

osztály diadalmasan ünnepli ezt a napot, szabadon és nyíltan nemcsak Szovjet-Oroszországban, hanem Tanács-Magyarországon és Tanács-Bajorországban is. Ugyanakkor meggyőződéssel mondhatjuk, hogy ma a munkások, akik nem azért mentek ki az utcára, hogy sétáljanak, hanem azért, hogy megmutassák erejüket, nemcsak Vörös Moszkvában, Vörös Petrográdban és Budapesten, hanem minden nagy proletárközpontban a Szovjethatalom jelentőségéről és a proletariátus közeli győzelméről beszélnek.

Lenin ezután rátér arra a veszélyre, amelyet az angol—francia imperializmus jelent, és azt mondja, hogy ha az angol—francia imperializmusnak át kellett engednie a csatateret Ukrajnában, ahol jelentéktelen felkelő osztagok működtek, akkor Szovjet-Oroszország, Tanács-Magyarország és Tanács-Bajorország egyesült erőivel szemben egyáltalán nem lesz képes helytállni. Odessza és a Krím kiürítése azt mutatja, hogy az angol és a francia katonák nem akarnak harcolni Szovjet-Oroszország ellen, és ez a mi győzelmünk záloga . . .

Befejezésül Lenin annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a szovjethatalom az egész világon győzni fog és beszédét a következő szavakkal zárja: „Éljen a Szovjet Világköztársaság! Éljen a kommunizmus!"

Lenin Művei. 29. köt. 331—332. old.

Távirat Kun Bélának. 1919. május 13.

Budapest, Kun Bélának

Csupán ma, május 13-án kaptam meg április 22-i levelét. Meggyőződésem, hogy Magyarország proletárjai az óriási nehézségek ellenére is meg fogják tartani és meg fogják szilárdítani a hatalmat. Üdvözlöm a magyar munkások és parasztok erősödő Vörös Hadseregét. Az antant kegyetlen békéje mindenütt növeli a szovjethatalom iránti rokonszenvet. Tegnap ukrán csapatok, miután legyőzték a románokat, átlépték a Dnyesztert. Legszívélyesebb üdvözletemet küldöm Önnek és az összes magyar elvtársaknak.

Lenin

Lenin Művei. 36. köt. 522. old.

Beszéd az általános katonai oktatás unnepén. 1919. május 25. Rovid újságtudósítás.

Ma a dolgozók általános katonai oktatásának napját ünnepeljük.

Eddig a katonaság egyik eszköze volt annak, hogy a tőkések és földbirtokosok osztálya fenntartsa a proletariátus kizsákmányolását, és a kapitalisták hatalma egész Európában ma is a burzsoá tisztek vezetése alatt álló régi hadsereg maradványaira támaszkodik. De a burzsoáziának ez a legszilárdabb

támasza megdől, amikor a munkások saját kezükbe veszik a fegyvert, amikor hozzálátnak, hogy létrehozzák hatalmas proletárhadseregüket, hozzálátnak, hogy olyan katonákat neveljenek, akik tudni fogják, miért harcolnak, akik védelmezni fogják a munkásokat és parasztokat, a gyárakat és üzemeket, hogy a földbirtokosok és kapitalisták vissza ne állíthassák hatalmukat.

A mai ünnep megmutatja, milyen sikereket értünk el, milyen új erő bontakozik ki a munkásosztályban. Amikor ezt a díszszemlét nézzük, az a szilárd meggyőződés alakul ki bennünk, hogy a Szovjethatalom kivívta az egész világ munkásainak rokonszenvét, hogy a nemzetek közötti háború helyén létrejön a nemzetközi szovjet köztársaságok testvéri szövetsége.

Bemutatom önöknek Szamuely Tibor magyar elvtársat, a Magyar Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosát.

Éljen a magyar proletariátus!

Éljen a kommunista világforradalom!

Lenin Művei. 29. köt. 392. old.

Üdvözlet a magyar munkásoknak. 1919. május 27.

Elvtársak! Lelkesedéssel és örömmel töltenek el bennünket a hírek, amelyeket a Magyar Tanácsköztársaság politikusaitól kapunk. Alig több mint két

hónapja áll fenn Magyarországon a tanácshatalom, de szervezettség tekintetében a magyar proletariátus, úgy látszik, már túltett rajtunk. Ez érthető, mert Magyarországon a lakosság általános kulturális színvonala magasabb, azonkívül az ipari munkások aránya az egész lakossághoz képest (a mai Magyarországnak 8 millió lakosa van, ebből Budapestnek 1 millió) hasonlíthatatlanul nagyobb, végül a szovjetrendszerre, a proletárdiktatúrára való átmenet is hasonlíthatatlanul könnyebb és békésebb volt Magyarországon.

Ez az utóbbi körülmény különösen fontos. Európában a szocialista vezérek többsége, mind a szociálsoviniszta, mind a Kautsky-féle irányzathoz tartozók, olyan mélyen elmerültek a tisztára nyárspolgári előítéletek mocsarában, amelyeket évtizedeken át nevelt beléjük a viszonylag „békés" kapitalizmus és a polgári parlamentarizmus, hogy képtelenek megérteni a szovjethatalmat és a proletárdiktatúrát. A proletariátus nem töltheti be világtörténelmi felszabadító küldetését, ha nem söpri el, nem távolítja el útjából ezeket a vezéreket. Ezek az emberek teljesen vagy félig elhitték az oroszországi szovjethatalomról terjesztett burzsoá hazugságot, és nem tudták megkülönböztetni a szovjethatalomban testet öltött új, proletár demokráciának, a dolgozók demokráciájának, a szocialista demokráciának lényegét a polgári demokráciától, amely előtt szolgamódra hasra vágódnak, s amelyet „tiszta demokráciának" vagy általában „demokráciának" neveznek.

Ezek az elvakult, polgári előítéletekkel teli emberek nem értették meg a világtörténelmi fordulatot a

polgári demokráciától a proletár demokráciához, a burzsoá diktatúrától a proletár diktatúrához. Az orosz szovjethatalom, a szovjethatalom fejlődése orosz történetének ilyen vagy olyan sajátosságát összetévesztették a nemzetközi jelentőségében vett szovjethatalommal.

A magyar proletárforradalom még a vakot is látóvá teszi. A proletárdiktatúrára való átmenet formája Magyarországon egészen más, mint Oroszországban: a burzsoá kormány önként lemondott, a munkásosztály egységét, a szocializmus egységét azonnal helyreállították *kommunista program alapján*. Annál világosabban domborodik ki most a szovjethatalom lényege: most sehol a világon nem lehetséges semmiféle más olyan hatalom, amelyet a dolgozók, élükön a proletariátussal, támogatnának, mint a szovjethatalom, mint a proletariátus diktatúrája.

Ez a diktatúra feltételezi a kíméletlenül szigorú, gyors és határozott erőszak alkalmazását a kizsákmányolók, a kapitalisták, a földbirtokosok és lakájaik ellenállásának elnyomása céljából. Aki ezt nem értette meg, az nem forradalmár, azt el kell távolítani a proletariátus vezéreinek vagy tanácsadóinak sorából.

De nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege és nem elsősorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletárdiktatúra célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását,

dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját, és az embernek ember által való mindenféle kizsákmányolását megfossza talajától. Ezt a célt nem lehet egy csapásra elérni, ehhez a kapitalizmusról a szocializmusra való átmenetnek meglehetősen hosszú időszakára van szükség, azért is, mert a termelés átszervezése nehéz dolog, azért is, mert időbe telik, amíg az élet minden terén gyökeres változásokat hajthatunk végre, azért is, mert a kispolgári és polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harccal lehet leküzdeni. Éppen ezért beszél Marx a proletárdiktatúra egész időszakáról mint a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakáról.

Ennek az egész átmeneti időszaknak folyamán a fordulattal szemben ellenállást fognak kifejteni a kapitalisták, valamint a polgári értelmiség soraiból kikerülő nagyszámú csatlósaik, akik tudatosan tanúsítanak ellenállást, és gyakran nem tudatosan ellenállást fognak kifejteni a kispolgári szokásoknak és hagyományoknak túlságosan alávetett dolgozók óriási tömegei is, többek közt a parasztok. Az ingadozás e rétegekben kikerülhetetlen. A paraszt mint dolgozó a szocializmushoz húz, szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoázia diktatúráját. A paraszt mint gabonaeladó a burzsoáziához, a szabadkereskedelemhez húz, vagyis visszafelé húz a „megszokott", régi, „ősidőktől" való kapitalizmushoz.

Proletárdiktatúrára, egy osztály uralmára, szervezettségének és fegyelmezettségének erejére, központosított hatalmára van szükség, amely a kapitaliz-

Világ proletárjai egyesüljetek!

24 VÖRÖS UJSÁG 24

Lenin üzenete a magyar munkásságnak

„Ne tűrjetek semmi ingadozást"

Pétervár, junius 6. Lenin a Pravdában közzétette a magyar munkássághoz intézett *levelét, amely a magyar szocialista forradalom nagy jelentőségét fejtegeti, mint az első forradalomét, amely Nyugat-Európában kitört és amely ennélfogva az első példa Nyugat-Európában.* Lenin kifejti, hogy a végleges szocializmushoz vezető fáradságos átmeneti idő alatt csupán egy teljesen forradalmi néposztály, a szervezett forradalmi proletárság hajthatatlan acélos diktaturája nyomhatja el más elemek ingadozásait, megalkuvásait, hogy a forradalmat céljaihoz juttathassa.

Mindent vaskézzel kell végrehajtani és minden ellentállást meg kell törni

Nem csupán a kapitalizmus és a befolyása alatt lévő elemek ellenzik a társadalmi forradalmat, hanem *a kispolgári gondolkozásu elemek, sőt munkások ama nagy tömegei is, amelyek nem tudnak megszabadulni a kispolgári hagyományoktól.* A paraszt, a dolgozó elem a szocializmus és munkásság diktaturájára törekszik, de *a paraszt, mint terményei eladója, a polgári rendet és a polgári diktaturát kívánja.* Ezt a felemás gondolkodást csak a proletárság diktaturája és ilyen politika győzheti le. Ezeket az elemeket ugy kell nevelni, hogy *megmutatják nekik az uj rend minden áldását.*

Lenin azt üzeni a magyar munkásoknak: Legyetek erősek. Ha ingadozás mutatkozik azok között a szocialisták között, akik csak tegnap csatlakoztak a proletárdiktaturához vagy a kispolgári elemek között, nyomjatok el ezt az ingadozást.

A proletárság diktaturája, amely osztályhatalma, a proletárság szervezett erejére és hatalmára, a tudomány, a technika és tőke valamennyi vívmányaira támaszkodik; valamenynyi munkanem lélektanában való proletár tájékozottsága, végül a kevésbbé szervezett és következetes falusi munkásság gal és kistermelőkkel szemben való fölényessége mind elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy lehetővé tegye a parasztokat és kispolgári munkást megnyerni a szocializmusnak.

Olyan időben, amidőn csak kétféle diktatura lehetséges, a történelmi helyzet szerint: *a kapitalista ellenforradalmi, vagy proletár forradalmi diktatura, minden* . *utóbbit gyengítheti, vagy egyenesen eltávolíthat tőle.* Az ellenforradalmi diktaturának eszköze, amely a *proletárság hatalmának megbuktatására törekszik,* hogy azután maga foglalja el a helyét, az a felemás gondolkodás, amely utját állja a proletárdiktatura forradalmi következményeinek, a valóságban *az ellenforradalom leghitványabb fegyvere a forradalom erejének letörésére*

A „Vörös Ujság" 1919. június 7-i számából
Fotomontázs
A lap Lenin üdvözletét a 2. oldalon közli

Kisebbítve

mus kultúrájának, tudományának és technikájának valamennyi vívmányára támaszkodik; szükség van a proletariátusnak valamennyi dolgozó pszichológiájához való közelségére, tekintélyére, mellyel a szétforgácsolt, a politikában kevésbé járatos, kevésbé szilárd, faluról vagy a kisiparból származó dolgozók előtt bír, hogy a proletariátus *magával ragadhassa* a parasztságot és általában a kispolgári rétegeket. Itt a „demokráciáról" általában, az „egységről" vagy a „munkademokrácia egységéről", a „munka embereinek egyenlőségéről" és más effélékről hangoztatott frázisokkal, amelyekre annyira hajlamosak az elnyárspolgáriasodott szociálsoviniszták és kautskysták — ilyen frázisokkal az ügyet nem mozdítjuk elő. A frázisok csak port hintenek az emberek szemébe, elhomályosítják az öntudatot, fokozzák a kapitalizmus, a parlamentarizmus, a polgári demokrácia régi eltompultságát, megcsontosodottságát, maradiságát.

Az osztályok megszüntetése — hosszú, nehéz, szívós *osztályharc* műve, s az osztályharc a tőke uralmának megdöntése *után*, a burzsoá állam lerombolása *után*, a proletárdiktatúra megteremtése *után n e m t ű n i k e l* (mint ezt a régi szocializmus és a régi szociáldemokrácia sekélyes képviselői képzelik), hanem csak formáit változtatja és sok tekintetben még elkeseredettebbé válik.

A burzsoázia ellenállásával szemben, a kispolgárság megcsontosodottságával, maradiságával, határozatlanságával és ingadozásaival szemben a proletariátus osztályharccal kénytelen megvédeni hatalmát, megszilárdítani szervező befolyását, elérni ama rétegek

„semlegesítését", amelyek félnek otthagyni a burzsoáziát és túlságosan határozatlan lépésekkel követik a proletariátust, megszilárdítani a dolgozók új fegyelmét, elvtársias fegyelmét, a proletariátussal való tartós kapcsolatukat, tömörülésüket a proletariátus körül, megszilárdítani ezt az új fegyelmet, a társadalmi kapcsolatnak ezt az új alapját a középkori feudális fegyelem helyébe, az éhség korbácsa által teremtett fegyelem, a kapitalizmus idején fennálló „szabad" bérrabszolgaság fegyelme helyén.

Ahhoz, hogy az osztályokat megszüntessük, egy osztály diktatúrájának időszaka szükséges, éppen azé az osztályé az elnyomott osztályok közül, amely nemcsak megdönteni képes a kizsákmányolók uralmát, nemcsak ellenállásukat tudja könyörtelenül elnyomni, hanem eszmeileg is szakítani tud az egész burzsoá-demokrata ideológiával, az általában vett szabadságról és egyenlőségről hangoztatott kispolgári frázisokkal (mert a valóságban, mint azt Marx már régen kimutatta, ezek a frázisok az *árutulajdonosok* „szabadságát és egyenlőségét", *a kapitalista és a munkás* „szabadságát és egyenlőségét" jelentik).

Mi több. Az elnyomott osztályok közül csak az az osztály képes megszüntetni diktatúrájával az osztályokat, amely a tőke elleni sztrájkok és politikai harcok évtizedei folyamán iskolázódott, tömörült, kinevelődött, megedződött, — csak az az osztály, amely elsajátította az egész városi, ipari, nagykapitalista kultúrát, amely el van szánva és képes arra, hogy ezt a kultúrát megvédje, minden vívmányát megőrizze, tovább fejlessze és az egész nép, minden dolgozó

számára hozzáférhetővé tegye, — csak az az osztály, amely képes elviselni mindazokat a nehézségeket, megpróbáltatásokat, viszontagságokat és nagy áldozatokat, amelyeket a történelem elkerülhetetlenül ráró arra, aki szakít a múlttal és merészen utat tör az új jövő felé, — csak az az osztály, amelynek legjobbjait gyűlölet és megvetés tölti el minden iránt, ami nyárspolgári és filiszteri, azon tulajdonságok iránt, amelyek olyan buján tenyésznek a kispolgárság, a kistisztviselők, az „értelmiség" körében, — csak az az osztály, amely „végigjárta a munka megacélosító iskoláját" s amely munkaképességével minden dolgozóban, minden becsületes emberben tiszteletet tud kelteni maga iránt.

Magyar munkások! Elvtársak! Ti még jobb példát adtatok a világnak, mint Szovjet-Oroszország, azzal, hogy az igazi proletárdiktatúra alapján egy csapásra egyesíteni tudtátok valamennyi szocialistát. Most az a hálás és igen nehéz feladat áll előttetek, hogy megálljátok a sarat az antant elleni súlyos háborúban. Legyetek szilárdak. És ha ingadozás üti fel a fejét a szocialisták között, akik tegnap csatlakoztak hozzátok, a proletárdiktatúrához, vagy a kispolgárság körében, nyomjátok el könyörtelenül ezeket az ingadozásokat. Agyonlövetés — ez a gyáva méltó jutalma a háborúban.

Az a háború, amelyet ti viseltek, az egyetlen jogos, igazságos, igazán forradalmi háború, az elnyomottak káborúja az elnyomók ellen, a dolgozók háborúja a hizsákmányolók ellen, háború a szocializmus győzelméért. Az egész világon a munkásosztály minden

becsületes tagja a ti pártotokon áll. Minden hónap közelebb hozza a proletár világforradalmat.

Legyetek szilárdak! A győzelem a tietek lesz!

Lenin

Lenin Művei. 29. köt. 393—397. old.

Üzenet Kun Bélának. 1919. június 18.*

Rejtjelesen

Csicserin elvtárs! Kérem lefordítani és elküldeni Kun Bélának.

Lenin

Kun Béla, Budapest

Mi a párt Központi Bizottságában külön napirendi pontként külön megvitattuk az Ön által megnevezett elvtárs elküldésének kérdését, amelyet Ön felvetett. Megállapítottuk, hogy az illető elvtársat lehetetlen elküldenünk, és egy másikat küldtünk, aki már el is indult, csak technikai okokból késik; hamarosan meg kell érkeznie.

Egyébként még megjegyzem, hogy Önnek persze igaza van, hogy tárgyalásokat kezd az antanttal. Tárgyalásokat kell kezdeni és folytatni, minden lehe-

* A szikratávirat szövegét angol és osztrák távirászok is felvették. Ennek alapján közli az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériumának a párizsi békekonferencia anyagát ismertető dokumentumgyűjteménye. — *Szerk.*

tőséget feltétlenül ki kell használni legalább ideiglenes fegyverszünet vagy a béke megkötésére, hogy a nép lélegzetvételnyi szünethez jusson. De egy pillanatig se bízzanak az antantban, becsapja Önöket és csak időt akar nyerni, hogy aztán megfojthassa Önöket is, bennünket is.

Igyekezzen repülőgépek útján velünk postai összeköttetést szervezni. Szíves üdvözlettel

Lenin

Lenin Művei. 36. köt. 525. old.

Beszéd a külső és belső helyzetről a Hodinka mezei tábor vöröskatonáinak konferenciáján. 1919. július 15. Rövid újságtudósítás.

. . . Most világos, hogy Kolcsaknak befellegzett, és hogy a Gyenyikin fölötti győzelem közel van; ezt a győzelmet a nyugati proletariátus győzelme fogja betetőzni, hiszen Nyugaton a munkásmozgalom mindenütt bolsevik jelleget ölt, s ha Oroszország a maga szovjethatalmával kezdetben egyedül volt, később csatlakozott hozzá Tanács-Magyarország, a dolog olyan irányban halad, hogy Németországban átadják a hatalmat a tanácsoknak, és nincs messze az a nap, amikor egész Európa egységes szovjet köztársaságban egyesül majd, amely az egész világon meg fogja semmisíteni a kapitalisták uralmát . . .

Lenin Művei. 29. köt. 530. old.

Beszéd a közellátási és a hadihelyzetről az üzemi bizottságok, a szakszervezetek és a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet megbízottainak konferenciáján. 1919. július 30.

. . . Egész Európa és az egész európai burzsoázia hadba vonult Szovjet-Oroszország ellen. A burzsoázia odáig ment arcátlanságában, hogy ilyen dolgokat ajánl a magyar kormánynak: „Adunk kenyeret nektek, de mondjatok le a Tanácshatalomról." El tudom képzelni, milyen nagy agitáció lesz ez az ajánlat Magyarország számára, amikor elolvassák a budapesti újságokban! De ez még mindig jobb, ez becsületesebb és őszintébb út, mint a szabadkereskedelemért folytatott harccal stb. kapcsolatos jövendölések. Világosan megmondják: nektek kenyér kell — mondjatok le erről meg erről, ami nekünk nem előnyös, és adunk kenyeret . . .

Lenin Művei. 29. köt. 543—544. old.

Levél Kun Bélának. 1919. július vége.

Kedves Kun Béla elvtárs! Kérem, ne nyugtalankodjék túlságosan s ne essen kétségbe. Csicserin és Rakovszkij ellen irányuló vádjai, illetve gyanúi határozottan minden alapot nélkülöznek. Mi valamennyien a legteljesebb egyetértésben dolgozunk. Ismerjük Magyarország súlyos és veszélyes helyzetét, és minden tőlünk telhetőt megteszünk. De a gyors segítség néha fizikailag lehetetlen. Igyekezzenek minél

tovább tartani magukat. Minden hét drága. Halmozzanak fel készleteket Budapesten, erősítsék meg a várost. Remélem, Ön meg fogja tenni azokat az intézkedéseket, amelyeket a bajoroknak ajánlottam.* Fogadja legszívélyesebb üdvözleteimet és kemény kézszorításomat. Tartsák magukat teljes erővel. A győzelem a miénk lesz.

Az Ön Leninje

Leninszkij Szbornyik. XXXVI. köt. 79. old.

Lenin üzenete Kun Bélához.
1919. augusztus 1.

Lenin éjjel következők átadásával bízott meg. „Biztosítom Kun Béla elvtársat, hogy Rakovszkijt teljes C. K.-nk** nevezte ki, és mi valamennyien meg vagyunk elégedve Rakovszkijjal. Mi megteszünk minden lehetőt magyar barátaink segítségére, azonban kevés az erőnk. Győzelmünk Urálban felszabadította a magyar hadifoglyokat, és sietve küldjük őket az ukrajnai és román frontra. Lenin" — Kiegészítésül közlöm: Urálban 15 000 körüli fogoly felszabadult, jó százalékuk beválik, szállításuk, felszerelésük időt kér. Új szervezetüket meg kell szabadítani ukrán fejetlenségtől és „partizánscsinától", mely már tönkretette a Szamuely ittlétekor*** kezdett szervezet felét. Tény, Lenin saját szavai szerint, hogy Ukrajnában leírhatatlan rendetlenség van,

* Lásd Lenin Művei. 29. köt. 328—329. old. — *Szerk.*
** Központi Bizottságunk. — *Szerk.*
*** 1919 májusában. — *Szerk.*

amely képtelenné teszi őket ellenállásra Gyenyikinnel szemben, és így Besszarábiát nem bírták ellensúlyozni. Itt nem akarják hinni, hogy ebben Rakovszkij hibás, hisznek benne, pedig megijedt, fejetlen, népszerűtlen. Manuilszkijt ugyancsak ő tartja vissza máig is. Számíts úgy, hogy minden lehetőt elkövetünk segítségre.

Rudnyánszky

A Párttörténeti Intézet Archívuma.
500/12 f. 11.

Lenin feljegyzése a magyar tanácskormány lemondása után hozzá küldött szikratáviratról. 1919. augusztus 2.

Budapestről, VIII. 2.

Augusztus 1-én; ma Budapesten megalakult a jobboldali szocialisták kormánya, amelyben részt vesznek a szakszervezetek vezetői, a diktatúra ellenfelei, valamint a szakszervezetek olyan funkcionáriusai is, akik eddig részt vettek a diktatúrában. Ennek a fordulatnak az oka elsősorban hadseregünk bomlása; másodszor a munkások diktatúraellenes hangulata. Amikor ez történt, a helyzet olyan volt, hogy a helyes, de ingatag* diktatúra megtartására irányuló minden harc hasztalan volt.

Kun Béla
külügyi népbiztos

A Párttörténeti Intézet Archívuma.
BN 295/1956.

* A kéziratban föléje írva: „vizenyős" és „nem-szilárd". — *Szerk.*

IV

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG TANULSÁGAIRÓL

Beszéd a pártonkívüli munkás-vöröskatona konferencián. 1919. augusztus 6. Újságírói feljegyzés.

Első változat

. . . Elvtársak, engedjék meg, hogy azokkal az eseményekkel kezdjem, amelyekről tegnap és ma olvastak a lapokban. Ezek — a magyarországi események.

Tudják, hogy Magyarországon március végéig „Kerenszkij-rendszer" uralkodott, s a Kerenszkij-rendszer képviselői csak március végén távoztak helyükről, belátva, hogy nem tarthatják magukat, a szociálmegalkuvók pedig elküldték képviselőiket a börtönbe, ahol abban az időben Kun Béla elvtárs volt, aki valamikor a mi Vörös Hadseregünk soraiban is tevékenykedett. A szociálmegalkuvók tárgyalásokat kezdtek vele, és Kun Béla elvtárs egyenesen a börtönből jutott be a kormányba.

A legutóbbi időben azonban olyan híreket kaptunk, hogy a magyarországi szocialista párton belül nem rendjén való dolgok történtek.

Lenin azután arról beszél, hogyan vonultak be a román csapatok Budapestre. Erre azonban külön nem érdemes kitérni.

Így volt ez különböző frontokon nálunk is — mondja Lenin. Mi azonban elég erővel rendelkeztünk

a hátországban, s így annyira megerősödtünk, hogy utóbb méltó módon válaszolhattunk Kolcsaknak, vagyis úgy, ahogy például a Petrográdi Fronton válaszoltunk. Tudják, hogy csapataink elfoglalták Jamburgot.

Lenin továbbá arról a politikai tapasztalatról beszél, amelyet ez alatt az idő alatt szereztünk. Ilyen tapasztalattal a magyarok természetesen nem rendelkeznek.

Mi azonban nem csüggedünk, mert tudjuk, mire vezet a Kolcsak-banda és a Kornyilov-banda ideiglenes diadala. Csak járja most a román Kolcsak-banda táncát a magyar munkások holttestein. Mi tudjuk, hogy ez a diadal nem hosszú életű. Az igazság az, hogy ebből a nehéz háborúból csak a munkások vasereje kerülhet ki győztesen, amely segítséget nyújt minden dolgozónak és meghozza minden spekulánsnak a büntetést.

Ezután Lenin a megalkuvók, a mensevikek és az eszerek szibériai működéséről beszél, akik most a Szovjet Kormányt azzal vádolják, hogy helytelen taktikát követ, de maguk nem tudtak mintát szolgáltatni a taktikára. Alapjában véve mindaz, ami Szibériában történt, mindaz, amit a mensevikek és az eszerek megígértek, csak szenvedést hozott mind a parasztokra, mindpedig a munkásokra. De attól a pillanattól fogva, hogy a versailles-i békét aláírták, Franciaország, Anglia és más országok munkásai kezdik egyre jobban és jobban megérteni a helyzetet.

Ezért hasonlítanak a legutóbbi magyarországi események, bármilyen súlyosak is, azokhoz az esemé-

nyekhez, amelyek Gyenyikin és Kolcsak táborában mentek végbe. Ezek az események a munkások újabb százezreinek nyitják majd fel a szemét, és rámutatnak előttük arra, hogy a tőke kinyújtja a kezét s be akarja zsebelni a váltók után azt, amit vesztett. . .

Második változat

Elvtársak, engedjék meg, hogy ismertessem önökkel azokat az eseményeket, amelyek szemünk előtt játszódtak le Magyarországon.

Mint tudjuk, ez év márciusának végéig ott „Kerenszkij-rendszer" uralkodott, annak minden gyönyörűségével. Amikor akkoriban, március 21-én, ott hirtelen tanácshatalom jött létre, s az ottani mensevikek beleegyeztek ennek a hatalomnak a támogatásába, azt lehetett hinni, hogy valamilyen új korszak kezdődött a szocialista mozgalomban . . . A legutóbbi események azonban megmutatták nekünk, hogy a szociálmegalkuvók egyáltalán nem változtak meg. Az, ami most Magyarországon történt, úgy látszik annak nagy méretekben való megismétlődése, ami nemrégiben szemünk előtt ment végbe Bakuban.*

* 1918. július 25-én a mensevikek és eszerek a Bakui Szovjet ülésén jelentéktelen szótöbbséggel áruló határozatot fogadtattak el, melyben segítségül hívták az angol imperialistákat. A Bakui Szovjet bolsevik tagjait — a 26 bakui biztost — az angol intervenciósok a mensevikek és az eszerek közvetlen részvételével 1918. szeptember 20-án vadállati kegyetlenséggel meggyilkolták. A Vörös Hadsereg segítségével a szovjethatalmat 1920 áprilisában visszaállították. — *Szerk.*

Lenin élénk színekkel ecseteli a bakui proletariátus tragikus történetét, elmondja, hogy ennek a proletariátusnak szociálárulói segítségért fordultak az angol parancsnoksághoz, és a munkások háta mögött titkos megegyezésre léptek a nyugati imperialistákkal. A szónok párhuzamot von e bakui tragédia és a mostani magyarországi fordulat között, beszél arról a szikratáviratról, amelyből megtudjuk, hogy a románok már bevonultak a Vörös Budapestre.

A továbbiak során Lenin összehasonlítja Magyarország és Szovjet-Oroszország helyzetét, s röviden emlékeztetve a mi ideiglenes balsikereinkre, azt mondja, hogy minket az óriási terület mentett meg és fog megmenteni, Magyarország viszont túlságosan kicsiny ahhoz, hogy visszaverhesse minden ellenségét. A szónok azután áttér általában a megalkuvók kérdésére, foglalkozik a mi orosz megalkuvó szocialista pártjainkkal is, és kijelenti:

Ha az oroszországi megalkuvók Kerenszkij idején a gyakorlati munka hat hónapja folyamán hibát követtek el, miért nem hozták helyre ezt a hibát a szibériai Kolcsak-kaland idején?

A helyzet azonban az, hogy a gyenyikinisták ugyancsak az Alkotmányozó Gyűlés híveinek tüntetik fel magukat, az ellenforradalom sehol sem lép fel nyíltan, s ezért mi azt mondjuk: semmiféle olyan ideiglenes kudarc, mint a legutóbbi magyarországi események, nem fog bennünket megzavarni. A bajokból nincs más kivezető út, mint a forradalom, s csak egy biztos eszköz van — a proletárdiktatúra. Mi azt mondjuk: a Vörös Hadsereget minden újabb vereség

csak megedzi, a legnagyobb mértékben állhatatossá és tudatossá teszi, mert a munkások és parasztok most véres tapasztalatok árán megértették, mit hoz nekünk a burzsoázia és a megalkuvók hatalma. A világtőke döglődő fenevada végső erőfeszítéseket tesz, de mégiscsak meg fog dögleni! . . .

Lenin Művei. 29. köt. 565—568. old.

Levél Sylvia Pankhurstnek.
1919. augusztus 28.

. . . Azoknak a munkásforradalmároknak, akik a parlamentarizmust állítják támadásaik középpontjába, teljesen igazuk van annyiban, amennyiben ezekben a támadásokban a burzsoá parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia elvi elvetése jut kifejezésre. A munkásforradalom a burzsoá demokrácia helyébe a szovjethatalmat, a szovjet köztársaságot állította — ez a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet formája, a proletárdiktatúra formája. S a parlamentarizmus bírálata nemcsak jogos és szükséges mint a szovjethatalomra való áttérés megindokolása, hanem helyes is mint a parlamentarizmus történelmileg feltételes voltának és korlátozottságának, a kapitalizmussal és csakis a kapitalizmussal való összefüggésének, a középkorisághoz képest haladó és a *szovjethatalomhoz képest reakciós mivoltának felismerése.*

A parlamentarizmus bírálata azonban Európában

és Amerikában nagyon gyakran, amikor tudniillik anarchistáktól és anarchoszindikalistáktól indul ki, helytelennek bizonyul, mert ezek elvetnek a választásokban és a parlamenti tevékenységben való *mindennemű részvételt*. Ebben egyszerűen a forradalmi tapasztalat elégtelensége mutatkozik meg. Mi, oroszok, két nagy forradalmat éltünk át a XX. században, és jól tudjuk, milyen nagy jelentősége lehet és van is ténylegesen a parlamentarizmusnak általában forradalmi időben és különösen *közvetlenül a forradalom idején*. A burzsoá parlamenteket ki kell küszöbölni és szovjet intézményekkel kell felváltani. Ez kétségtelen. Most, Oroszország, Magyarország, Németország és más országok tapasztalata után, kétségtelen, hogy ez a proletárforradalom idején *feltétlenül megtörténik*. Ezért az olyan munkásnak, aki valóban forradalmár akar lenni, *feltétlen* kötelessége, hogy rendszeresen előkészítse erre a munkástömegeket, jó előre megvilágítsa előttük a szovjethatalom jelentőségét, propagandát és agitációt folytasson a szovjethatalomért. Mi, oroszok, azonban *ezt* a feladatot úgy teljesítettük, hogy a parlamenti porondon *is* tevékenységet fejtettünk ki. Képviselőink értettek ahhoz, hogy a cári, meghamisított, földesúri dumában forradalmi és köztársasági propagandát fejtsenek ki. Ugyanúgy lehet és kell a burzsoá parlamentekben, azokon belül, *szovjet propagandát kifejteni* . . .

Lenin Művei. 29. köt. 582—583. old.

Egy újságíró jegyzetei. 1920. február 14.

. . . Lyukas garast sem ér a longuet-isták* két határozati javaslata. Egyébként nagyon alkalmasak egy különleges célra: arra, hogy esetleg szemléltessék azt a legveszélyesebb bajt, amely manapság a nyugati munkásmozgalmat fenyegeti. Azt a bajt, hogy a régi vezérek, látva a tömegek feltartóztathatatlan vonzódását a bolsevizmushoz és a szovjethatalomhoz, abban keresik *(s gyakran meg is találják!)* a kivezető utat, hogy *szavakban* elismerik a proletárdiktatúrát és a szovjethatalmat, valójában pedig vagy ellenségei a proletárdiktatúrának, vagypedig olyan emberek, akik nem képesek vagy nem akarják megérteni a proletárdiktatúra jelentőségét, nem képesek vagy nem akarják megvalósítani a proletárdiktatúrát.

Hogy milyen óriási, milyen mérhetetlenül nagy az efféle baj veszélye, ezt különösen szemléltetően megmutatta a magyarországi első Tanácsköztársaság bukása (az első után, mely megbukott, következik a győzelmes második). A „Vörös Zászló" („Die Rote

* Centrista áramlat a Francia Szocialista Párton belül, amelynek élén Jean Longuet állt. Az első világháború idején a longuet-isták szociálpacifista álláspontot foglaltak el. Az Októberi Forradalom után a longuet-isták szóban a proletárdiktatúra híveinek nyilvánították magukat, valójában azonban a proletárdiktatúra ellenségei maradtak. 1920 decemberében a nyílt reformistákkal együtt elszakadtak a Kommunista Internacionáléhoz csatlakozott Francia Szocialista Párttól és csatlakoztak az ún. II $^1/_2$-es Internacionáléhoz, majd azzal együtt ismét visszatértek a II. Internacionáléba. — *Szerk.*

Fahne", Bécs), az osztrák kommunista párt központi lapja, több cikkben feltárta e bukás egyik fő okát: a „szocialisták" árulását, akik szóban Kun Bélához csatlakoztak és kommunistáknak vallották magukat, valójában pedig nem a proletárdiktatúrának megfelelő politikát folytatták, hanem ingadoztak, kishitűek voltak, a burzsoáziához futkostak, részben pedig egyenesen szabotálták és elárulták a proletárforradalmat. A Magyar Tanácsköztársaságot körülzáró imperialista világrablók (vagyis Anglia, Franciaország stb. burzsoá kormányai) természetesen értették a módját annak, hogy kihasználják a magyar Tanácshatalom kormányán *belül* mutatkozó ingadozásokat és a román hóhérok kezével kegyetlenül vérbe fojtották a magyar Tanácshatalmat.

Kétségtelen, hogy a magyar szocialisták egy része *őszintén* csatlakozott Kun Bélához és *őszintén* vallotta magát kommunistának. Ez azonban semmit sem változtat a dolog lényegén: az, aki „őszintén" kommunistának vallja magát, de könyörtelenül szilárd, hajthatatlanul határozott, odaadóan bátor és hősi politika helyett (csak az ilyen politika felel meg a proletárdiktatúra elismerésének) ingadozik és kishitűsködik, — az ilyen ember gerinctelenségével, ingadozásával, határozatlanságával ugyanolyan árulást követ el, mint a közvetlen áruló. Egyéni tekintetben igen nagy a különbség azok között, akik gyengeségből árulók és azok között, akik szándékosan, számításból árulók; politikai tekintetben *nincs* köztük különbség, mert a politika — emberek millióinak tényleges sorsa, és sorsukon nem változtat az a kö-

rülmény, hogy gyöngeségből vagy haszonlesésből árulták el a munkások és szegényparasztok millióit.

Hogy a szóban forgó határozati javaslatokat aláíró longuet-isták közül kik tartoznak majd az említett első vagy második kategóriához vagy valamely harmadik kategóriához, ezt most nem tudhatjuk és üres időtöltés volna, ha ezt a kérdést most akarnók eldönteni. A fontos az, hogy ezek a longuet-isták, *mint politikai irányzat*, most ugyanolyan politikát folytatnak, mint a magyar „szocialisták" és „szociáldemokraták", akik romlásba döntötték a magyarországi tanácshatalmat. A longuet-isták éppen ilyen politikát folytatnak, mert szavakban a proletárdiktatúra és a szovjethatalom híveinek vallják magukat, valójában pedig továbbra is a régi módon viselkednek, mert továbbra is a szociálsovinizmusnak, az opportunizmusnak, a burzsoá demokráciának tett apró engedmények régi politikáját, az ingadozás, a határozatlanság, a ravaszkodás, a csűrés-csavarás, az elhallgatás stb. politikáját védik határozataikban és valósítják meg az életben. Ezek az apró engedmények, az ingadozások, ez a határozatlanság, ravaszkodás, csűrés-csavarás és elhallgatás együttvéve elkerülhetetlenül a proletárdiktatúra *elárulását* eredményezik.

A diktatúra nagy, kemény, véres szó, olyan szó, amely két osztály, két világ, két világtörténelmi korszak könyörtelen élethalálharcát fejezi ki . . .

Lenin Művei. 30. köt. 354—355. old.

A Központi Bizottság beszámolója az OK(b)P IX. kongresszusán. 1920. március 29.

... Ha meggondoljuk, hogyan is történt végeredményben, hogy győzni tudtunk, hogy győznünk kellett, arra az eredményre jutunk, hogy csak azért volt ez lehetséges, mert ellenségeink — bármilyen formális kapcsolatok fűzték is őket a világ legerősebb kormányaihoz és a tőke képviselőihez, akárhogyan egyesültek is formálisan — nem voltak egységesek, belső kapcsolatuk lényegileg szétválasztotta, egymásra uszította őket, a kapitalista tulajdon megbontotta soraikat, szövetségesekből fenevadakká változtatta őket, úgyhogy nem látták, hogy az Arhangelszkben partra szállt angol katonák között, a Szevasztopolban partra szállt francia matrózok között, a munkások között mindazokban az országokban, ahol a szociálmegalkuvók a tőkének fogták pártját, kivétel nélkül minden fejlett országban gyarapodik Szovjet-Oroszország híveinek száma. Végeredményben ez volt a fő oka, a legmélyebb oka annak, hogy győzelmünk egészen bizonyos volt, továbbra is ez maradt a legfőbb, legyőzhetetlen, kimeríthetetlen erőforrásunk, amely feljogosít bennünket arra a kijelentésre, hogy ha országunkban teljesen megvalósítjuk a proletariátus diktatúráját és a legnagyobb mértékben egyesítjük a proletariátus erőit élcsapata, élenjáró pártja segítségével, akkor várhatjuk a világforradalmat. És ez valóban a harci akarat, a proletár harci elszántság megnyilvánulása, annak a proletár harci elszántságnak megnyilvánulása, amely minden ország-

ban megteremti a munkások millióinak és tízmilliói-nak szövetségét.

. . . Olyan nemzetközi szövetségünk van, amelyet sehol sem foglaltak írásba, sehol sem iktattak törvénybe, amely „államjogi" szempontból semmi, de a valóságban, a bomladozó kapitalista világban — minden. Minden hónapban, amikor újabb pozíciókat hódítottunk meg, vagy amikor csak tartani tudtuk magunkat a roppant hatalmas ellenséggel szemben, bebizonyítottuk az egész világnak, hogy igazunk van és ez az emberek újabb millióit hozta közénk.

Nehéznek látszott, óriási vereségekkel járt együtt ez a folyamat. A finnországi hallatlan fehérterror* után, éppen az elmúlt évben a magyar forradalom veresége következett, amelyet az antant képviselői fojtottak vérbe a parlamentjeik háta mögött Romániával kötött titkos szerződés alapján.

Ez a legalávalóbb árulás, a nemzetközi antant összeesküvése volt azért, hogy a magyar forradalmat fehérterrorral megfojtsák. Arról már nem is beszélek, hogyan siettek minden úton-módon megegyezni a német megalkuvókkal a német forradalom vérbefojtására, s hogy ezek az emberek, akik Liebknechtet

* 1918 januárjában forradalom volt Finnországban. Megalakult a Népi Meghatalmazottak Tanácsa. A finn burzsoázia svéd és német fegyverek segítségével ellenforradalmat szervezett a munkáskormány ellen; 1918 áprilisában elfoglalták Helsinkit, május 12-én pedig Viborgot, a forradalmi kormány székhelyét. Az ellenforradalom véres bosszút állt a finn munkásokon: 17 000 munkást meggyilkoltak, 70 000-et pedig koncentrációs táborba zártak. — *Szerk.*

becsületes németnek nevezték, a német imperialistákkal együtt veszett kutyák módjára vetették rá magukat erre a becsületes németre. Minden képzeletet felülmúló véres munkájuk azonban minden esetben csak bennünket tett szilárdabbá, bennünket erősített és aláásta az ő talajukat . . .

Lenin Művei. 30. köt. 452—453. old.

„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. VIII. fejezet: Semmiféle kompromisszumot? 1920 május.

. . . Bordiga elvtársnak és frakciójának abban van igaza, hogy támadja Turatit és elvtársait, akik bent maradnak egy olyan pártban, amely elismerte a Szovjethatalmat és a proletárdiktatúrát, akik a parlament tagjai maradnak és — folytatják a legnagyobb mértékben káros, régi opportunista politikájukat. Természetes, hogy amikor Serrati elvtárs és az egész Olasz Szocialista Párt ezt tűri, hibát követ el, amely ugyanolyan nagy kárral és veszedelemmel fenyeget, mint Magyarországon, ahol a magyar Turati urak belülről a pártot is, a tanácskormányt is szabotálták. Az opportunista parlamenti politikusokkal szemben való ilyen téves, következetlen vagy gerinctelen viselkedés egyfelől megszüli a „baloldali" kommunizmust, másfelől pedig bizonyos fokig jogosulttá teszi annak létét. Serrati elvtársnak nyilvánvalóan nincs igaza, amikor

Turati képviselőt „következetlenséggel" vádolja („Comunismo", 3. sz.), holott éppen az Olasz Szocialista Párt következetlen, amikor olyan opportunista parlamenti politikusokat, mint Turati és társai, megtűr soraiban.

. . . Meg kell érteni, hogy merőben téves az a taktika, amely eleve kizárja, hogy Szovjet-Németország (ha hamarosan német szovjetköztársaság keletkeznék) bizonyos időre elismerje a versailles-i szerződést és alávesse magát ennek a szerződésnek. Ebből nem következik, hogy a „függetleneknek" igazuk volt, hogy akkor, amikor Scheidemannék ültek a kormányban, amikor Magyarországon még nem dőlt meg a Tanácshatalom, amikor még nem volt kizárva az a lehetőség, hogy egy bécsi szovjetforradalom segítséget fog nyújtani Tanács-Magyarországnak — *hogy az akkori viszonyok között* a versailles-i béke aláírását követelték . . .

Most azonban a helyzet nyilvánvalóan olyan, hogy a németországi kommunistáknak nem szabad megkötniük a kezüket és a kommunizmus győzelme esetére a versailles-i béke kötelező és feltétlen elvetését ígérniük. Ez ostobaság. Azt kell modnani: a Scheidemannok és a kautskysták az árulások egész sorát követték el, amelyek megnehezítették (részben egyenesen meghiúsították) a Szovjet-Oroszországgal és Tanács-Magyarországgal való szövetség ügyét . . .

Lenin Művei. 31. köt. 54—55., 65. old.

„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Kiegészítés. II. fejezet: A kommunisták és a független Németországban.

. . . A „Németországi Független Szociáldemokrata Párt" jelenlegi vezéreinek igazi mivolta (azoké a vezéreké, akikről helytelenül mondják azt, hogy már elvesztették minden befolyásukat, s akik valójában még veszedelmesebbek a proletariátusra nézve, mint a magyar szociáldemokraták, akik kommunistáknak nevezték magukat és „támogatást" ígértek a proletariátus diktatúrájának) ismételten megnyilvánult a német Kornyilov-kaland, azaz Kapp és Lüttwitz úr államcsínyje idején.* . . . Ezek az urak egyáltalán nem képesek forradalmárok módjára gondolkozni és ítélni. Ezek siránkozó kispolgári demokraták, akik ezerszerte veszedelmesebbek a proletariátusra nézve, ha a szovjethatalom és a proletárdiktatúra hívének nyilvánítják magukat, mert valójában minden nehéz és veszedelmes percben elkerülhetetlenül árulást fognak elkövetni . . . mégpedig abban a „legőszintébb" meggyőződésben, hogy segítenek a proletariátusnak! Hiszen a magyar szociáldemokraták, akik kommunistáknak keresztelkedtek át, szintén

* Rendkívül érthetően, röviden és pontosan, marxista módon világítja meg ezt egyebek közt az osztrák kommunista párt kitűnő újsága, a „Vörös Zászló", 1920. március 28-i és 30-i számában („Die Rote Fahne", Wien 1920, 266. és 267. szám; L. L. „Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution") („A német forradalom új szakasza". — *Szerk.*).

„segíteni" akartak a proletariátusnak, amikor gyávaságból és jellemtelenségből a Tanácshatalom helyzetét Magyarországon reménytelennek tartották és siránkozni kezdtek az antant-tőkések és az antanthóhérok ügynökei előtt . . .

Lenin Művei. 31. köt. 103. old.

Az agrárkérdésről szóló tézisek tervezete. (A Kommunista Internacionálé II. kongresszusára.) 1920 június eleje.

6. A forradalmi proletariátusnak haladéktalanul és feltétlenül el kell koboznia a földesurak és nagybirtokosok, vagyis az olyan személyek minden földjét, akik a tőkésországokban, közvetlenül vagy farmerjeik révén, a bérmunkaerő és a környékbeli kisparasztság (részben gyakran a középparasztság) rendszeres kizsákmányolásához folyamodnak, egyáltalában nem vesznek részt a fizikai munkában, nagyrészt a feudális urak utódaiból kerülnek ki (a nemesek Oroszországban, Németországban, Magyarországon, a restaurált seigneurök Franciaországban, a lordok Angliában, az egykori rabszolgatartók Amerikában), vagy a különösen meggazdagodott finánctőkésekhez, illetőleg a kizsákmányolók és munkakerülők e két csoportjának keverékéhez tartoznak. . .

Lenin Művei. 31. köt. 153. old.

A nemzeti és gyarmati kérdésről szóló tézisek tervezete. (A Kommunista Internacionálé II. kongresszusára.) 1920. június 1.

7. A föderáció átmeneti forma a különböző nemzetek dolgozóinak teljes egységéhez. A föderáció célszerűsége már a gyakorlatban is megmutatkozott, mind az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság más szovjet köztársaságokhoz (a múltban a magyar, a finn és a lett, jelenleg az azerbajdzsán meg az ukrán szovjet köztársasághoz) való viszonyában, mindpedig az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaságon belül azoknak a nemzetiségeknek irányában, amelyeknek azelőtt nem volt sem állami létük, sem önkormányzatuk (például az 1919-ben, illetőleg 1920-ban az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság kebelében megalakult baskír és tatár autonóm köztársaság).

8. A Kommunista Internacionálé feladata ebben a tekintetben részint ezeknek a szovjetrendszer és a szovjetmozgalom alapján keletkező új föderációknak továbbfejlesztése, részint tapasztalataiknak tanulmányozása és ellenőrzése . . .

Lenin Művei. 31. köt. 141. old.

Tézisek a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának alapvető feladatairól. 1920. július 4.

...A szokatlanul gyorsan növekvő nemzetközi kommunista mozgalomban két hiba, illetőleg gyengeség tűnt fel. Az egyik — amely igen komoly és a proletárfelszabadulás ügyének sikere szempontjából óriási közvetlen veszedelmet jelent — abban rejlik, hogy a II. Internacionálé régi vezéreinek és régi pártjainak egy része, részint félig-meddig öntudatlanul engedve a tömegek kívánságának és nyomásának, részint tudatosan becsapva a tömegeket, hogy továbbra is megtarthassa a burzsoázia ügynökének és szekértolójának szerepét a munkásmozgalmon belül, kijelenti, hogy feltételesen, sőt feltétlenül csatlakozik a III. Internacionáléhoz, holott a valóságban egész gyakorlati párt- és politikai munkájában megmarad a II. Internacionálé színvonalán. A dolgok ilyetén állása teljesen megengedhetetlen, mert egyenesen a züllés elemeit viszi be a tömegekbe, aláássa a III. Internacionálé tekintélyét és ugyanolyan árulások megismétlődésével fenyeget, mint amilyen a magyarországi szociáldemokraták árulása volt, akik sebtében kommunistákká keresztelkedtek át ...

Lenin Művei. 31. köt. 180—181. old.

A Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételei. 1920 július.

. . . Bizonyos körülmények között a Kommunista Internacionálét az a veszedelem fenyegetheti, hogy felhígítják ingadozó és felemás csoportok, amelyek még nem szakítottak a II. Internacionálé ideológiájával.

Ezenkívül néhány nagy pártban (Olaszország, Svédország), amelynek többsége a kommunizmus álláspontján van, mindeddig megmaradt egy jelentékeny reformista és szociálpacifista szárny, amely csak lesi a pillanatot, hogy újra felüthesse fejét, megkezdje a proletárforradalom aktív szabotálását és ezzel segítséget nyújtson a burzsoáziának és a II. Internacionálénak.

Egyetlen kommunistának sem szabad elfelejtenie a Magyar Tanácsköztársaság tanulságait. A magyar kommunistáknak a reformistákkal való egyesüléséért drágán fizetett a magyar proletariátus.

Erre való tekintettel a II. világkongresszus szükségesnek tartja, hogy teljesen pontosan megállapítsa azokat a feltételeket, amelyekhez új pártok felvételét köti, továbbá, hogy figyelmeztesse a Kommunista Internacionálébe már felvett pártokat a rájuk háruló kötelezettségekre . . .

Lenin Művei. 31. köt. 202—203. old.

Beszéd a Kommunista Internacionálé II. kongresszusán a Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételeiről. 1920. július 30.

. . . Azután az agrárkérdés következik. Itt Crispien különösen tűzbe jött és kispolgáriasságot szeretett volna ránk bizonyítani; a kisparasztságért tenni valamit a nagy földbirtokosok rovására, ez, úgymond, kispolgári dolog. A nagybirtokosokat ki kell sajátítani, a földet pedig át kell adni a szövetkezeteknek. Ez — vaskalapos álláspont. Még a magasan fejlett országokban, köztük Németországban is éppen elég a latifundium, és vannak olyan földek, amelyeket nem nagykapitalista, hanem félfeudális módon művelnek meg; ez utóbbiakból van mit kihasítani a kisparasztok számára, anélkül hogy ez a gazdaság ártalmára volna. A nagyüzemi termelést meg lehet tartani és emellett mégis lehet adni a kisparasztoknak valamit, ami számukra igen lényeges. Sajnos, erre nem gondolnak, márpedig a gyakorlatban meg kell csinálni; különben hibát követünk el. Ezt bizonyítja például Vargának (a Magyar Tanácsköztársaság idején az Országos Népgazdasági Tanács népbiztosának) a könyve, aki azt írja, hogy a proletárdiktatúra megvalósítása majdnem semmit sem változtatott meg a magyar faluban, hogy a napszámosok semmit sem vettek észre, a kisparasztság pedig semmit sem kapott. Magyarországon nagy latifundiumok vannak, Magyarországon nagy földterületeken gazdálkodnak félfeudális módon. Mindig akadnak és kell is hogy akadjanak a nagybirto-

koknak olyan részei, amelyekből lehet valamit adni a kisparasztoknak, esetleg nem tulajdonba, de bérletbe, hogy a kisparcellás parasztnak is jusson valami az elkobzott birtokból. Különben a kisparaszt észre sem veszi a különbséget a korábbi viszonyok és a szovjetdiktatúra között. Ha a proletár államhatalom nem ezt a politikát fogja folytatni, akkor nem maradhat fenn...

Lenin Művei. 31. köt. 249—250. old.

Az Olasz Szocialista Pártban folyó harcról. 1920. november 4.

... *Nem lehet* győzni a proletárforradalomban, *nem lehet* a proletárforradalmat megvédelmezni, ha sorainkban reformisták, mensevikek vannak. Ez elvi szempontból teljesen világos. Szemléltető módon igazolják ezt mind az oroszországi, mind a magyarországi tapasztalatok. Ez a szempont döntő jelentőségű. Ezzel a veszedelemmel a szakszervezetek, a szövetkezetek, a városi képviselőtestületek stb. „elvesztésének" vagy kudarcának, hibáinak, csődjének veszélyét összehasonlítani egyszerűen nevetséges és nemcsak nevetséges, hanem bűn. Aki olyan megfontolások miatt, hogy nem lesznek-e zökkenők Milánó községi gazdaságában stb., a forradalom egész sorsát kockáztatja, az teljesen elvesztette a fejét, az egyáltalán nem érti a forradalom alapvető feladatait, az egyáltalán nem képes annak győzelmét előkészíteni.

Mi Oroszországban ezernyi hibát követtünk el és ezerszer láttunk csődöt, vallottunk kudarcot stb. a szövetkezetekben, a városi önkormányzatokban, a szakszervezetekben stb. dolgozó újoncok és arra nem alkalmas emberek ügyetlensége következtében. Nem kételkedünk abban, hogy más, előrehaladottabb népek *kevesebb* ilyen hibát követnek majd el. Mi azonban e hibák ellenére is elértük azt, ami a legfőbb: a proletariátus kivívta a hatalmat. És ezt a hatalmat három éven át megvédtük.

Azok a hibák, amelyekre Serrati elvtárs utal, részletek, amelyeket milliószor könnyebben lehet jóvátenni, mint azt a „hibát", amely megengedi, hogy a mensevikek szabotálják a forradalmat és meghiúsítsák magát a forradalmat. Ez magától értetődik. Ezt szemléltetően megmutatta Magyarország. Ezt igazolták a mi tapasztalataink is, mert hiszen a proletárhatalom három éve alatt Oroszországban *sokszor* voltunk olyan nehéz helyzetben, hogy a szovjetrendszer *biztosan* megbukott volna, ha a mensevikek, a reformisták, a kispolgári demokraták megmaradtak volna pártunkban, vagy többé-kevésbé jelentékeny számban akár az olyan központi szovjetintézményekben is, mint például a Központi Végrehajtó Bizottság.

. . . *Nem lehet* a forradalomban győzni, ha a vezetők az események minden nehéz fordulatánál ingadozást, tétovázást, a tisztségekről való lemondást fognak tapasztalni „saját" embereik között, a vezető tisztségekben levők között, a „vezérek" között. Serrati elvtárs számára talán hasznos lesz, ha megtudja, hogy 1917 szeptember végén, amikor az orosz mensevikek-

nek és eszereknek a burzsoáziával való szövetsége politikailag nyilvánvalóan megbukott, éppen a mi eszereink, Csernov pártja, írták lapjukban: „A bolsevikok kötelesek lesznek kormányt alakítani... És ne tegyenek hasztalan kísérleteket arra, hogy sebtiben összetákolt elméletek mögé bújjanak, amelyek szerint lehetetlen a hatalmat megragadniuk. Ezeket az elméleteket a demokrácia nem fogja elfogadni. Ugyanakkor a koalíció híveinek teljes támogatást kell számukra biztosítani"...

Ha a forradalmi munkások az efféle kijelentések jóhiszeműségében hinnének, éppen olyan végzetes hibát követnének el, amilyen végzetes hiba volt hinni a magyar turatistáknak, akik segítséget ígértek Kun Bélának, beléptek a kommunista pártba és mégis kiderült, hogy a forradalom szabotálói, akik ingadozásaikkal a forradalom vesztét okozták.

...Ha a Reggio Emiliában 1920. október 11-én megtartott kongresszus* valamennyi résztvevőjét kizárnák a pártból, ez nem gyengítené, hanem erősítené a pártot, mivel az ilyen „vezérek" csak arra képesek, hogy „magyar módra" tönkretegyék a forradalmat, *még akkor is, ha lojálisak maradnak.* A fehérgárdisták és a burzsoázia még a teljesen „lojális" szocialisták, szociáldemokraták stb. tétovázását, ingadozását, kételyeit, határozatlanságát stb. is ki tudják használni.

...Elvtársak, olasz munkások! Ne feledkezzetek meg a forradalmak történetének tanulságairól, Orosz-

* Reggio Emiliában Turati vezetésével az olasz reformista szocialisták tartottak külön frakciós kongresszust. — *Szerk.*

ország és Magyarország 1917—20-as tanulságairól. Olaszországban a proletariátus óriási csaták, roppant nehézségek, roppant áldozatok előtt áll. Ezeknek a csatáknak a kimenetelétől, a munkástömegek egybeforrottságától, fegyelmezettségétől, odaadásától függ a győzelem a burzsoázia fölött, a proletariátus hatalomra jutása és a szovjet köztársaság megszilárdulása Olaszországban. Olaszország és a világ minden országának burzsoáziája minden lehetőt meg fog tenni, minden gonosztettre és barbárságra kész lesz, hogy ne engedje át a proletariátusnak a hatalmat, hogy megdöntse annak hatalmát. A reformistáknak és mindazoknak ingadozása, tétovázása és határozatlansága, akik részt vettek a Reggio Emiliában 1920. október 11-én megtartott kongresszuson, elkerülhetetlen, mivel az ilyen emberek, még ha sokan közülük becsületesek is, ingadozásaikkal mindenkor, minden országban tönkretették a forradalmat. Az ilyen emberek tették tönkre a forradalmat (az első forradalmat, jön utána a második. . .) Magyarországon, és tönkretették volna Oroszországban is, ha nem váltottuk volna le őket egytől-egyig minden felelős tisztségről és nem vette volna körül őket a proletár bizalmatlanság, éberség és felügyelet bástyafala.

Olaszország dolgozó és kizsákmányolt tömegei a forradalmi proletariátust fogják követni. A győzelem végeredményben a forradalmi proletariátusé lesz, mivel a forradalmi proletariátus ügye az egész világ munkásainak az ügye, mivel a jelenlegi imperialista háborúktól, a már készülő újabb imperialista háborúktól, a tőkés rabszolgaság és elnyomás szörnyűségeitől

nincs más szabadulás, mint a szovjet-, a munkásköztársaság.

Lenin Művei. 31. köt.
394—395., 400—402. old.

Beszéd a vas- és fémmunkások moszkvai nagykonferenciáján. 1921. február 4.

. . . Ránk fegyveres ellenség leselkedik, és hogy le ne teríts bennünket, helyes kapcsolatot kell létrehoznunk a munkások és a parasztok között.

. . . A munkásosztály három év alatt legyengült, a parasztok pedig igen nehéz tavasznak néznek elébe. De segítsenek önök nekünk a vetési kampány végrehajtásában, az összes földek bevetésében, akkor majd legyűrjük a nehézségeket.

Magyarországon a parasztok nem segítették a magyar munkásokat, és a földbirtokosok hatalmába kerültek.

Ilyen választás előtt állnak az elvtársak. Hogyan lehet kijutni ebből a nehéz helyzetből? — Minden erőnkkel támogatni kell a vetési kampányt, rá kell mutatni minden hibára és ki kell javítani ezeket a hibákat, különben a nehézségeket nem fogjuk legyűrni.

Lenin Művei. 32. köt. 104., 106. old.

Lenin levele Zinovjevhez, a Komintern elnökéhez. 1921. július 7.

Zinovjev elvtársnak, azzal a kéréssel, hogy közölje a tegnapi bizottság tagjaival.

Tisztelt elvtársak!

Közlik velem, hogy a bizottságban a magyar — helyesebben: egyes magyar kommunisták ellen irányuló tegnapi szavaim elégedetlenséget keltettek. Ezért sietek írásban közölni Önökkel: amikor én magam emigráns voltam (több mint tizenöt éven át), én is többször „túlságosan baloldali" álláspontot foglaltam el (mint most látom). 1917 augusztusában szintén emigráns voltam és pártunk Központi Bizottságához túlságosan „baloldali" javaslatot nyújtottam be, amelyet szerencsére simán elutasítottak. Természetes, hogy az emigránsok gyakran „túlságosan baloldaliak". Távol állt és távol áll tőlem az a gondolat, hogy ezért szemrehányást tegyek olyan kiváló, önfeláldozó, hűséges és érdemes forradalmároknak, mint amilyenek a mindnyájunk által, az egész Kommunista Internacionálé által nagyra becsült magyar emigránsok.

Kommunista üdvözlettel
Lenin

1921. VII. 7.

A Párttörténeti Intézet Archívuma.
BN 559/1965.

A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán részt vett német, lengyel, csehszlovák, magyar és olasz kuldöttség értekezletén elhangzott beszédek vázlata. 1. beszédvázlat. 1921. július 11. előtt.

1. „Közép-Európa" gazdasági alapjai.
   Európa „balkanizálása".
\+ Katonai megfontolások néhány közép-európai állam forradalmának koordinálása mellett.
   (Etwa*: Németország + Csehszlovákia + Olaszország)
   A koordináció nehézsége és a „tét" nagysága.
2. > alapos előkészítés = a *Kommunista Internacionálé* III. kongresszusának *lényege.*
   Vannak kommunista pártok. De ma még nem. Ne kövessünk el „baloldali ostobaságokat". Körültekintőbben felkészülni.
   Az 1921 márciusi hibák *Németországban.*
3. Minél „opportunusabban" ma, annál biztosabban holnap (*megint* vagy *még*) összegyűjtjük a tömegeket.
4. Miért van ez így? 1921 március. Németországban
   Csehszlovákia
   Olaszország
5. Összehasonlítás Oroszországgal.
   1917. április 4.

* Körülbelül. — *Szerk.*

1917. április 21.

A KB 1917. április 21-i határozata.

6. Ne féljünk megmondani, hogy Moszkvából *más* emberként tértünk vissza, óvatosabbak, megfontoltabbak, opportunusabbak, „jobboldalibbak" lettünk.

   Ez = az egyetlen helyes stratégia.

7. A római megmozdulás.

   (július 7.)

   hivatalnok-sztrájkok Berlinben — *Drei*

   textiles sztrájk Lille-ben — *Tatsachen**

8. Il faut reculer pour mieux sauter.**

9. Talán *holnap*. Talán *2—3* hónap múlva.

   Talán 2—3 *év* múlva.

10. „Baloldali ostobaságok" és *árulás* holnap.

11. Nem idegeskedni, nem félni attól, hogy „elkésnek". E félelem ostoba és ártalmas volta.

    NB: *Kun Béla* találó megjegyzése.

    Lehet „fékezni" az „akció" tekintetében egyik vagy másik pillanatban, *de engesztelhetetlennek* kell lenni a *forradalmi* progagandában.

12. Segíteni az OSZFSZK-nak??

    Das Element das Krieges ist die Gefahr.***

    politikai

    katonai — veszély

    gazdasági — *nálunk*

* — Három tény. — Lenin e szavakat a kéziratban áthúzta. — *Szerk.*

** — Hátrálni kell ahhoz, hogy nagyobbat ugorhassunk. — *Szerk.*

*** — A háborúnak eleme a veszély. — *Szerk.*

Mivel lehet nekünk „segíteni"?

13. Összegezés:

(1) (α) Egyhangúlag mindenki: *mintegy elölről*, új módon.

(2) (β) m e g f o n t o l t a b b a n a t ö m e g e k *f e l é*.

(3) (α) alaposabb előkészítés.

(4) (β) néhány közép-európai állam koordinálása.

Etwa 3: *Németország + Csehszlovákia + Olaszország*.

(γ) felismerni és nem félni bevallani a baloldali Fehler*, hogy *h o l n a p* ne kövessünk el *á r u l á s t*, és hogy holnap *b i z o n y o s a n g y ő z z ü n k!!*

Lenin Összes Művei. 5. kiad. 44. köt. 455—457. old. (oroszul).

A Kommunista Internacionálé III. kongresszusa. 8. Beszéd a német, a lengyel, a csehszlovák, a magyar és az olasz küldöttség tagjainak értekezletén. 1921. július 11.

Tegnap a „Pravdá"-ban olvastam néhány jelentést, amelyek meggyőztek arról, hogy a támadás pillanata talán közelebb van, mint a kongresszuson feltételeztük, — ami miatt egyébként a fiatal elvtár-

* — Hibákat. — *Szerk.*

sak olyan rohamot intéztek ellenünk. De ezekről a jelentésekről később szólok majd, most viszont csak annyit mondok, hogy minél közelebb van az általános offenzíva, annál „opportunusabban" kell cselekednünk. Önök most mindannyian hazatérnek, s elmondják a munkásoknak, hogy megfontoltabbak lettünk, mint voltunk a III. kongresszus előtt. Önöket ne zavarja ez, önök mondják meg, hogy mi hibákat követtünk el, és most óvatosabban akarunk eljárni; ezzel tömegeket hódítunk megunknak a szociáldemokrata és a független szociáldemokrata pártoktól, olyan tömegeket, amelyeket az események egész menete objektíve felénk sodor, de amelyek félnek tőlünk. A saját példánkon szeretném megmutatni, hogy óvatosabban kell eljárnunk.

A háború elején mi, bolsevikok, csak egy jelszót ismertünk el — polgárháború, mégpedig kíméletlen polgárháború. Árulóként bélyegeztünk meg mindenkit, aki nem foglalt állást a polgárháború mellett. De amikor 1917 márciusában visszatértünk Oroszországba, teljesen megváltoztattuk álláspontunkat. Amikor visszatértünk Oroszországba, s beszéltünk a parasztokkal és a munkásokkal, láttuk, hogy ők valamennyien a haza védelmének hívei, de természetesen merőben más értelemben, mint a mensevikek, és ezeket az egyszerű munkásokat és parasztokat nem nevezhettük csirkefogóknak és árulóknak. Azt mondtuk akkor, hogy ez „jóhiszemű honvédelem". Erről az egész kérdésről nagy cikket akarok írni, s közzé akarom tenni az összes anyagokat. Április 7-én közzétettem a téziseket, amelyekben azt mondtam: óva-

tosság és türelem*. Eredeti álláspontunk a háború elején helyes volt, akkor az volt a fontos, hogy megteremtsünk egy határozott, elszánt derékhadat. Későbbi álláspontunk ugyancsak helyes volt. Akkor abból indultunk ki, hogy meg kell nyernünk a tömegeket. Akkor már elleneztük az Ideiglenes Kormány haladéktalan megdöntésének gondolatát. Azt írtam: „Meg kell döntenünk a kormányt, mivel oligarchikus, nem pedig népi kormány, mivel nem adhat nekünk sem kenyeret, sem békét. De nem lehet azonnal megdöntenünk, mivel a munkás-szovjetekre támaszkodik és egyelőre még élvezi a munkások bizalmát. Mi nem vagyunk blanquisták, mi nem akarunk a munkásosztály kisebbségével kormányozni a többség ellen".** A kadetok, akik ravasz politikusok, rögtön észrevették, hogy ellentmondás van régebbi és új álláspontunk között, s képmutatónak neveztek bennünket. De mivel ugyanakkor elmondtak bennünket kémeknek, árulóknak, csirkefogóknak és német ügynököknek is, az előbbi elnevezésnek már nem volt hatása senkire. Április 20-án megtörtént az első válság. Miljukovnak a Dardanellákról szóló jegyzéke leleplezte a kormány imperialista jellegét. Ezután a felfegyverzett katonatömegek felvonultak a kormányépülethez és megdöntötték Miljukovot. Élükön bizonyos Linde, egy pártonkívüli állt. Ezt a megmozdulást nem a párt szervezte. Ezt a megmozdulást akkor a következőképpen jellemeztük: valamivel több, mint fegyveres tüntetés, valamivel kevesebb, mint fegy-

* Lásd Lenin Művei. 24. köt. 3—8. old. — *Szerk.*

** Uo. 22. old. — *Szerk.*

veres felkelés. Április 22-i konferenciánkon a baloldali irányzat követelte a kormány haladéktalan megdöntését. A Központi Bizottság ezzel szemben állást foglalt a polgárháború jelszava ellen, s összes vidéki agitátorainkat utasítottuk, hogy cáfolják meg azt a lelkiismeretlen hazugságot, hogy a bolsevikok polgárháborút akarnak. Április 22-én azt írtam, hogy „a »le az Ideiglenes Kormánnyal« jelszó most azért nem helyes, mert a népnek a forradalmi proletariátust támogató szilárd . . . többsége nélkül ez a jelszó frázis, vagy objektíve kalandor jellegű kísérletekre vezet"*.

Nem féltünk attól, hogy ellenségeink füle hallatára „kalandornak" nevezzük baloldali túlzóinkat. A mensevikek örömujjongásban törtek ki emiatt, s azt mondogatták, hogy csődbe jutottunk. De mi azt mondtuk, hogy aki csak egy kicsit is, szikrányival is baloldalibb akar lenni a Központi Bizottságnál, az ostobaságot művel, s aki baloldalibb a Központi Bizottságnál, az már el is vesztette egyszerű józan eszét. Nem engedjük megfélemlíteni magunkat azzal, hogy az ellenség örül a baklövéseinknek.

Ma számunkra az az egyetlen stratégia, hogy erősebbek legyünk, s ennek alapján okosabbak, körültekintőbbek, „opportunusabbak", és ezt meg kell mondanunk a tömegeknek. De miután megfontoltságunk révén megnyertük a tömegeket, utána a támadás taktikáját alkalmazzuk, mégpedig e szó legszigorúbb értelmében.

Lenin Összes Művei. 5. kiad. 44. köt. 57—59. old. (oroszul).

* Lásd Lenin Művei. 24. köt. 205. old. — *Szerk.*

V

A FEHÉRTERROR ÉS AZ ELLENFORRADALMI RENDSZER ELLENI HARC IDEJÉRŐL

Beszéd a Moszkvai Szovjet ünnepi ülésén a III. Internacionálé első évfordulója alkalmából. 1920. március 6.

. . . Az eddigi tapasztalatok után, az Oroszországban, Finnországban és Magyarországon történtek után, a demokratikus köztársaságokban, Németországban szerzett egyévi tapasztalat után már nem lehet fellépni és elmefuttatásokat írogatni a központi hatalom, a diktatúra és az akarategység ellen, amire azért van szükség, hogy egybeforrjon a proletariátus élenjáró része, hogy a hatalom szilárd birtokában fejlessze és új alapra állítsa az államot. A demokrácia végképp leleplezte önmagát; ezért szaporodtak meg feltartóztathatatlanul minden országban különböző formákban a szovjethatalomért, a proletariátus diktatúrájáért indított kommunista mozgalom erősödésének jelei . . .

Lenin Művei. 30. köt. 425. old.

Levél P. M. Kerzsencevnek. 1922. április 13.

Kerzsencev elvtárs!

Nagyon kérem, részesítse a legteljesebb bizalomban és *mindennemű* támogatásban Kun Béla elvtár-

sat és családját, hogy be tudjanak rendezkedni Stockholmban, s biztosítva legyen számukra a pihenés és a gyógykezelés (amire Kun Béla *nagyon* rászorul) és minden egyéb.

Sokszor üdvözlöm!

Az Ön Leninje

Leninszkij Szbornyik. XXXVI. köt. 473. old.

Beszéd az uveg- és porcelánipari munkások összoroszországi kongresszusán. 1920. április 20.

... Angliának arra az indítványára, hogy legyünk emberségesek Gyenyikin tengerbe szorított katonáihoz, azt feleltük, hogy készek vagyunk megkegyelmezni a krími fehérgárdisták életének, ha az antant is emberséges lesz a legyőzött magyar kommunistákhoz, s kiengedi őket Szovjet-Oroszországba. Nekünk nem kell ezeknek a krími fehérgárdistáknak a vére, bennünk nem él bosszúvágy. Jegyzékünkre azonban nem kaptunk választ az angol kormánytól, amely Lengyelország fellépése* miatt, úgy látszik, nem siet a válasszal ...

Lenin Művei. 31. köt. 112—113. old.

* 1920 áprilisában indult meg az antant harmadik hadjárata keretében a burzsoá Lengyelország támadása Szovjet-Oroszország ellen. — *Szerk.*

„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. X. fejezet: Néhány következtetés. 1920 május.

. . . A kommunizmus a társadalmi életnek kivétel nélkül minden területéből „kicsírázik", hajtásai megvannak kivétel nélkül mindenütt, a „ragály" (ha a burzsoázia és a burzsoá rendőrség által oly kedvelt és számunkra „legkellemesebb" hasonlatot akarjuk használni) igen tartósan hatolt be a szervezetbe és átitatta az egész szervezetet. Ha az egyik kijáratot különös gonddal „betömik", akkor a „ragály" talál magának más, néha teljesen váratlan kivezető utat. Az élet eléri, amit akar. Hadd tobzódjék a burzsoázia, hadd dühöngjön az eszeveszettségig, hadd vesse el a sulykot, kövessen el ostobaságokat, álljon előre boszszút a bolsevikokon és igyekezzék (Indiában, Magyarországon, Németországban stb.) lemészárolni a holnapi vagy a tegnapi bolsevikok újabb százait, ezreit, százezreit: amikor a burzsoázia így jár el, csak azt teszi, amit a történelem által pusztulásra ítélt minden osztály tett. A kommunistáknak tudniuk kell, hogy a jövő mindenesetre az övék és ezért a nagy forradalmi harcban a legnagyobb szenvedélyességet a burzsoázia eszeveszett kapkodásainak leghidegvérűbb és legjózanabb figyelembevételével párosíthatjuk (és kell is párosítanunk). Az orosz forradalmat kegyetlenül elfojtották 1905-ben; az orosz bolsevikok 1917 júliusában vereséget szenvedtek; Scheidemann-nak és Noskénak a burzsoáziával és a monarchista tábornokokkal együttesen kifőzött mesteri provokációja és ügyes

manőverei útján több mint 15 000 német kommunistát mészároltak le; Finnországban és Magyarországon dühöng a fehérterror. A kommunista mozgalom azonban minden esetben és minden országban egyre jobban acélosodik és nő; gyökereit oly mélyre ereszti, hogy az üldözések nem gyengítik, hanem fokozzák erejét. Ahhoz, hogy biztosabban és határozottabban haladjunk a győzelem felé, csak egy hiányzik: az, hogy minden ország minden kommunistája mindenütt és teljesen átgondolt módon felismerje, hogy taktikájában a lehető legnagyobb mértékben *rugalmasnak* kell lennie. A nagyszerűen fejlődő kommunista mozgalom, különösen az előrehaladott országokban, most ennek a felismerésnek és annak a képességnek van híján, hogy ezt a felismerést gyakorlatilag alkalmazza . . .

Lenin Művei. 31. köt. 93—94. old.

Levél az angol munkásokhoz.
1920. május 30.

. . . Küldöttségük* egyes tagjai csodálkozva kérdezősködtek nálam a vörös terror felől, afelől, hogy Oroszországban nincs sajtószabadság, gyülekezési szabadság, hogy üldözzük a mensevikeket és a mensevik munkásokat stb. Én azt feleltem, hogy a terrorban az

* Az Angol Munkáspárt (Labour Party) és a szakszervezetek egyesült kongresszusának határozata értelmében egy küldöttség látogatta meg Szovjet-Oroszországot, hogy tanulmányozza az ország gazdasági és politikai helyzetét. — *Szerk.*

igazi bűnösök Anglia imperialistái és „szövetségeseik", akik fehér terrort gyakoroltak és gyakorolnak Finnországban, Magyarországon, Indiában meg Írországban, akik támogatták és támogatják Jugyenyicset, Kolcsakot, Gyenyikint, Piłsudskit meg Vrangelt. A mi vörös terrorunk a munkásosztály védelme a kizsákmányolókkal szemben, a kizsákmányolók ellenállásának elnyomása, akiknek az eszerek, a mensevikek és elenyészően csekély számban a mensevik munkások pártját fogják. A sajtószabadság és a gyülekezési szabadság a polgári demokráciában a gazdagok szabadsága arra, hogy összeesküdjenek a dolgozók ellen, a tőkések szabadsága arra, hogy felbéreljék és lepénzeljék az újságokat . . .

Lenin Művei. 31. köt. 136—137. old.

„Kommunizmus. A Kommunista Internacionálé folyóirata a délkelet-európai országok számára" (német nyelven). Bécs, az 1920. február 1-i 1—2. számtól az 1920. május 8-i 18. számig. 1920. június 12.

A fenti címmel Bécsben megjelenő pompás folyóirat nagyon sok érdekes anyagot közöl az Ausztriában, Lengyelországban és más országokban folyó kommunista mozgalom fejlődéséről, ezenkívül ismerteti a nemzetközi mozgalom eseményeit és cikkeket közöl Magyarországról, Németországról, a közös fel-

adatokról és a taktikáról stb. De van egy fogyatékossága, amely már futólagos átnézésnél is rögtön szembetűnik, s amelyet nem lehet megjegyzés nélkül hagyni. Ez a fogyatékosság abban rejlik, hogy kétségtelen tünetei észlelhetők benne a „baloldaliságnak, a kommunizmus ama gyermekbetegségének", amelyben a folyóirat szenved, és amelynek a Petrográdban nemrégiben megjelent kis brosúrát szenteltem.

Ennek a betegségnek a „Kommunizmus" című pompás folyóiratban észlelhető három tünetét szeretném röviden nyomban megemlíteni. A 6. szám (1920. III. 1.) G. L. elvtárs* „A parlamentarizmus kérdéséhez" című cikkét közli, amelyet a szerkesztőség vitacikknek nevez és amelyet (szerencsére) egyenesen visszautasít, vagyis kijelenti, hogy B. K. elvtárs**, „A parlamenti bojkott megvalósításának kérdéséhez" című cikk (1920. V. 8. 18. sz.) szerzője nem ért vele egyet.

G. L. cikke nagyon baloldali és nagyon rossz. A marxizmus ebben a cikkben tisztán névleges; a „védekező" és „támadó" taktika megkülönböztetése kiagyalt; a pontosan meghatározott történelmi helyzeteket nem elemzi konkrétan; a leglényegesebbet (azt, hogy meg kell hódítani és meg kell tanulni meghódítani minden munkaterületet és intézményt, ahol a burzsoázia befolyást gyakorol a tömegekre stb.) nem veszi figyelembe.

A 14. számban (1920. IV. 17.) B. K. elvtárs a „Németországi események" című cikkben bírálja a

* Lukács György. — *Szerk.*

** Kun Béla. — *Szerk.*

Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának 1920. III. 21-i kijelentését, amelyet én is bírálok fentebb említett brosúrámban. De kritikánk jellege gyökeresen különböző. B. K. elvtárs olyan Marx-idézetek alapján bírál, amelyek az adott helyzettől eltérő helyzetre vonatkoznak, teljesen elveti a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának taktikáját és teljesen megkerüli azt, ami a legfontosabb. Megkerüli azt, ami a marxizmusban a leglényegesebb, ami a marxizmus élő lelke: a konkrét helyzet konkrét elemzését. Ha a városi munkások többsége a scheidemannistáktól eltolódott a kautskysták felé és a kautskysta (a helyes forradalmi taktikától „független") párton belül ennek a pártnak jobbszárnyától tovább tolódik a balszárny felé, vagyis ténylegesen a kommunizmus felé, ha a dolgok így állanak, szabad-e egyetlen kézlegyintéssel elintézni azt a feladatot, hogy átmeneti, kompromisszumos rendszabályokat vegyünk számításba az *ilyen munkások irányában?* Szabad-e figyelmen kívül hagyni, elhallgatni a bolsevikok tapasztalatát, akik 1917 áprilisában és májusában alapjában véve kompromisszumos politikát folytattak, amikor kijelentették, hogy az Ideiglenes Kormányt (Lvovot, Miljukovot, Kerenszkijt stb.) nem lehet egyszerűen megdönteni, mert hiszen még ott állnak mögöttük a munkások a szovjetekben, előbb el kell érni, hogy e munkások többségének vagy jelentős részének *nézetei megváltozzanak?*

Én azt hiszem, hogy nem szabad.

Végül, B. K. elvtársnak a „Kommunizmus" 18. számában megjelent fentebb említett cikke különösen

világosan, szemléltetően és sikerülten tárja fel azt a hibáját, hogy helyesli a parlamentek bojkottjának taktikáját a jelenlegi Európában. Hiszen a szerző, aki elhatárolja magát a „szindikalista bojkottól", a „passzív" bojkottól és külön „aktív" (hű, de „baloldali"!) bojkottot agyal ki, ezzel csodálatosan éles megvilágításba helyezi az elgondolásában rejlő hibák egész mélységét.

„Az aktív bojkott azt jelenti — írja a szerző —, hogy a kommunista párt nem elégszik meg a választásokban való részvétel ellen irányuló jelszó terjesztésével, hanem a bojkott megvalósítása érdekében ugyanolyan széles körű forradalmi agitációt fejt ki, mintha részt venne a választásokban és mintha agitációja és akciója (munkája, tevékenysége, fellépése, harca) a lehető legtöbb proletár szavazat megszerzésére irányulna" (552. old.).

Ez valósággal gyöngyszem. Ez minden kritikánál nagyobb csapást mér az antiparlamentaristákra. Se szó, se beszéd, olyan „aktív" bojkottot kisütni, „mintha" részt vennénk a választásokon!! A felvilágosulatlan és félig felvilágosult munkások és parasztok tömege komolyan részt vesz a választásokban, mert még hisznek a burzsoá-demokratikus előítéletekben, még rabjai ezeknek az előítéleteknek. Mi pedig ahelyett, hogy segítségére lennénk a felvilágosulatlan (bár néha „nagy műveltségű") nyárspolgároknak abban, hogy saját tapasztalataik alapján leküzdjék előítéleteiket, tiltakozni fogunk a parlamentben való részvétel ellen, olyan taktikának a *kieszelésével* fogunk szórakozni, amelyben nincs benne a hitvány, burzsoá ocsú!!

Bravó, bravó, B. K. elvtárs! Amikor ön az antiparlamentarizmust védelmezi, megsemmisítőbb csapást mér erre az ostobaságra, mint én a kritikámmal.

N. Lenin

Lenin Művei. 31. köt. 160—162. old.

Tézisek a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának alapvető feladatairól. 1920. július 4.

. . . Semmiképpen, semmi esetre sem szabad csupán illegális munkára szorítkoznunk, hanem legális munkát is kell folytatnunk, legyőzve ennek érdekében minden nehézséget, legális sajtóorgánumokat és legális szervezeteket alapítva a legkülönbözőbb és — szükség esetén — gyakran változó elnevezéssel. Így jár el az illegális kommunista párt Finnországban, Magyarországon, részben Németországban, Lengyelországban, Lettországban stb. Így kell eljárnia a „Világ Ipari Munkásai"-nak (IWW)* Amerikában, így kell majd eljárnia minden, jelenleg legális kommunista pártnak, ha az ügyészek üldözni méltóztatnak majd őket a Kommunista Internacionálé kongresszusainak határozatai stb. miatt.

* „Industrial Workers of the World" — 1905-ben alakult amerikai munkásszervezet. A szervezet tevékenységében jellegzetesen anarcho-szindikalista vonások voltak. Később az egész szervezet szektás csoporttá zsugorodott. — *Szerk.*

Az illegális és legális munka egybekapcsolására nemcsak azért van elvileg feltétlenül szükség, mert annak az időnek, amelyben élünk, a proletárdiktatúra előestéjének sajátosságai összességükben véve megkövetelik ezt, hanem azért is, mert feltétlenül be kell bizonyítanunk a burzsoáziának, hogy nincs és nem is lehet a munkának olyan területe és színtere, amelyet a kommunisták meg ne hódítanának, de mindenekelőtt azért, mert még mindenütt vannak a proletariátusnak — és még inkább a nem proletár dolgozó és kizsákmányolt tömegeknek — széles rétegei, amelyek még bíznak a polgári demokratikus legalitásban és amelyeknek jobb belátásra bírása számunkra a legfontosabb.

. . . A kongresszus . . . felhívja az elvtársak, különösen a latin és angolszász országokban élő elvtársak figyelmét arra, hogy az anarchisták közt a háború után az egész világon mélyreható eszmei megoszlás megy végbe a proletárdiktatúra és a szovjethatalom megítélésének kérdésében. Ennek során éppen a proletárelemek között, akiket gyakran a II. Internacionálé pártjainak opportunizmusa és reformizmusa iránt érzett teljesen jogos gyűlölet vitt az anarchizmus táborába, éppen ezek közt észlelhető különösen ezeknek az elveknek helyes felfogása, és ez a helyes felfogás annál jobban terjed, minél közelebbről ismerkednek meg Oroszország, Finnország, Magyarország, Lettország, Lengyelország és Németország tapasztalataival . . .

Lenin Művei. 31. köt. 192—193., 198. old.

Beszéd a bőripari munkások és alkalmazottak kongresszusán. 1920. október 2.

. . . Önök tudják, hogy a szövetséges imperialisták — Franciaország, Anglia, Amerika és Japán —, miután leverték Németországot, megkötik a versailles-i békét, mely mindenesetre hasonlíthatatlanul barbárabb, mint a hírhedt breszti béke, amely miatt olyan nagy hűhót csináltak. És ugyanakkor, amikor a franciák, amerikaiak és angolok világgá kürtölték, hogy ez felszabadító háború, hogy ennek a háborúnak az a célja, hogy megszabadítsa Európát és az egész világot a hunok, ahogy ők a németeket nevezték, barbárságától, hogy megszabadítsák a világot a német militarizmustól és a német császártól, kiderült, hogy a versailles-i béke felülmúl minden kegyetlenséget, amire a császár képes volt, amikor ő volt a győztes. Az angol és francia tisztek beavatkozása a gazdasági életbe valamennyi legyőzött országnak, Németországnak és az Osztrák—Magyar Birodalomhoz tartozott országoknak bebizonyítja, hogy ilyen viszonyok között élni nem lehet . . .

Lenin Művei. 31. köt. 308. old.

Beszéd a Munkás-, Paraszt- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének, az OK(b)P Moszkvai Bizottságának és a Moszkvai Városi Szakszervezeti Tanácsnak plénuma által az Októberi Forradalom harmadik évfordulója alkalmából tartott ünnepi ülésen. 1920. november 6.

. . . A kommunista mozgalom kifejlődött, megerősödött, párttá tömörült valamennyi előrehaladott országban. Ugyanakkor a nemzetközi forradalom ügye több vereséget szenvedett a kis országokban, amelyekben az óriási ragadozók segítettek a mozgalmat leverni, mint ahogyan például Németország segítette elnyomni a finnországi forradalmat, vagy ahogyan a kapitalizmus óriásai, Anglia és Franciaország, továbbá Ausztria, elnyomták a forradalmat Magyarországon. De miközben a forradalmat elnyomták, ezerszeresen növelték a forradalom elemeit saját országaikban. És most annak, hogy a harcban erőtlenek, fő oka az, hogy hátországuk nem biztos, mert a munkások és parasztok egyetlen országban sem akarnak harcolni ellenünk, mert nemcsak nálunk voltak tengerészhősök, Kronstadtban, de náluk is akadtak. . . . Ezért gyengült meg most az antant, ezért mondjuk nyugodtan, hogy nemzetközi viszonylatban biztosítva vagyunk . . .

Lenin Művei. 31. köt. 410—411. old.

Beszéd az OK(b)P Moszkvai Szervezetének aktívagyűlésén. 1920. december 6.

. . . Németország a versailles-i béke után gazdaságilag életképtelen, és nemcsak Németország életképtelen, hanem a többi legyőzött ország is, mint például Ausztria—Magyarország egykori méreteiben, jóllehet egy része a győztes államoknak jutott, a versailles-i szerződés igája alatt nem életképes . . .

Lenin Művei. 31. köt. 404. old.

A terményadóról. (Az új politika jelentősége és feltételei.) A terményadóról, a szabadkereskedelemről és a koncesszziókról c. fejezet. 1921. április 21.

. . . Az eszerek és mensevikek „nem ismerik el a terrort", mert az a szerepük, hogy a tömegeket a „szocializmus" zászlaja alatt a *fehérgárdista terrornak szolgáltassák ki.* Ezt bebizonyította a Kerenszkij-uralom és a Kornyilov-lázadás Oroszországban, a Kolcsak-uralom Szibériában, a mensevizmus Grúziában, ezt bebizonyították a II. Internacionálé és a „kétésfeles" Internacionélé* hősei Finnországban, Magyarorszá-

* Bécsben, 1921 februárjában alakult meg a II. Internacionáléból kivált centrista csoportokból. 1923-ban újból egyesült a II. Internacionáléval. — *Szerk.*

gon, Ausztriában, Németországban, Olaszországban, Angliában stb. Csak kérkedjenek a fehérgárdista terror lakájai és cinkosai, hogy ők mindenféle terrort elleneznek. Mi azonban kimondjuk a súlyos, de kétségtelen igazságot: azokban az országokban, amelyek az 1914—18-as imperialista háború után hallatlan válságon mennek keresztül, ahol széthullanak a régi kapcsolatok, kiélesedik az osztályharc — s ez a helyzet ma a világ minden országában —, bárhogy ágálnak is a képmutatók és frázishősök, a terror elkerülhetetlen. Vagy fehérgárdista, burzsoá terror amerikai, angol (Írország), olasz (fasiszták), német, magyar és egyéb mintára, vagy pedig vörös, proletár terror. Nincs középút, nincs „harmadik" út és nem is lehet . . .

Lenin Művei. 32. köt. 381. old.

A terményadóról. (Az új politika jelentősége és feltételei.) Politikai eredmények és következtetések c. fejezet. 1921. április 21.

. . . A burzsoázia valóban osztályerő, amely a kapitalizmus alatt feltétlenül uralkodik mind a monarchiában, mind a lehető legdemokratikusabb köztársaságban, és ugyancsak feltétlenül élvezi az egész világ burzsoáziájának támogatását. Ezzel szemben a kispolgárság, *azaz* a II. Internacionálé és a „kétésfeles" Internacionálé hősei a dolog gazdasági lényegénél fogva csupán az osztályerőtlenség kifejezői lehet-

nek — ez az oka ingadozásaiknak, frázisaiknak, tehetetlenségüknek. 1789-ben a kispolgárok még nagy forradalmárok lehettek; 1848-ban nevetségesek és szánalmasak voltak; 1917—21-ben pedig — tényleges szerepük szerint — a reakció undorító cinkosai, közvetlen lakájai, akárhogy hívják is őket, Csernovoknak és Martovoknak-e, vagy Kautskyknak, MacDonaldoknak és így tovább és így tovább.

Martov, aki berlini folyóiratában kijelenti, hogy Kronstadt nemcsak mensevik jelszavak jegyében zajlott le, hanem bebizonyította azt is, hogy lehetséges olyan bolsevikellenes mozgalom, amely nem szolgálja teljesen a fehérgárdisták, kapitalisták és földbirtokosok érdekeit, — példaképe az önmagába szerelmes nyárspolgári Nárcisznak. Egyszerűen hunyjunk szemet ama tény fölött, hogy a kronstadtiakat valamennyi igazi fehérgárdista üdvözölte, és hogy a bankok útján gyűjtést rendeztek Kronstadt támogatására! A Csernovokkal és Martovokkal szemben Miljukovnak van igaza, mert elárulja a fehérgárdisták *valódi* erejének, a kapitalisták és földbirtokosok erejének *valódi* taktikáját: támogassunk bárkit, még az anarchistákat is, támogassunk bármiféle szovjethatalmat, *csak* döntsük meg a bolsevikokat, *csak* hozzuk létre a *hatalom eltolódását!* Mindegy, hogy a hatalom jobbra vagy balra, a mensevikek felé vagy az anarchisták felé tolódik-e el, csak a bolsevikok kezéből vegyék el a hatalmat; a többit — a többit „mi", Miljukovok, „mi", kapitalisták és földbirtokosok „magunk" elintézzük, az anarchistákat, a Csernovokat, a Martovokat majd kipofozzuk, ahogy elintéztük Szibériában

Csernovot és Majszkijt, ahogy elintéztük Magyarországon a magyar Csernovokat és Martovokat*, ahogy elintéztük Németországban Kautskyt, Bécsben Friedrich Adlert és társait. Az igazi burzsoázia, amely érti a dolgát, minden forradalomban, minden országban nem egyszer, de százszor rászedte és elkergette ezeket a nyárspolgári Nárciszokat — mensevikeket, eszereket, pártonkívülieket. Ezt a történelem bebizonyította. Ezt tények igazolják. A Nárciszok fecsegni fognak. A Miljukovok és a fehérgárdisták pedig cselekedni fognak . . .

Lenin Művei. 32. köt. 384—385. old.

Lenin távmondata titkárának.
1921. július 19.

Annak az orvosnak, aki figyelemmel fogja kísérni Kun Béla elvtárs gyógykezelését (küldjék el Zinovjev elvtárs címére a Külügyi Népbiztosságon keresztül abba a szanatóriumba, ahol Zinovjev tartózkodik és ahová Kun Béla elvtárs is kerülni fog):

Kérem, röviden tájékoztasson Kun Béla elvtárs egészségi állapotáról, s közölje, mennyi időt vesz

* A magyar ellenforradalom első kormányáról, a Peidl-féle szociáldemokrata kormányról van szó. A Peidl-kormány a nyílt ellenforradalmi diktatúra szálláscsinálójának szerepét töltötte be. Hat napi uralom után a nyílt ellenforradalmi kormány félreállította. — *Szerk.*

igénybe a gyógykezelés, és milyen gyógykezelést javasol Ön.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Leninszkij Szbornyik. XX. köt. 358. old.

Levél Kun Bélának.
1921. december 29.

Kun Béla elvtárs!

Megkaptam levelét, amelyben Ön, mint titkárnőm közli, a Serratival foglalkozó cikkemet sürgeti.* Sajnos betegségem miatt nem foghattam hozzá a cikk megírásához annak az anyagnak az alapján, amelyet sajnos túlságosan nagy bőségben juttattak el hozzám.

A cikket minden valószínűség szerint nem tudom megírni a megjelölt határidőre.

Küldjön egy pár sort Fotyijevának arról, hogyan haladnak a dolgok, mit ír, és hogyan helyezték el a 400 most érkezett magyar kommunistát.

Lenin

Leninszkij Szbornyik. XXXVI. köt. 385—386. old.

* Lenin Serratiról nem írt külön cikket, hanem „Egy újságíró jegyzetei" című cikkében jellemzi (lásd Lenin Művei. 33. köt. 194—202. old.). — *Szerk.*

Egy újságíró jegyzetei. (Magas hegyek megmászásáról, a csüggedés káros és a kereskedelem hasznos voltáról, a mensevikekhez való viszonyról stb.) III. fejezet: A rókavadászatról; Leviről; Serratiról. 1922 február vége.

. . . A küldöttek* egyik igen nagyszámú (és „befolyásos") csoportja, sok német, magyar és olasz elvtárssal az élén, túlzottan „baloldali" és helytelenül baloldali álláspontot foglalt el és túlságosan gyakran helyettesítette az azonnali és közvetlen forradalmi cselekvésre nem nagyon kedvező helyzet józan mérlegelését vörös zászlócskák buzgó lengetésével . . .

. . . A mindennapi életben átalakítani a pártmunka *típusát*, megváltoztatni a megszokott dolgokat, elérni azt, hogy a párt a forradalmi proletariátus élcsapatává váljon s ne távolodjon el a tömegektől, hanem egyre jobban és jobban közeledjen hozzájuk, forradalmi öntudatra nevelje és forradalmi harcra mozgósítsa őket, — ez a legnehezebb, de egyben a legfontosabb. Ha az európai kommunisták nem fogják kihasználni pártjaik egész szerkezetének és egész munkájának ilyen gyökeres, belső, mélyreható átalakítása céljából azt a (valószínűleg nagyon rövid) időközt, amely a forradalmi harcok különös kiéleződésének szakaszai között sok európai és amerikai kapitalista országban 1921-ben és 1922 elején létrejött, akkor ezzel a lehető

* A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán részt vevő küldöttekről van szó. — *Szerk.*

legnagyobb bűnt követik el. Szerencsére, nincs miért tartanunk ettől. Az a zajtalan, szürke, csendes, lassú, de mélyreható munka, amely arra irányul, hogy Európában és Amerikában létrehozzák az igazi kommunista pártokat, a proletariátus igazi forradalmi élcsapatait, már megkezdődött és a munka folyik . . .

Lenin Művei. 33. köt. 198., 200. old.

BIBLIOGRÁFIA

NÉVMUTATÓ

4. kötet

391—392. A kínai háború.
[Utalás az 1849-es cári intervencióra.]

5. kötet

141. old. Az agrárkérdés és a „Marx-kritikusok".
[Lenin Kautsky egyik munkájából egy magyar latifundium gépesítésének példáját idézi.]

8. kötet

201. old. Előadástervezet a kommünről.
[Lenin említést tesz Frankel Leóról.]

534—537. old. *A fehérkesztyűs „forradalmárok".*

9. kötet

195. old. A cár egyesülése a néppel és a nép egyesülése a cárral.
[Lenin említi Andrássy Gyulát.]

* A bibliográfia időrendben felsorolja azokat az írásokat, ahol Lenin Magyarországgal foglalkozik. Az oldalszámok a magyar kiadásra vonatkoznak. Dőlt betűkkel azoknak a cikkeknek az adatait szedettük, amelyekből a Magyarországgal foglalkozó részt felvettük gyűjteményünkbe. Azoknál a részleteknél, amelyeket gyűjteményünk nem közöl, a cím után szögletes zárójelben utalunk a Magyarországot említő rész tartalmára. — *Szerk.*

14. kötet

258—259. old. Materializmus és empíriokriticizmus. [Lenin idézi Diner-Dénes József materialista filozófiai fejtegetéseit.]

15. kötet

222—223. old. A balkáni és a perzsiai események. [Ausztria balkáni politikája.]

226. old. Uo. [A cári intervenció 1849-ben.]

243. old. A Nemzetközi Szocialista Iroda ülése. [A magyarországi küldöttek száma az Internacionálé kongresszusán.]

16. kötet

456—461. old. *A modern földművelés kapitalista rendszere.*

17. kötet

221—222. old. Reformizmus az orosz szociáldemokráciában. [Miért oldhatta meg a Monarchia alkotmányos úton az 1860-as évek politikai válságát.]

18. kötet

369—370. old. A világtörténelem új fejezete. [A társadalmi fejlődés gátjai Kelet-Európában.]

19. kötet

124—125. old. *A népoktatásügyi minisztérium politikájának kérdéséhez.*

235. old. Tézisek a nemzetiségi kérdésről.
[Az önálló nemzeti államok kialakulásának útja Ausztriában. Ausztria 1867 után.]

304—305. old. *A vas a parasztgazdaságban.*

352. old. Liberálisok és demokraták a nyelv kérdéséről.
[Minden nemzet burzsoáziája — Ausztriában is, Oroszországban is — a „nemzeti kultúra" jelszavával széttagolja a munkásságot.]

20. kötet

416—418. old. *A nemzetek önrendelkezési jogáról.*

21. kötet

95. old. *A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről.*

22. kötet

55. old. Újabb adatok a mezőgazdasági kapitalizmus fejlődéstörvényeiről.
[Utalás Magyarországra.]

153—154. old. *A szocialista forradalom és a nemzetek önrendelkezési joga.*

199. old. Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Előszó a francia és a német kiadáshoz.
[A munkásmozgalom kettészakadása. Utalás Magyarországra.]

322—324. old. *Junius brosúrájáról.*

356—357. old. *Az önrendelkezésről folyó vita eredményei.*

23. kötet

56. old. *A marxizmus karikatúrájáról és az „imperialista ökonomizmusról".*

84. old. A proletárforradalom katonai programja.
[Valamennyi imperialista nagyhatalom, köztük Ausztria burzsoáziájának világuralmi törekvésektől fűtött reakciós háborúja.]

300—301. old. *Statisztika és szociológia.*

24. kötet

180. old. Felhívás a hadviselő országok katonáihoz.
[Német—osztrák és más imperialista titkos szerződések.]

26. kötet

489. old. A munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjeinek III. összoroszországi kongresszusa.

[Utalás Ausztria—Magyarország munkásságának 1918 januárjában megindított hősies sztrájk-harcaira.]

27. kötet

471. old. A moszkvai szakszervezetek és üzemi bizottságok IV. konferenciája.
[Munkástanácsok alakulnak a Monarchiában.]

515—516. old. *Beszéd az V. szovjetkongresszus kommunista frakciójában, 1918. július 3.*

557. old. Beszéd egy népgyűlésen a Lefort kerületben, 1918. július 19.
[Sztrájkhullám a központi hatalmak országaiban.]

28. kötet

26. old. *Beszéd a varsói forradalmi ezred gyűlésén, 1918. augusztus 2.*

74. old. Beszéd az I. összoroszországi közoktatásügyi kongresszuson, 1918. augusztus 28.
[A Monarchia a forradalom küszöbén.]

104. old. A proletárforradalom és a renegát Kautsky. (A „Pravdá"-ban megjelent cikk.)
[A Monarchia forrong.]

107. old. Előadói beszéd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülésén, 1918. október 22.

[Ausztriában és Németországban megkezdődött a forradalom.]

121. old. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülésének 1918. október 22-i határozata.
[Az imperialista világháborúban részt vett országokban, főképp a Balkánon, Németországban és Ausztriában, sikereket ér el a forradalmi mozgalom.]

124. old. *Beszéd az osztrák—magyar forradalom tiszteletére rendezett felvonuláson, 1918. november 3.*

145—146. old. *A munkás-, paraszt-, kozák- és vöröskatonaküldöttek szovjetjeinek VI., rendkívüli összoroszországi kongresszusa, 1918. november 6—9. 1. Beszéd a forradalom évfordulóján. November 6.*

150—152., *Uo. 2. Beszéd a nemzetközi helyzetről.*

155—156. old. *November 8.*

161. old. *Uo.*

184—185. old. *Pityirim Szorokin értékes beismerései.*

195—196. old. *Beszéd a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet meghatalmazottainak gyűlésén, 1918. november 26.*

208. old. *A moszkvai pártfunkcionáriusok gyűlése, 1918. november 27.*

369. old. *Beszéd a Presznya kerületi munkáskonferencián, 1918. december 14.*

371—372. old. *Uo.*

450—452. old. *Levél Európa és Amerika munkásaihoz.*

496—498. old. *A Kommunista Internacionálé I. kongresszusa.*

502., 504. old. *Amit kivívtunk és írásba foglaltunk.*

Pravda. 1918. november 3. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Népbiztosok Tanácsa és a Moszkvai Szovjet felhívása a volt osztrák—magyar állam dolgozó népéhez.

29. kötet

90. old. Az OK(b)P programjának tervezete. [Megkezdődött a kommunista világforradalom korszaka. Ennek egyik tényezője Ausztria—Magyarország forradalmi mozgalmának fejlődése.]

110. old. *Uo.*

144. old. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusa, 1919. március 18—23.
[A centristák összezavarják a proletárdiktatúrát a burzsoá alkotmányozó gyűléssel. Ez az orosz, német és magyar forradalom értelmének kigúnyolása.]

155—156. old. *Uo.*

171—172. old. *Uo.*

194. old. *Üdvözlő szikratávirat a kongresszus nevében a Magyar Tanácsköztársaság kormányának, 1919. március 22.*

198., 200. old. *Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusa, 1919. március 18—23.*

221—223. old.	*Uo.*
224. old.	*Üdvözlet drótnélküli távírón a Magyar Tanácsköztársaság kormányának, 1919. március 23.*
225. old.	*Szikratávirat Kun Bélának, 1919. március 23.*
242—243. old.	*Tájékoztatás a Kun Bélával szikratávírón folytatott beszélgetésről.*
244—245. old.	*Felhívás a Vörös Hadsereghez.*
268—273. old.	*A Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének rendkívüli plenáris ülése, 1919. április 3.*
274. old.	*Uo. Határozati javaslat.*
286—287., 292—293. old.	*Az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács teljes ülése, 1919. április 11.*
297. old.	Uo. [Lenin a „Frankfurter Zeitung"-ból idéz: A magyar burzsoázia súlyos helyzetében lemond a hatalomról.]
302. old.	Az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács teljes ülése. [Utalás a Magyar Tanácsköztársaságra.]
307. old.	*Beszéd az első moszkvai szovjet-parancsnoki tanfolyamon, 1919. április 15.*
320. old.	*Beszéd a moszkvai csomópont vasutasainak konferenciáján, 1919. április 16.*
325. old.	*Beszéd a Kolcsak elleni harcról a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek konferenciáján, 1919. április 17.*
331—332. old.	*Beszéd a Vörös téren, 1919. május 1.*

392. old. *Beszéd az általános katonai oktatás ünnepén, 1919. május 25.*

393—397. old. *Üdvözlet a magyar munkásoknak.*

406. old. A berni Internacionálé hősei.
[Az imperialista háború polgárháborúvá változása Európa különböző országaiban, köztük Magyarországon is, már befejezett tény.]

509. old. A III. Internacionálé feladatairól.
[Lenin idézi Ramsay MacDonald cikkét, amelyben MacDonald többek között Magyarországra is hivatkozik.]

523. old. Uo.
[A polgárháború Európa különböző országaiban, köztük Magyarországon is, ténnyé vált.]

530. old. *Beszéd a külső és belső helyzetről a Hodinka mezei tábor vöröskatonáinak konferenciáján, 1919. július 15.*

543—544. old. *Beszéd a közellátási és a hadihelyzetről az üzemi bizottságok, a szakszervezetek és a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet megbízottainak moszkvai konferenciáján, 1919. július 30.*

565—568. old. *Beszéd a pártonkívüli munkás—vöröskatona konferencián, 1919. augusztus 6.*

582—583. old. *Levél Sylvia Pankhurstnek.*

Vörös Ujság. 1919. január 15. A németországi Spartacus-csoportnak és a kommunisták német—ausztriai és magyarországi pártjainak.

A Szovjetunió külpolitikai dokumentumai. II. köt. 117. old. (oroszul). Lenin rádiótávirata Kun Bélához, 1919. április 5.

Lityeraturnaja Gazeta. 1957. április 21. Távirat Vacetisz főparancsnoknak és Aralovnak, a Forradalmi Katonai Tanács tagjának Szerpuhovba.

A Párttörténeti Intézet Archívuma. F: 638. sz. Lenin zárószava a Magyar Tanácsköztársaságnak a Vörös Hadseregben harcoló magyar katonákhoz intézett felhívásához, 1919. április 23. után.

Leninszkij Szbornyik. XXVI. köt. 79. old. Levél Kun Bélának, 1919 július vége.

A Párttörténeti Intézet Archívuma. 500/12. f. 11. Lenin üzenete Kun Bélához, 1919. augusztus 1.

A Párttörténeti Intézet Archívuma. BN 295/1956. Lenin feljegyzése a magyar tanácskormány lemondása után hozzá küldött szikratáviratról. 1919. augusztus 2.

30. kötet

199. old. A VII. összoroszországi szovjetkongresszus.
[Ha az intervenciós antant csapatok sikerrel harcoltak volna, Szovjet-Oroszország Magyarország sorsára jut.]

300. old. Beszéd a Presznya kerület munkásainak és vöröskatonáinak pártonkívüli konferenciáján, 1920. január 24.

[A mensevikek azon állításáról, hogy a nyugati proletárok nem támogatják a forradalmat, s eltűrték a magyar forradalom vérbefojtását.]

354—355. old. *Egy újságíró jegyzetei.*

394. old. Előadói beszéd a dolgozó kozákok I. összoroszországi kongresszusán, 1920. március 1.
[Utalás a magyarországi fehérterrorra.]

425. old. *Beszéd a Moszkvai Szovjet ünnepi ülésén a III. Internacionálé első évfordulója alkalmából, 1920. március 6.*

452—453. old. *Az OK(b)P IX. kongresszusa, 1920. március 29—április 5.*

31. kötet

54—55., 65. old. *„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége.*

65. old. Uo.
[A Scheidemannok és a kautskysták árulása megnehezítette Szovjet-Oroszország és Tanács-Magyarország szövetségét.]

93—94. old. *Uo.*

103. old. Uo.
[A Tanácsköztársaságot eláruló magyar szociáldemokraták gyávaságáról, jellemtelenségéről.]

112—113. old. *Beszéd az üveg- és porcelánipari munkások összoroszországi kongresszusán, 1920. április 29.*

136—137. old.	*Levél az angol munkásokhoz.*
141. old.	*A nemzeti és a gyarmati kérdésről szóló tézisek tervezete.*
153. old.	*Az agrárkérdésről szóló tézisek tervezete.*
160—162. old.	*„Kommunismus".*
180—181. old.	*Tézisek a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának alapvető feladatairól.*
192—193., 198. old.	*Uo.*
202—203. old.	*A Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételei.*
215. old.	A Kommunista Internacionálé II. kongresszusa. [Az I. világháború és a versailles-i béke hatása Magyarország helyzetére.]
227. old.	Uo. [Bírálat MacDonaldról, aki az „osztályonkívüli" kormányokkal kapcsolatban hallgatással mellőzi az orosz, német, magyar stb. tapasztalatokat.]
249—250. old.	*A Kommunista Internacionálé II. kongresszusa.*
308. old.	*Beszéd a bőripari munkások és alkalmazottak kongresszusán, 1920. október 2.*
394—395., 400—402. old.	*Az Olasz Szocialista Pártban folyó harcról.*
410—411. old.	*Beszéd a Munkás-, Paraszt- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének, az OK(b)P Moszkvai Bizottságának és a Moszkvai Városi Szakszervezeti Ta-*

nácsnak plénuma által az Októberi Forradalom harmadik évfordulója alkalmából tartott ünnepi ülésén, 1920. november 6.

464. old. *Beszéd az OK(b)P moszkvai szervezetének aktívagyűlésén, 1920. december 6.*

32. kötet

104., 106. old. *Beszéd a vas- és fémmunkások moszkvai nagykonferenciáján, 1921. február 4.*

381. old. *A terményadóról.*

384—385. old. *Uo.*

A Párttörténeti Intézet Archívuma. BN 559/1965. Lenin levele Zinovjevhez, a Komintern elnökéhez, 1921. július 7.

Lenin Összes Művei. 5. kiad. 44. köt. 455—457. old. (oroszul). A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán részt vett német, lengyel, csehszlovák, magyar és olasz küldöttség értekezletén elhangzott beszédek vázlata. 1. beszédvázlat, 1921. július 11. előtt.

Lenin Összes Művei. 5. kiad. 44. köt. 57—59. old. (oroszul). A Kommunista Internacionálé III. kongresszusa. 8. Beszéd a német, a lengyel, a csehszlovák, a magyar és az olasz küldöttség tagjainak értekezletén, 1921. július 11.

Leninszkij Szbornyik. XX. köt. 358. old. Lenin távmondata titkárának, 1921. július 19.

Leninszkij Szbornyik. XXXVI. köt. 385—386. old. Levél Kun Bélának, 1921. december 29.

33. kötet

198—200. old. *Egy újságíró jegyzetei.*

277. old. Az OK(b)P IX. kongresszusa. [Rákosi Mátyás cikkéről.]

Leninszkij Szbornyik. XXXVI. köt. 473. old. Levél P. M. Kerzsencevnek, 1922. április 13.

36. kötet

522. old. *Lenin távirata Kun Bélának, 1919. május 13.*

525. old. *Üzenet Kun Bélának, 1919. június 18.*

39. kötet

43. old. Füzetek az imperializmusról. α füzet. [Franciaország kölcsöne a Kossuth-kormánynak.]

NÉVMUTATÓ

Adler, Friedrich (1879—1960) — az osztrák szociáldemokrácia egyik vezetője. 1914—18-ban az osztrák szociáldemokrata párt titkára volt. A Monarchia összeomlása előtt, 1916-ban lelőtte Stürgkh osztrák miniszterelnököt, s ezért 1917 májusában halálra ítélték, de a Monarchia bukása után kiszabadult. A szocialista forradalom ádáz ellensége. A centrista álbaloldal egyik képviselője. A II. világháború kitörésekor az Egyesült Államokba emigrált. — *49 164*

Albert, Max (Eberlein, Hugo álneve) (1887—1940) — az I. világháború idején a Spartacus Szövetség tagja volt. A Kommunista Internacionálé I. kongresszusán a Németországi Kommunista Pártot képviselte. — *66*

Andrássy Gyula, id. gr. (1823—1890) — részt vett a magyar szabadságharcban. 1849-ben konstantinápolyi követ. A szabadságharc leverése után Párizsba emigrált. 1857-ben kegyelmet kapott, visszatért Magyarországra és a Habsburg-házzal való kiegyezés lelkes híve lett. Az 1861. évi országgyűlésen Sátoraljaújhely képviselője. Az 1867-es kiegyezés után Magyarország első miniszterelnöke. 1871—79 az Osztrák—Magyar Monarchia külügyminisztere. — *36—39*

Antonov-Ovszejenko, Vlagyimir Alekszandrovics (1884—1939) — az 1905-ös és 1917-es forradalmak aktív résztvevője. A Petrográdi Forradalmi Katonai Bizottság egyik vezetője 1917 októberében. Az első szovjet kormány katonai kollégiumának tagja. 1918—19-ben az ukrajnai front parancsnoka. 1925-től a Szovjetunió követe különböző államokban. — *89*

Aralov, Szemjon Ivanovics (sz. 1880) — a polgárháború éveiben Szovjet-Oroszország Forradalmi Katonai Tanácsának tagja, a 12., 14. hadsereg, majd a délnyugati front Forradalmi Katonai Tanácsának tagja. Később vezető diplomáciai beosztásban dolgozott. — *89*

Bensing, Franz — német közgazdász. — *13*

Bobrinszkij grófok — ukrajnai orosz nagybirtokosok. — *9*

Bordiga, Amadeo (sz. 1889) — olasz kommunista. Az I. világháború idején az olasz szociálpatrióták elleni harc egyik vezetője. 1923-ban a Kommunista Internacionálé elítélte „baloldali" bojkottista nézetei miatt. — *126*

Buharin, N. I. (1888—1938) — 1906-tól a bolsevik párt tagja. A VI. pártkongresszuson a forradalom fejlődésének antileninista sémájával lép fel. Az Októberi Forradalom után a Politikai Iroda tagja. A szakszervezeti vita (1920—21) idején előbb az „ütköző" szerepét játssza, majd trockista álláspontra helyezkedik. 1928-tól az oppozíció vezetője. 1929-ben kizárták a Politikai Irodából, 1937-ben a pártból. — *61*

Crispien, Arthur (1875—1946) — német szociáldemokrata. A Németországi Független Szociáldemokrata Párt, majd ismét a szociáldemokrata párt egyik vezető tagja. — *133*

Csernov, V. M. (1876—1952) — a szociálforradalmár (eszer) párt vezető ideológusa és politikusa. A Kerenszkij-kormány tagja. Az Októberi Forradalom után fehéremigráns. — *136 163 164*

Csicserin, Georgij Vasziljevics (1872—1936) — 1918—30 szovjet külügyi népbiztos, a szovjet diplomácia megszervezője. — *91 108 110*

Ebert, Friedrich (1871—1925) — német jobboldali szociáldemokrata. A német köztársaság első elnöke. A német forradalmi tömegmozgalom vérbefojtásának egyik szervezője. — *60*

Engels, Friedrich (1820—1895). — *29*

Fotyijeva, Ligyija Alekszandrovna (sz. 1881) — 1918-tól Lenin titkára. Lenin halála után a szovjet kormány titkára, később nyugdíjazásáig a Lenin Múzeum munkatársa. — *165*

Fredericks, V. B. br. — 1897—1917 a cár személye körüli miniszter. — *37*

Gompers, Samuel (1850—1924) — az „American Federation of Labor" amerikai reformista szakszervezeti szövetség vezére, a kommunizmus és a szovjethatalom ellensége. — *62*

Gorter, Hermann (1864—1927) — holland költő, író. Rövid ideig kommunista, anarcho-szindikalista elhajlásokkal. 1920 után nem vett részt a munkásmozgalomban. — *24*

Gyenyikin, A. I. (1872—1947) — cári tábornok. 1918-ban az antant támogatásával megszervezte a dél-oroszországi ellenforradalmi hadsereget, amelynek 1920 áprilisáig főparancsnoka volt. Csapatait a Vörös Hadsereg 1920 nyarán teljesen szétverte. — *109 112 117 150 159*

Haase, Hugo (1863—1919) — német szociáldemokrata. A Németországi Független Szociáldemokrata Párt egyik vezetője. Centrista politikájával elősegítette a német proletariátus harcának bukását. Merénylet áldozata lett. — *57*

Habsburgok — osztrák dinasztia (1273—1918). — *28 46 47*

Hohenzollernek — brandenburgi választófejedelmi (1415—1701), majd porosz királyi (1701—1918) és német császári (1871—1918) dinasztia. — *46 47*

Jevdokimov, G. I. (1884—1936) — a polgárháború idején a 7. hadsereg politikai biztosa, később leningrádi párttitkár. Mint a trockista-zinovjevista ellenzék tagját kizárták a pártból. — *74*

Jugyenyics, N. N. (1862—1933) — cári tábornok. 1919-ben az angol kormány által szervezett ún. észak-nyugati kormány intervenciós hadseregének parancsnoka. Csapatait a Vörös Hadsereg 1919 őszén teljesen szétverte. — *153*

Junius *lásd* Luxemburg, Rosa

Kamenyev, L. B. (1883—1936) — 1901-től a bolsevik párt tagja. Az 1917 februári polgári demokratikus forradalom után a lenini irányvonal ellen lépett fel. Az Októberi Forradalom után vezető állami és pártbeosztásban dolgozott; több ízben szembehelyezkedett a párt lenini politikájával. 1925-ben tagja az „új ellenzéknek", 1927-ben a pártellenes trockista-zinovjevista blokk egyik vezetője. 1927-ben kizárták a pártból, később visszavették, majd ismét kizárták. 1936-ban kivégezték. — *49*

Kapp, Wolfgang (1857—1922) — reakciós porosz politikus. 1920. márc. 13-án az ő vezetésével kísérlik meg a monarchisták a weimari köztársaság megdöntését. A „Kapp-puccs" veresége után emigrált. — *128*

Károly, IV. (1887—1922) — az utolsó Habsburg császár és király (1916—1918). — *45 46*

Károlyi Mihály gr. (1875—1955) — függetlenségi politikus. Az 1918 októberi polgári demokratikus forradalomban a Nemzeti Tanács elnöke, majd miniszterelnök, 1919. jan.—márc. ideiglenes köztársasági elnök. 1919 júliusától 1946-ig emigrációban

él, a KMP-val együttműködve harcol a Horthy-rendszer ellen. A felszabadulás után hazánk párizsi követe. 1949-ben a nemzetközi helyzet kiéleződése és a Rajk-per után lemond követi állásáról. Haláláig visszavonultan él Angliában és Franciaországban. — *85*

Kautsky, Karl (1854—1938) — a német szociáldemokrácia és a II. Internacionálé egyik vezetője és ideológusa. Az I. világháború előtt több jelentős elméleti művet ír, és harcol a revizionizmus ellen. A háború idején centrista, a forradalmi marxizmus és Szovjet-Oroszország ellensége, a háború után a II. Internacionálé opportunizmusának védelmezője. — *102 163 164*

Kerenszkij, A. F. (sz. 1881) — szociálforradalmár, az I. világháború idején szociálsoviniszta. Az 1917-es februári forradalom után igazságügy-, majd hadügyminiszter, a júliusi napok után a koalíciós kormány elnöke. Az Októberi Forradalom után fehérgárdista, majd emigráns. — *85 87 115 117 118 155 161*

Kerzsencev, P. M. (1881—1940) — az Orosz Távirati Ügynökség vezetője, 1921—23 Szovjet-Oroszország teljhatalmú képviselője Svédországban, 1925—26-ban Olaszországban. Később kulturális területen tevékenykedett. — *149*

Kolcsak, A. V. (1873—1920) — cári tengernagy. A szibériai ellenforradalom vezetője. Csapatait a Vörös Hadsereg 1919 végére teljesen szétverte. — *94 96 109 116—118 153 161*

Kornyilov, L. G. (1870—1918) — cári tábornok. 1917-ben a júliusi események után az orosz hadsereg főparancsnoka, a forradalom elfojtását, a szovjetek megsemmisítését célzó katonai összeesküvés szervezője. — *116 128 161*

Kramař, Karel (1860—1937) — cseh nacionalista politikus. A csehszlovák köztársaság első miniszterelnöke. — *46*

Krasznov, P. N. (1869—1947) — cári tábornok. Az 1917 júliusi Kornyilov-lázadás résztvevője, a polgárháború idején ellenfor-

radalmi kozákcsapatok vezére. 1919-ben átadta csapatait Gyenyikinnek és Németországba utazott. — *94*

Kun Béla (1886—1939) — az I. világháború előtt a kolozsvári munkásmozgalom egyik szervezője. 1918 elejétől az OKP magyar csoportjának vezetője, a kommunista hadifoglyok föderációjának elnöke. A breszti tárgyalások idején „baloldali" kommunista. 1918 novemberében hazatért Magyarországra. Kezdeményezésére és vezetésével alakul meg a KMP. A Tanácsköztársaság külügyi és hadügyi népbiztosa, a kormányzótanács és az egyesült párt tényleges vezetője. 1920-tól a Szovjetunióban él, a Komintern Végrehajtó Bizottsága elnökségének tagja. 1937-ben koholt vádak alapján letartóztatják. — *73 79—81 85 91 97 100 108 110—112 115 122 141 149 150 154 155 157 164*

Leroux, Gaston — a „Le Matin" c. francia újság pétervári tudósítója az 1905-ös forradalom idején. — *36 39*

Levi, Paul (1883—1930) — a Németországi Kommunista Párt egyik vezetője volt. 1921-ben állást foglalt az ellen, hogy az opportunistákat kizárják a Kommunista Internacionáléból és pártszerűtlen módon bírálta az NKP taktikáját. A III. Internacionáléból kizárták. — *166*

Liebknecht, Karl (1871—1919) — az I. világháború idején internacionalista. A Spartacus Szövetség és a Németországi Kommunista Párt egyik alapítója. A német szociáláruló kormány a berlini proletariátus 1919 januári felkelésének elfojtása során letartóztatta és Rosa Luxemburggal együtt meggyilkoltatta. Lenin az „új, igazi proletár Internacionálé" egyik képviselőjének nevezte Liebknechtet. — *57 63 125*

Linde, F. F. (1881—1917) — a Petrográdi Szovjet Végrehajtó Bizottságának tagja. Az 1917. ápr. 20-i petrográdi kormányellenes katonai tüntetés vezetője. — *144*

Longuet, Jean (1876—1938) — a francia szocialista párt és a II. Internacionálé egyik vezetője, centrista. 1921-től a bécsi (II 1/2-es) Internacionálé tagja. — *121*

Lukács György (sz. 1885) — marxista filozófus és jelentős esztéta, a Tanácsköztársaság közoktatásügyi népbiztosa. 1919-ben Bécsbe emigrál, majd Németországban és a Szovjetunióban dolgozik. A felszabadulás után akadémikus, egyetemi tanár. 1956-ban a Nagy Imre-kormány tagja, a revizionista irányzat egyik vezetője volt, ezért az ellenforradalom leverése után nem igazolták át az MSZMP tagjainak a sorába. — *154*

Luxemburg, Rosa (Junius) (1871—1919) — a lengyel és német szociáldemokrácia kimagasló alakja. A Németországi Kommunista Párt egyik alapítója, a munkásosztály ügyének lánglelkű, fáradhatatlan harcosa. Lenin teljes mértékben elismerte Rosa Luxemburgnak a nemzetközi munkásmozgalomban szerzett érdemeit, de egyúttal élesen bírálta a marxizmus több igen fontos kérdésében elfoglalt félmensevik álláspontját. Rosa Luxemburgot 1919. jan. 15-én a német jobboldali szociáldemokrata kormány meggyilkoltatta. — *20—23 26 28 30 63*

Lüttwitz, Walter (1859—1942) — német tábornok, 1918—19-ben a forradalmi munkásság elleni fegyveres harc egyik vezetője. 1920-ban részt vesz a Kapp-puccsban. — *128.*

Lvov, G. hg. (1861—1925) — kadet párti nagybirtokos. 1917 márc.—júl. a burzsoá ideiglenes kormány elnöke. — *155*

MacDonald, Ramsay (1866—1937) — angol politikus. A Labour Party egyik vezetője volt, majd 1933-ban megalapította a Nemzeti Munkáspártot. 1924-ben és 1929—35 miniszterelnök. Az I. világháború idején pacifista. — *163*

Majszkij, I. M. (sz. 1884) — ismert szovjet történész, akadémikus. 1903—18 mensevik, 1918-ban az ellenforradalmi szibériai kor-

mány tagja. 1921-től az SZKP tagja, hosszú ideig londoni követ, majd 1943—46 a külügyi népbiztos helyettese. — *164*

Manuilszkij, Dimitrij Zaharovics (1883—1959) — az SZKP alapító tagja. 1919-ben kinevezik Szovjet-Oroszország budapesti követévé, de nem jut el Magyarországra. A Komintern vezető munkatársa, 1928—43 Végrehajtó Bizottságának titkára. 1944—52 Ukrajna külügyi népbiztosa, majd külügyminiszter. — *91 92 112*

Markov, N. J. — szélső reakciós földbirtokos. — *19*

Martov, L. (1873—1923) — az OSZDMP II. kongresszusa (1903) után a mensevikek egyik vezetője. A sztolipini reakció idején likvidátor. 1920-tól Berlinben a mensevikek központi lapját szerkesztette. — *163 164*

Marx, Karl (1818—1883). — *29 30 104 106 155*

Mehring, Franz (1846—1919) — német szociáldemokrata, irodalomkritikus és történetíró. A Spartacus Szövetség és a Németországi Kommunista Párt egyik alapító tagja volt. — *63*

Miklós, I. — orosz cár (1825—1855). — *9 10*

Miklós, II. — orosz cár (1894—1917). — *37 39 51*

Miljukov, P. N. (1859—1943) — a kadet párt vezető politikusa. 1917-ben az első ideiglenes kormány külügyminisztere. — *144 155 163 164*

Morgari, Oddino (1865—1929) — olasz szocialista vezető. Centrista, az „Avanti!" főszerkesztője, a párt titkára. Az I. világháború idején zimmerwaldista, meglátogatta a Magyar Tanácsköztársaságot. Emigrációban halt meg. — *97*

Noske, Gustav (1868—1946) — német szociáldemokrata, szélső opportunista. Az I. világháború idején szociálsoviniszta. 1919-ben mint Scheidemann munkásáruló kormányának belügyminisztere kegyetlenül vérbe fojtotta a berlini proletariátus januári felkelését. Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásának egyik szervezője. — *151*

Paderewski, Ignacy Jan (1860—1941) — zongoraművész, zeneszerző. 1919-ben lengyel miniszterelnök és külügyminiszter. 1922-től haláláig az USA-ban és Svájcban élt. — *91*

Pankhurst, Sylvia (1882—1960) — az I. világháború idején antiimperialista politikus. Egy ideig tagja volt az angol kommunista pártnak. — *119*

Peidl Gyula (1873—1943) — jobboldali szociáldemokrata. A nyomdász szakszervezet vezetője, a pártvezetőség tagja. A Berinkey-kormányban népjóléti miniszter. A munkáspártok egyesülését ellenzi, részt vesz a Tanácsköztársaság megdöntésére irányuló aknamunkában. Az ún. szakszervezeti kormány miniszterelnökeként 1919 augusztusában átadja a hatalmat az ellenforradalomnak. — *164*

Petrunkevics, I. I. (1894—1928) — a liberális monarchista kadetpárt politikusa, az I. állami duma tagja. — *37—39*

Pichon, S. J. M. (1857—1933) — 1917 nov.—1920 jan. francia külügyminiszter. — *85 91*

Pilsudski, József (1867—1935) — lengyel ellenforradalmár. Burzsoá nacionalista, a fasiszta Lengyelország vezetője. 1918—22 köztársasági elnök. Az 1920-ban az antant imperialisták utasítására Szovjet-Oroszország ellen indított háborúban vezető szerepet játszott. — *153*

Pjatakov, G. L. (1890—1937) — a polgárháború idején az ukrajnai szovjetkormány, később a Központi Bizottság tagja. A trockista

frakció egyik vezetője, ezért 1926-ban, majd 1936-ban kizárták a pártból. — *74*

Platten, Fritz (1883—1942) — 1912—18 a svájci szocialista párt titkára. Részt vett a Kommunista Internacionálé megalapításában és a III. Internacionálé I. kongresszusán. — *66*

Plehanov, G. V. (1856—1918) — az első orosz marxista csoportnak, a „Munka Felszabadítása"-nak megalapítója 1883-ban. Több olyan munkát írt, amelyeknek nagy jelentőségük volt a materialista világnézet megvédésében és terjesztésében. Az OSZDMP II. kongresszusa (1903) után a mensevizmus egyik vezetője lett. Az I. világháború idején szociálsoviniszta. Az 1917-es februári forradalom után támogatta a burzsoá ideiglenes kormányt és az imperialista háború folytatása mellett szállt síkra. Szemben állt az Októberi Forradalommal. — *56*

Preiss, Jaroslav — prágai bankár. — *46*

Preobrazsenszkij, J. A. (1886—1937) — a forradalom után vezető párt- és állami funkciókat töltött be. Mint a trockista frakció tagját kizárták a pártból. — *74*

Puriskevics, V. M. (1870—1920) — nagybirtokos. Monarchista, az „Orosz Nép Szövetsége" nevű feketeszázas pogrom-szervezet alapítója. — *9 19*

Putyatyin — II. Miklós testőrségének tisztje. — *39*

Rakovszkij, Krisztián (1873—1941) — a balkáni szocialista mozgalom egyik vezetője az I. világháború előtt. Zimmerwaldista, a forradalom után Oroszországba megy és csatlakozik az SZKP-hoz. 1918—23 az ukrán szovjetkormány elnöke, később londoni és párizsi szovjet követ. 1927-ben frakciós tevékenységéért kizárták a pártból. — *110—112*

Renner, Karl (1870—1950) — osztrák jobboldali szociáldemokrata. 1918—20 kancellár, 1945-től haláláig az Osztrák Szövetségi Állam elnöke. — *60 62*

Romanovok — orosz cári dinasztia (1613—1917). — *9*

Romanov Miklós *lásd* Miklós, II.

Rudnyánszky Endre (sz. 1884) — szociáldemokrata újságíró. Az 1917 októberi szocialista forradalom után az SZKP magyar szekciójának egyik vezetője, az SZKP nemzetközi föderációjának titkára. A KMP képviselője a Komintern alapító kongresszusán. 1922 elején megtagadta, hogy illegálisan hazatérjen a KMP újjászervezésére és szakított a munkásmozgalommal. — *112*

Scheidemann, Philipp (1865—1939) — a német szociáldemokrácia jobbszárnyának egyik vezetője. Az I. világháború idején szociálsoviniszta. A berlini proletariátus 1919 januári felkelése elfojtásának, valamint Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásának egyik szervezője. — *57 63 64 66 127 151*

Serrati, Giacinto Menotti (1874—1926) — az Olasz Szocialista Párt vezére. A párt központi lapjának, az „Avanti!"-nak szerkesztője. Az I. világháború idején internacionalista. Részt vett a Kommunista Internacionálé II. kongresszusán. Nem értett egyet a jobboldali szociáldemokratáknak a II. Internacionáléból való kizárásával, s ezért kilépett az Olasz Kommunista Pártból. 1922-ben visszatért a kommunista pártba. — *126 135 165 166*

Südekum, Albert (1871—1944) — német szociáldemokrata. Az I. világháború idején szélsőséges szociálsoviniszta volt. Neve a szociálsovinisztákat jellemző névvé vált. — *63 64*

Szamuely Tibor (1890—1919) — a Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik alapítója. A Magyar Tanácsköztársaság idején a forradalmi kormányzótanács tagja. 1919 májusában Moszkvába utazott, ahol megbeszélést folytatott Leninnel. Az ellenforradalom áldozata lesz. — *101 111*

Szmidovics, P. G. (1874—1935) — régi bolsevik. A moszkvai pártszervezet egyik vezetője, a forradalom után a Moszkvai Szovjet elnöke, majd különböző fontos gazdasági pozíciókat tölt be. — *74*

Szorokin, P. A. (sz. 1889) — a Pétervári Egyetem tanára volt. Jobboldali szociálforradalmár, aki 1918 végén nyílt levélben elismerte politikájának hibás voltát. — *56*

Sztálin, I. V. (1879—1953). — *61*

Szverdlov, J. N. (1885—1919) — a bolsevik párt egyik vezetője. Az Októberi Forradalom után az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elnöke. — *49 61*

Trepov, D. F. (1855—1906) — belügyi államtitkár, a rendőrség vezetője és a csendőrség parancsnoka volt. Az 1905-ös forradalom egyik hóhéra. — *36*

Trockij, L. D. (1879—1940) — 1897-től az OSZDMP tagja, mensevik. A reakció és az újabb forradalmi fellendülés éveiben likvidátor, a pártellenes augusztusi blokk egyik szervezője. A VI. kongresszuson a kerületköziekkel együtt felvették a bolsevik pártba. Az Októberi Forradalom után külügyi népbiztos, hadügyi és tengerészeti népbiztos, a Politikai Iroda tagja. 1918-ban ellenezte a breszti béke megkötését. 1920—21-ben a szakszervezeti ellenzék vezetője, 1923-tól frakciós harcot vív a párt irányvonala ellen; tagadta a szocializmus egy országban való felépítésének lehetőségét. 1927-ben kizárták a pártból, 1929-ben száműzték a Szovjetunióból. — *61*

Trubeckoj, Sz. N. hg. (1862—1905) — liberális professzor, a Moszkvai Egyetem rektora volt. — *39*

Turati, Filippo (1857—1932) — olasz szocialista, az Olasz Szocialista Párt reformista szárnyának vezére. — *126 127 136*

Vacetisz, Joakim Joakimovics (1879—1938) — a Vörös Hadsereg főparancsnoka 1918—19. Később a Forradalmi Katonai Tanács tagja, majd a Frunze Akadémia tanára. — *89*

Varga Jenő (1879—1964) — a Magyar Tanácsköztársaság idején pénzügyi népbiztos, majd az Országos Népgazdasági Tanács elnöke. Aktívan részt vett a Kommunista Internacionálé munkájában. Akadémikus, világhírű közgazdász, évtizedeken át a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világgazdasági és Világpolitikai Intézetének vezetője. — *133*

Vilmos, II. — német császár (1888—1918). — *46 63*

Vrangel, P. N. (1878—1928) — orosz fehérgárdista tábornok. a krími ellenforradalmi hadsereg parancsnoka. 1920 végére a Vörös Hadsereg teljesen szétverte csapatait. — *153*

Vyx (szül. 1872) — francia alezredes. 1919. márc. 20-án ő közölte a Berinkey-kormánnyal, hogy új demarkációs vonalat állapítottak meg. — *77*

Weisskirchner, Richard (1861—1921) — 1912—19 Bécs keresztényszocialista polgármestere. — *46*

Wilson, Woodrow (1856—1924) — 1912—20 az Amerikai Egyesült Államok elnöke. — *10 47*

Wolff, Karl — osztrák burzsoá politikus. 1907—18 képviselő. — *46*

Zetkin, Klara (1859—1933) — német forradalmi szocialista. A Spartacus Szövetség és a Németországi Kommunista Párt egyik alapítója. Kimagasló szerepe volt a német és a nemzetközi proletár nőmozgalomban. — *63*

Zinovjev, G. J. (1883—1936) — a bolsevik pártnak 1901-től tagja. Az Októberi Forradalom előkészítése és végrehajtása idején a lenini irányvonal ellen lépett fel. A forradalom után vezető állami és pártbeosztásban dolgozott; több ízben szembehelyezkedett a párt lenini politikájával. 1925-ben az „új ellenzék" egyik szervezője, 1926-ban a pártellenes trockista-zinovjevista blokk egyik vezetője. 1927-ben frakciós tevékenysége miatt kizárták a pártból, később visszavették, 1934-ben ismét kizárták. 1936-ban kivégezték. — *64 139 164*

TARTALOM

Előszó 5

I. *Az 1848—49-es magyar forradalomról és Magyarországról 1917-ig* 7

A cárizmus szerepéről az 1848—49-es magyar forradalom elfojtásában 9

Az agrárkérdésről a dualista Magyarországon .. 12

A nemzeti kérdésről a dualista Magyarországon 20

Andrássy Gyuláról, mint a demokratikus forradalom árulóinak képviselőjéről 36

II. *Az Osztrák—Magyar Monarchia felbomlásának és a szocialista forradalomért vivott harcnak időszakáról* 41

III. *A Magyar Tanácsköztársaságról* 71

IV. *A Magyar Tanácsköztársaság tanulságairól* 113

V. *A fehérterror és az ellenforradalmi rendszer elleni harc idejéről* 147

Bibliográfia 171

Névmutató 185

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
A MARXIZMUS—LENINIZMUS KLASSZIKUSAINAK
SZERKESZTŐSÉGE
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója. A borítót Erdélyi János tervezte. Műszaki vezető: Szécsi Andor. Műszaki szerkesztő: Rudas László.
A szedést 1965. I. 5-én kezdték meg. Megjelent 1965. III. 25-én,
9000 példányban. Terjedelme 10 (A/5) ív

PL—56—G—6569

65.0041/1 Zrínyi Nyomda, Budapest. Fv.: Bolgár I.

6,– Ft